

ere HëNA

Viti XIX - Nr.218 • Korrik 2009 • Rajab/Shab'aban 1430 h • Çmimi 50 den

www.bim.org.mk
www.henaere.bim.org.mk

Revistë kulturore informative islame

Ramazani dhe ne

Faqe 3

**Atentati mbi
një xhami**

Faqe 2

**Kontributi shqiptar
për Islamizimin
e Evropës**

Faqe 31

**Ramazani - muaji i
ripërtëritjes së besimit,
umetit dhe xhematit**

Faqe 20

Atentati mbi një xhami

Driton Dikena

Jeni Xhamia në Manastir është shndërruar në një mollë sherri mes Bashkësisë Fetare islame dhe Ministrisë së Kulturës. Derisa e para të jep në dorë një numër të madh të dokumenteve ku vërteton pronësinë e kësaj xhamie, e dyta vazhdon avazin e komunizmit duke e nacionalizuar atë po jo nën petkun e reformave agrare po me tezën se Jeni Xhamia është ndërtuar mbi themelet e një kisha të ashtuquajtur Shën Gjorgjia.

E ndërtuar në vitin 1558/9 nga Kadi Mahmud Efendiu, Jeni Xhamia edhe pse gjërmadhe vazhdon që të zbkurojë pjesën e djathtë të qendrës së Manastirit, por njëkohësisht vazhdon që të jetë edhe dëshmitarë e një politike sa anti myslimane aq edhe antishqiptare, dy elemente që janë shumë të pa dëshiruar për maqedonasit që sot jetojnë në Manastir. Në formë katrore dhe e mbuluar me kupolë si dhe me një minare të gjatë 14 metra të gjitha të zbkurura në formë shumë të pasur me granit dhe mermer, Jeni Xhamia për shekuj të tërë ka shërbyer si vend lutjeje edhe për figurat e ndritura të historisë shqiptare dhe ballkanike të cilët kanë vepruar në Vilajetin e Manastirit si një ndër vilajetet më me ndikim gjatë sundimit të perandorisë osmane.

Por nga gjithë kjo sot s'ka asgjë. Shteti me një vendim në vitet e 60-ta e nacionalizon Jeni Xhaminë dhe më pas fillon projektin për të gjetur kishën Shën Gjorgjia në themelet e saj. Projekti për zbulimin e gjërmimit në rrënojat e xhamisë daton prej mesit të viteve 90-të, edhe pse punimet nisën disa vjet më vonë ç në 2001. Sipas rezultateve të para, bëhet fjalë për ekzistencën e një objekti që mund të datojë nga shekulli i katërmëdhjetë, ose edhe më i hershëm, i shkatërruar për të ndërtuar një xhami.

Edhe përkundër viteve të tëra gjërmime arkeologjike përsëri themelet e kishës së vërtet asnjëherë nuk u gjetën. Ato pak artefakte lëvizëse që u nxorën nga themelet e xhamisë janë shumë të pakëta për të vërtetuar tezën mbi kishën. Edhe pse BFI-ja si pronarë e vërtet e Jeni Xhamisë asnjëherë nuk u pyet nëse pajtohet ose jo që të gjërmohet mbi një objekt fetar të

E ndërtuar në vitin 1558/9 nga Kadi Mahmud Efendiu, Jeni Xhamia edhe pse gjërmadhe vazhdon që të zbkurojë pjesën e djathtë të qendrës së Manastirit, por njëkohësisht vazhdon që të jetë edhe dëshmitarë e një politike sa antimyslimane aq edhe antishqiptare, dy elemente që janë shumë të pa dëshiruar për maqedonasit që sot jetojnë në Manastir.

tyre. Sipas BFI-së, pakujdesia mund t'i shkaktojë dëme të pariparueshme objektit sakral islam, sepse edhe metodologjia e përdorur është shumë e pakujdesshme.

JENI XHAMIA TROKET NË STRASBURG

Të bindur për këtë BFI-ja filloi procedurën gjyqësore për të fituar të drejtën e pronësisë së uzurpuar disa decenie më parë mirëpo gjyqet e Maqedonisë u treguan të shurdhur ndaj fakteve që nxori në tavolinë institucioni më i lartë islam në Maqedoni dhe të drejtën përsëri ua dhanë atyre që me çdo kusht vazhdojnë që të shkatërrojnë një objekt sakral që daton që nga shekulli i XV-të. Të pakënaqur me epilogun e gjyqësisë maqedonase, BFI-ja tani ka trokitur në derën e Gjykatës së Strasburgut për të

kërkuar drejtësisë. Derisa pritet të filloj procedura gjyqësore në gjykatën ndërkombëtare, Ministria e Kulturës ka intensifikuar gjërmimet mbi themelet e Jeni Xhamisë me qëllim për të zbuluar katedralen që pretendohet të fshihet nën xhami, atë të Shën Gjorgjit.

Edhe ekspertët e mbrojtjes së monumenteve të kulturës pohojnë se punimet e nisura dhe pretendimi për zbulimin e një Kisha nën themelet e xhamisë kanë shkelur rëndë të gjitha procedurat ligjore. Sipas tyre, prioritare është objekti ekzistues, sipas normave dhe standardeve të UNESKOS dhe do të paraqiste një atentat ndaj xhamisë sikur ajo që i ka bërë ballë 5 shekuj kohës të sakrifkohet vetëm e vetëm për të zbuluar një kishë e cila vazhdon që të jetë vetëm një hipotezë në mendjet e sëmura me nacionalizëm të tepruar ortodoks dhe sllav.

ËNDRRA PËR MODELIN E SHËN SOFISË

Por reagimet e BFI-së si dhe ekspertëve të njohur nuk kanë çuar shumë peshe tek institucionet maqedonase. Ato vazhdojnë me projektin antimusliman dhe vazhdojnë të krijojnë historinë e tyre duke vjedhur kulturë të huaj dhe kopjuar po ashtu projekte të huaja. Planifikohet që në Jeni Xhami të aplikohet modeli i Shën Sofisë në Turqi dhe xhamia që ekziston së bashku me artefaktet e imituar për kishë të qëndrojnë së bashku.

Kështu roli i xhamisë do të humbte kuptimin dhe i njëjti do të shndërrohej në një muze i cili do shërbente vetëm për vizitorë po jo edhe për lutjet fetare për myslimanet e shumë që jetojnë në qendrën e Manastirit.

Xhamia Jeni është uzurpuar pa të drejtë nga Qeveria e Maqedonisë. Të gjitha dokumentacionet kanë qenë në favor të xhamisë, por çështja është humbur në gjykatën e vendit. Për këtë, si edhe për gjërmimet që vazhdohen atje prej vitesh, BFI-ja i është drejtuar gjykatës ndërkombëtare dhe atje planifikon që të vërtetojë pronësinë e humbur por edhe shkeljen e të drejtës fetare. Disa herë deri tani është kërkuar ndërprerja e gjërmimeve nga Ministria e Kulturës edhe nga Qendra e Konservimit, por fatkeqësisht pa asnjë rezultat. Maqedonasit vazhdojnë më shumë që të fusin artefakte të imituar se sa të nxjerrin të vërteta nga themelet e xhamisë. Ajo që e bën edhe më shumë gjërmimin kundër çdo standardi ndërkombëtarë është se edhe pse xhami, përfaqësuesit e institucionet fetare islam asnjëherë nuk u thirrën që të prezantojnë në vend ngjarje. Kjo edhe më shumë shton dyshimin se gjërmimet mund të nxjerrin në përfundim një histori të falsifikuar. Nga BFI-ja shpresojnë se drejtësia edhe pse e vonuar do të dalë në shesh nga dera e Gjykatës së Strasburgut. Atëherë modeli i vjedhur i Shën Sofisë pretendohet që të bij në ujë dhe xhamia të vazhdojë të marrë rolin që ka pasur. Myslimanet të vazhdojnë ti lutën Zotit po nga ai objekt sakral ashtu si janë lutur pesë shekuj me radhë.

Ramazani dhe ne

Falenderimet tona i takojnë vetëm All-llahut xh.sh. i cili na e mundësoi që edhe njëherë ta presim muajin e bekuar, muajin e dritës, muajin e ngjarjeve dhe mrekullive të shumta.

Siç dihet Ramazani është njëri nga muait e vitit hënor, vit i cili për dhjetë ditë është më i shkurtër se sa ai diellor dhe në sajë të kësaj, muaji i agjërimit po na vjen dhjetë ditë më herët, duke shkelur kështu në ditët e sezonit veror, që do të thotë se ditët e agjërimit do të jenë më të gjata dhe më të nxehta. Ardhja e muajit të Ramazanit në mënyrë rotacioni me siguri është një urtësi në vete, nga se siç dihet, kur në pjesën veriore të globit është verë, në pjesën jugore të tij është dimër. Kjo bënë që muslimanët anemban rruzullit tokësor, në mënyrë të barabartë ta ndjejnë muajin e Ramazanit.

Pavarësisht nga kjo, shumë me rëndësi është që mikpritja jonë bërë këtij miku të madhë të jetë ashtu siç kërkojnë dispozitat dhe normat islame, ngase Muhamedi a.s. thoshte “ Ju erdhi ky muaj, nuk ka ndodhur që muslimanëve t`u vijë muaj më i mirë se ky dhe, për hipokritët ky muaj është më i keqi...”

Nisur nga kjo, ne si besimtarë duhet të jemi më vigjilent në pritjen mikut tonë të madhë dhe në kryerjen e kushtit Islamit të quajtur agjërimit, duke mos neglizhuar dhe duke mos ra pre e veprimeve të hipokritëve, të cilët mundohen që ta zhvlerësojnë rënëdësin e muajit me vlera shumëdimensionale.

Pra, me rastin e ardhjes së muajit Ramazan besimtarët bëjnë përgatitjet materiale dhe morale për të përjetuar dhe për ta kaluar këtë muaj në lutje dhe adhurim të shumtë. Në këtë drejtim për besimtarin e vërtetë fare nuk duhet të jenë pengesë ditët e gjata apo të nxehta, përkundrazi, zemrat e singerta të mbushura me iman kënaqën duke iu përkushtuar ibadeteve drejtuar All-llahut xh.sh.

Bashkësia Fetare Islame e vendit tonë me të gjitha organizmat e veta edhe kësaj rradhe ka marrë të gjitha masat që besimtarët e këtij nënqielli këtë muaj të kalojnë siç është më së miri, duke bërë programe për aktivitet gjatë Ramazanit që kanë të bëjnë me organizimin e ligjeratave të shumta, leximin e Kur`anit, etj. Një mobilizim i këtillë vërehet gati në të gjitha xhamitë apo xhematët e vendit tonë.

Me këtë rast lusim All-llahun xh.sh. që agjërimitin e këtij muaji t`na e bëjë të lehtë dhe t`na i pranojë ibadetet e bëra gjatë këtij muaji.

REVISTË MUJORE
INFORMATIVE
KULTURORE ISLAME

Botues:
Rijaseti i BFI në RM

Redaksia:
Abaz Islami
M-r. Abaz Jahja
Skender Buzaku
Ibrahim Idrizi
Qufli Osmani
M-r. Shaban Sulejmani
D-r. Ismet Osmani
Driton Dikena
Agron Vojnika

Bashkëpunëtor:
Agim Mehmeti
Valbona Zunçe
M-r. Rejhan Neziri

Redaktori teknik:
Halil Berisha

Telefonat e redaksisë:
02 3117 410; 02 3117 412

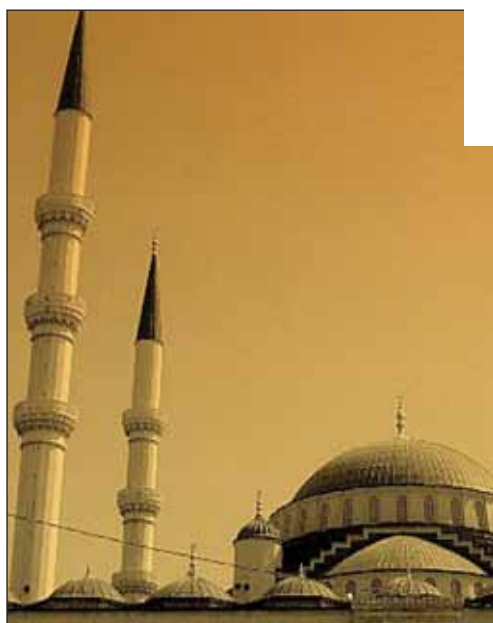

www.bim.org.mk
e-mail: bim@bim.org.mk
www.henaere.bim.org.mk
e-mail: hena@bim.org.mk

Dorëshkrimet dhe fotografitë
nuk kthehen

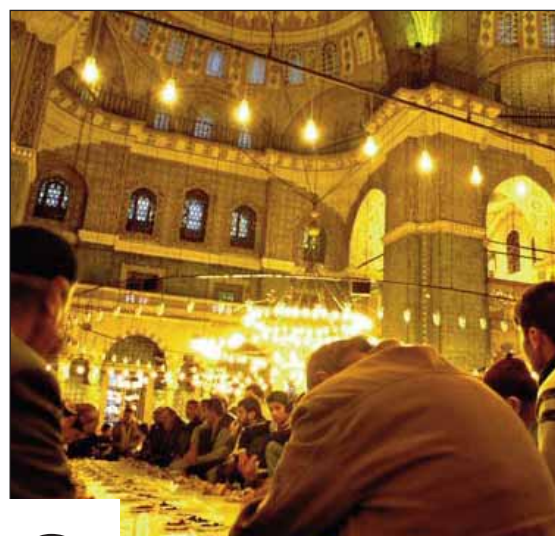
P ë r m b a j t j a

8

VLERAT E MUAJIT TË RAMAZANIT

AGJËRIMI KA DOBI TË SHUMTA

12

ETIKË E RELIGJIONEVE NË VEND TË MËSIM BESIMIT FETARË

28

Ç'THOTË KUR'ANI PËR NJERIUN

34

ZHVILLIMI I MUZIKËS GJATË SHEKU- JVE XIX-XX

40

KISHA DHE DHUNA INTELEKTUALE - LIBRORUM PROHIBITORUM

45

Ramazani, muaji i të
vërtetës ... 10

Perëndimi mund ta
shikojë vetveten në
pasqyrën e Turqisë ...15

Agjërimi Islam...23

Agjërimi dhe
llojet e tij ... 26

Lutjet e të
devotshmëve (II) ... 36

Prominenca
aklimatizuese e
sistemit islam dhe
modelet politike të
Akropolit
Europerehndimor
(4)... 38

Domethënia
dhe mesazhet e
hadithit “MOS U
HIDHËRO” ... 42

Reagim ndaj Këshillit Koordinativ për rindërtimin e Xhamisë Burmali

Bashkësia Fetare Islame është shumë e sinqertë në qëllimet e saja dhe disa vite radhazi po bën përpjekje për rindërtimin e Burmali Xhamisë në lokacionin e saj tradicional disa shekullor në Shkup.

Bashkësia Fetare Islame në Republikën e Maqedonisë u shpreh falënderimin e vet të gjitha subjektet të ndryshme të cilat e kanë përkrahur BFI-në në qëllimet e saja fisnike siç është edhe kërkesa për rindërtimin e Xhamisë Burmali, përfshi këtu partitë politike, politikanë, shoqata qytetare, personazhe relevante, e të tjerë.

Njëkohësisht Bashkësia Fetare Islame nuk mund të lejon që subjekte të ndryshme të bëhen veprimtarë paralel të

BFI-së, siç është rasti më i fundit me të ashtuquajturin Këshill Koordinativ për rindërtimin e Xhamisë Burmali, për shkak se obligimi për mirëm-

bajtjen e objekteve fetare për shërbim të muslimanëve është nën kompetencat ekskluzive të Bashkësisë Fetare Islame.

Vlerësojmë se këtë qëndrim

tonin ligjor do ta përkrahin të gjithë qytetarët qëllim mirë në Republikën e Maqedonisë, partitë politike, shoqata dhe asociacione të ndryshme.

Thellësisht na ka ofenduar mënyra dhe fjalori i shprehur i pakënaqësisë ndaj qëndrimit të një lideri politik i cili e la në dije publikisht se vetëm Bashkësia Fetare Islame është i vetmi institucion kompetent për rindërtimin e Burmali Xhamisë.

Me këtë reagim tonin duam ta informojmë publikun se fyerjet e drejtura ndaj z. Ali Ahmetit nga i ashtuquajturin Këshill Koordinues, janë të tepërta e të pamatura dhe në asnjë mënyrë nuk e shprehin qëndrimin dhe të menduarit e Bashkësisë Fetare Islame.

Komunikatë

Bashkësia Fetare Islame përgëzon të gjithë qytetarët e Republikës së Maqedonisë për vendimin e Komisionit Evropian për heqjen e vizave ndaj qytetarëve të vendit tonë. Pas 18 viteve izolimi qytetarët e Maqedonisë më në fund do të marrin vendin e merituar në familjen e madhe Evropiane.

Ky vendim i Komisionit Evropian ka qenë i pritur pas të gjitha aktiviteteve serioze dhe angazhimeve maksimale që i ka bërë Qeveria aktuale.

Si Bashkësi Fetare Islame jemi të lumtur që më në fund do të jemi më afër vëllezërve tanë në Perëndim dhe më afër Qendrave tona Islame atje, për të cilat shpesh herë murri i Shengenit ka paraqitur pengesa të panevojshme.

Shërbimi për informim i BFI-së.

Mbretëria e Jordanis njohu Republikën e Kosovës

Mbretëria Hashemite e Jordanit ka njohur Republikën e Kosovës, shtet sovran dhe të pavarur. Lajmin ja bëri të ditur zyrtarisht, ministrit të Punëve të Jashtme të Kosovës, Skender Hyseni, ambasadori i Jordanisë në OKB, Mohammed F. Al-Allaf

Gjatë bisedës telefonike, ambasadori Mohammed F. Al-Allaf e njoftoi ministrin Hyseni me

vendimin që qeveria e Mbretërisë Hashemite të Jordanisë ka ndërmarrë për njohjen e pavarësisë së Kosovës.

Nga ana e tij, ministri Hyseni shprehu falënderime të shumta për lartëmadhërinë e tij mbretin Abdullahu i II-të, vullneti i të cilit u materializua në njohjen e pavarësisë së Kosovës nga qeveria e Jordanisë.

Duke e falënderuar

ambasadorin Mohammed F. Al-Allaf për angazhimin e tij personal për njohjen e Kosovës, ministri Hyseni, shprehu mirënjohjen dhe felenderimin për popullin e Jordanisë, qeverinë e saj si dhe homologun e tij Naser Joudah.

Jordania është shteti i 61 që e ka njohur Kosovën.

(Marrë nga webfaqja e MPJ të Republikës së Kosovës.)

Inaugurim të ujësjellsit në Oktisi të Strugës

Më 26.07.2009 (e dielë), Sekretari i përgjithshëm i Bashkësisë Fetare Islame h. Afrim ef. Tairi, me ftesë të Ministrit të Transportit dhe Lidhjeve z. Mile Janakievski, morri pjesë në inaugurimin e ujësjellsit në fshatin Oktisi të Strugës.

Me këtë rast h. Afrim ef. Tairi në shoqëri të kryetarit të bashkësisë lokale, imamët dhe hatibët, vizitoi dy xhamitë e fshatit dhe xhematet e tyre. Gjatë kësaj vizite ai u njoftua me zhvil-

limin e jetës fetare si dhe me peripetitë me të cilat po ballafaqohen besimtarët e këtij fshati. Gjithashtu gjatë kësaj vizite u bisedua me një interes të veçant për mërgimtarët tanë në diasporë. Migrimi ka qenë një element mjaft shqetësues i besimtarëve të kësaj ane, ku një pjesë e madhe e qytetarëve me dekada janë në mërgim si dhe këtë rrugë janë duke e ndjek edhe gjeneratat e reja të cilët për çdo ditë ikin drejt perëndimit.

Më 27.07.2009 në fshatin Zajaz Çelikaj të Kërçovës u bë hapja solemne e xhamisë së re me çrast morrën pjesë Sekretari i Përgjithshëm i Bashkësisë Fetare Islame, H. Afrim ef. Tahiri, Myftiu i Myftinisë së Kërçovës Murat ef. Huseini, Myftiu i Myftinisë së Gostivarit, Shaqir ef. Fetahu, Jakup ef. Selimoski-anëtar i Rijasetit, kryeimami i Myftinisë së Shkupit Sabedin ef. Ameti, kryeimami i Myftinisë së Tetovës Ejup ef. Selmani etj.

Në inaugurimin e xhamisë fjalë përshëndetëse kishte Këshilli i ndërtimit të Xhamisë, Imami i Xhamisë Naser ef. Xhaferri dhe Myftiu i Kërçovës Murat ef. Huseini i cili vlerësoi tejmasë kontributin dhe angazhimin e dhënë të fshatarëve dhe të tjerëve në ngritjen e kësaj xhamie. Në mes tjerash theksoi për shtimin e numrit të xhamive në Kërçovë si dhe njoftoi për disa xhami të tjera që janë në ndërtim e sipër. Ai mes tjerash tha: “Në të ardhmen presim që të ketë një numër të konsiderueshëm të xhamive që do t’i përmbushin nevojat e qytetarëve të Kërçovës dhe rrethinës. Kurse sa i përket Zajazit, edhe pse është më i vogël nga disa fshatra të tjerë të vendit, si Çegrani, Llabunishta, etj. ua kalon për nga numri i xhamive, tanimë Zajazi është bërë me pesë xhami.”

Në këtë solemnitë fjalë rasti mbajti Sek. i përgj. i BFI, H. Afrim ef. Tahiri i cili në emër të BFI-së dhe kryetarit të saj Reis ul Ulema H. Sulejman ef. Rexhepi, uroi inaugurimin e këtij tempulli të shenjtë për qytetarët e Zajazit. Ai theksoi se në këtë vend është për herë të tretë, fillimisht me rastin hudhjes së gurtthemelit të

Në Zajaz jepet selam në të dy anët!

xhamisë në vitin 2007, pastaj në vitin 2008 me rastin kur Reis ul Ulema donoi mjete për këtë objekt dhe tani me rastin e shënimit të kësaj të arritje. Më pastaj Sek. i përgj. u ndal në ajetin kur’anor i cili thotë: “E drejtë e përkujdesjes së xhamive të Allahut është vetëm e atij që i ka besuar Allahut dhe ditës së mbramë e që e falë namazin, jep zeqatin e nuk i frikësohet askujt pos Allahut. Të tillët do të jenë të udhëzuarit (në rrugën e drejtë).” (Suretu et-Teube: 18)

Duke u ndalur në cilësitë e atyre që ndërtojnë dhe përkujdesen me xhamitë, vlenë të theksohet se mes tjerash u ndal edhe në fushatat mediale kundër BFI-së dhe besimtarëve të saj

me qëllim të dëmtimit dhe demotivimit të besimtarëve, ai mes tjerash tha: “Jemi dëshmitarë se në vazhdimësi po bëhen fushata për demotivimin e juaj, demotivimin e besimtarëve që përkujdesen dhe ndërtojnë xhami, dikush po dëshiron që të krijoj opinion se ne nuk po i kryejmë obligimet tona ndaj xhamive, se nuk përkujdesemi për to dhe se i kemi lënë në harresë... unë me këtë rast vetëm dua t’i përkujtoj se në asnjë mënyrë qëllimkëqinjtë nuk do t’ia arrijnë qëllimit. Xhamitë e vjetra që i shpëtuan sistemeve të egra, i mirëmbajmë si askund tjetër, xhami të reja dhe minaret të larta mund të shihen gjithandej, janë objekte më të bukura, me oborre shembullore dhe të

pastra, janë dhe do të jen pikat më të këndshme të çdo vendbanimi, a nuk janë bahçe të xhenetit në këtë botë!? Ja edhe sot, përmes kësaj xhamie të bukur, neve po i demantojmë në mënyrë të drejtpësdrejt, po i demantojmë me vepër dhe do t’i demantojmë edhe ditëve të ardhshme pasi që kemi edhe disa xhami të tjera të cilat do të lëshohen në përdorim deri në fillimin e muajit të bekuar të Ramazanit. Pra neve do të vazhdojmë edhe më fuqimisht, nuk i frikësohemi askujt pos Allahut, a nuk u tha në ajetin që e cekëm se cilësia e pestë është pikërisht kjo!? Fjalët e Kur’anit: “...nuk i frikësohen askujt pos Allahut” janë shumë të qarta. Ka pasur dhe do të ketë atillë që mundohen të pengojnë, shkatërrojnë, ta shuajnë nurin Allahut, mirëpo ai nurë vetëm shtohet dhe forcohet. Këtë e garanton Allahu xh.sh. me fjalët: “Ata duan ta shuajnë dritën e Allahut me gojë e tyre, po Allahu e plotëson (e përhap) dritën e vet, edhe pse e urrejnë jobesimtarët.” (Suretu es-Saff: 8) Duke u mbështetur në këto të vërteta të shenjta, më lejoni t’u uroj juve dhe gjithandej ku do të dëgjohe-mi, se do të mposhten vetëm qëllim-ligët që i shpallin luftë Allahut, e vërteta padyshim do ta zhduk të pavërtetën.”

Në fund H. Afrim ef. Tairi luti Zotin e madhërishëm që të shpërblejë të gjithë ata që kanë ndihmuar në ndërtimin e xhamisë, që nga ajo nënë që para dy vite e fali truallin e deri tek i fundit që kontribouan në përmbylljen e saj. Pas fjalimit të Sekretarit të Përgjithshëm u këndua një ashere dhe në fund u bë edhe duaja nga Myftiu i Gostivarit H. Shaqir ef. Fetahu.

Përrurim xhamie në Turçan i Vogël – Gostivar

Më 02.08.2009 në fshatin Turçan i Vogël i Vjetër të Gostivarit u bë hapja solemne e xhamisë së re me çrast morrën pjesë Sekretari i Përgjithshëm i Bashkësisë Fetare Islame, H. Afrim ef. Tahiri, Myftiu i Myftinisë së Gostivarit H. Shaqir ef. Fetahu, Myftiu i Myftinisë së Shkupit H. Ibrahim ef. Shabani, ish kryetari i BFI-së H. Arif ef. Emini si dhe hoxhallarë të tjerë dhe besimtarë të shumtë.

Në inaugurimin e xhamisë fjalë përshëndetëse kishte Kryetari i keshillit i ndërtimit të Xhamisë, Myftiu i Gostivarit H. Shaqir ef. Fetahu i cili pasi përshëndeti të pranishmit dhe falenderoi musafirët për pjesëmarrje, shprehi falenderime për qytetarët e Turçanit për kontributin e dhënë në ndërtimin e kësaj xhamie.

Fjalë rasti mbajti Sek. i përgj. i BFI, H. Afrim ef. Tahiri i cili në emër të BFI-së dhe kryetarit të saj Reis ul Ulema H. Sulejman ef. Rexhepi, uroi hapjen e xhamisë dhe më pas foli për rolin e xhamisë në shoqërinë islame. Ai në fjalimin shkurtimisht përmendi ajete kur’anore dhe hadithe lidhur me xhamitë duke nënvizuar specifikat e islamit si fe e cila është e atillë që nga

besimtarët kërkon të jenë në adhurim krijesit mëngjes e mbrëmje.

Sek. i përgj. mes tjerash tha se vetëm gjatë tre javëve të fundit janë vënë në funksion katër xhami dhe deri në Ramazan do të kemi edhe të tjera të cilat janë në përfundim e sipër. Ai gjithashtu falenderoi edhe gyrbetarët e shumtë të Turçanit të Vogël që ishin prezent në xhami dhe mes tjerash tha: “Të nderuar gyrbetarë, pranoni falenderime të veçanta për kontributin që po e jepni në vendlindje, krahas angazhimit tuaj në vendet ku veproni dhe obligimeve që keni atje ku thuaja se në të gjitha vendet keni themeluar qendra islame dhe xhami, ju keni shfaqur interesim edhe më të madh në ndërtim, mirëmbajtje dhe përkujdesje të xhamive edhe këtu në vend. Lus Allahun xh.sh. që t’u ndihmojë në jetë dhe t’u shpërblen me shpërblimet e tija të pakufishme në ahiret.”

Pas fjalimit të Sekretarit të Përgjithshëm u këndua një ashere dhe në fund u bë edhe duaja nga H. Arif ef. Emini, më pastaj nga ana e Myftiut dhe Sek. të Përgj. u ndanë edhe disa mirënjohje aktivistëve të dalluar.

QASJE

Vlerat e muajit të Ramazanit

Skender Buzaku

Pasiqë muaji i shenjtë i Ramazanit simbolizon dhe pasqyron vlera të larta të përsosshmërisë shpirtërore, është e patjetërsueshme që të jemi vigjilent në sajimin e disa aspekteve dhe vlerave elementare të tij.

FILLIMI I SHPALLJASË KUR'ANIT FAMËLARTË:

Duke u nisur nga fakti se ky muaj simbolizon fillimin e shpalljes së Kur'anit famëlartë, duhet ditur se në këtë muaj të shenjtë shoqëria njerëzore përfjollur iluminizmin dhe renesansën më të lartë në të gjitha aspektet shoqërore.

Duke patur parasysh rëndësinë dhe vlerën e lartë që kishte kur'ani famëlartë nuk ishte rastësi që Zoti fuqplotë filloi zbritjen e Ajetëve të para pikërisht në këtë muaj të bekuar.

Me vetë faktin që fjalët e para të cilët i zbritën Muhamedit a.s kishin kuptim imperativ, duhet patur parasysh se pranimi i këtyre fjalëve nuk ishte e natyrë së lehtë.

Pasiqë kishim të bëjmë me fjalët e Zotit të cilat vinin nëpërmjet Melekut Xhibril, në të shumtën e rasteve në fytyrën e Muhamedit a.s vëreheshin shenja të lodhjes dhe mundimit, sepse vetë natyra e fjalëve kishin kuptim dhe rëndësi të cilat natyra e njeriut të rëndomtë shumë vështirë do t'i kuptonte.

Gjëja tjetër që Muhamedi a.s ishte i obliguar ishte edhe fakti i pakontestueshëm se ai ishte i obliguar që të njëjtat fjalë t'i kumtojë njerëzimit me qëllim që nxjerr njerëzimin prej errësirës në dritë.

Muhamedi a.s duke patur parasysh rëndësinë dhe peshën e këtyre fjalëve mundoheshte që në përpikshmëri t'u kumtojë të tjerëve, mirëpo ky angazhim dhe mund i tij në fazën fillestare ishte tejet i rëndë dhe me pak sukses.

Nga orvatjet e tij të shumta

Nga ky kënd mund të shohim se kemi të bëjmë me një urtësi mjaft të lartë të Perëndisë sepse Muhamedi a.s dhe muslimanët tanimë në shoqërinë e tyre nuk ballafaqoheshin me probleme të moralit dhe besimit, por me gjëra të përforcimit të shtetit dhe përhapjes së islamit edhe në vende tjera.

Duke patur parasysh këtë kompaktësi dhe moral të lartë që ishte i pranishëm në mesin e muslimanëve, qartazi dukesh se kjo dritë do të mbretëronte jo vetëm gadishullin Arabik por edhe vendet tjera të largëta të këtij globit.

si dhe nga pamundësia e tij që menjëherë të bindet shoqëria në të cilën jetonte ai, në të shumtën e rasteve në fytyrën e tij janë vërejtur shenja të shqetësimit dhe brengosjes duke menduar se nuk është duke bërë maksimumin për të thirrë njerëzimin në rrugën e Zotit, mirëpo Zoti fuqplotë i lehtësoi këtë situatë duke e porositur se profeti ynë është i obliguar që njerëzimit t'u transmetojë fjalët që i shpallen nga Zoti, kurse detyrën e udhëzimit dhe pranimi të këtyre fjalëve e ka përsishtë Allahu xh.sh.

STRUKTURIMI DHE MËVETËSIMI I SHOQËRISË MYSLIMANE

Ky realitet mund të sajohet me faktin që në këtë muaj të shenjtë ndodhi lufta e Bedrit e

cila paraqet betejën dhe triumfin e parë në kohën e Muhamedit a.s.

Pasiqë kjo betejë në masë të madhe gëzoi dhe kurajoi muslimanët, në anën tjetër ishte një shenjë mjaft serioze ndaj pabesimtarëve arab se fitorja dhe triumfi nuk janë çdo herë çështje të definuara dhe absolute.

Kjo ngjarje mjaft e rëndësishme në historinë njerëzore ka rëndësi dhe vlerë të lartë sepse pas kësaj muslimanët e vërtetuan qasjen e tyre serioze në krijimin dhe konstituimin e shtetit të Medines.

Mirëpo, jo vetëm kaq por njëherit kjo betejë në këtë muaj edhe më tepër përforcoi shpirtërat e muslimanëve për një bashkim dhe vëllazërim ndërmjet fiseve dhe familjeve të ndryshme.

Tendenca e atyre për të nivelizuar apo lokalizuar këtë dritë e cila tanimë kishte filluar në Medinen e ndritshme u tregua si i pasuksesshëm dhe jo dobipurës, kurse ballafaqimi i tyre fizik me muslimanët në këtë betejë ishte një vërtetësi e dukshme se aspekti i forcës dhe i përgatitjes luftarake nuk mund të jetë një garancë që gjithnjë siguron fitoren dhe ngadhënjimin.

Pra tani në periudhën e Medines edhe shpallja e Ajetëve Kur'anore kishin një kuptim dhe përmbajtje tjetër nga ajo e Mekës, sepse fushëveprimi i tyre ishte i koncentruar në drejtimin e hartimit të dispozitave dhe akteve normative të jurisprudence, e që kishte për qëllim formimin e shëndoshë të strukturave dhe institucioneve themelore të qytetit-shtetit të Medinës.

Nga ky kënd mund të shohim se kemi të bëjmë me një urtësi mjaft të lartë të Perëndisë sepse Muhamedi a.s dhe muslimanët tanimë në shoqërinë e tyre nuk ballafaqoheshin me probleme të moralit dhe besimit, por me gjëra të përforcimit të shtetit dhe përhapjes së islamit edhe në vende tjera.

Duke patur parasysh këtë kompaktësi dhe moral të lartë që ishte i pranishëm në mesin e muslimanëve, qartazi dukesh se kjo dritë do të

mbretëronte jo vetëm gadishullin Arabik por edhe vendet tjera të largëta të këtij globit.

KOMPAKTËSIA DHE BARAZIMI I MASËS NJERËZORE:

Për barazinë e klasave shoqërore nuk do të mund të bisedonim nëse nuk do të kishte qenë Kur'ani dhe sistemi Islam.

Prandaj kur flasim për këtë barazi, duhet të kemi parasysh se deri në atë kohë anembanë botës e në veçanti në gadishullin Arab ishte e njohur në masë të madhe padrejtësia, jobarazia dhe antagonizmi i hapur ndërmjet klasave të ndryshme shoqërore.

Aq më tepër kur dihet se kjo padrejtësi u konvenonte masës e cila në mënyrë të padrejtë ishin të favorizuara dhe gëzonin privilegje, kjo situatë me të vërtetë ishte e paduruar dhe nuk gëzonte asnjë popullaritet nga masa e gjërë e njerëzimit.

Me fillimin e zbritjes së Kur'anit famëlartë pikërisht në këtë muaj filluan që të përmirësohen mardhëniet dhe raportet ndërnjerëzore drejt një pozitiviteti dhe përparimi të dukshëm.

Kompaktësia dhe barazia në mënyrë të qartë shihet në muajin e Ramazanit, sepse forma e dhe mënyrë e fillimit dhe mbarimit të Ramazanit është e njëjtë për të gjithë, pra nuk ka asnjë privilegj i pasuri nga i varfëri.

Nëse i rrekemi Ajetëve dhe dispozitave të cilat flasin për Ramazanin dhe përkujdesjen e masës së varfër, do të shohim se dukshëm stimulohet masa e pasur që të jep kontributin e tij maksimal në drejtim të shpërndarjes së pjesës së pasurisë së tyre masës e cila ka më së shumti nevoja materiale dhe jetësore.

Andaj duke u mbështetur në këto gjëra duhet konkluduar se shoqëria Islame është një tërësi e cila lumturia dhe kënaqësia maksimale arrihet kur e tëra është e lumtur ashtu sikurse organizmi njeriut.

RAMAZANI, MUAJI I TË VËRTETËS

“Një ndër aspektet më të rëndësishme të edukatës shoqërore që ka të bëjë me ndikimin e agjërimit në shpirtërat e agjëruesve, është përforcimi i bindjes në të vërtetën, konfirmimin, thirrjen në të (të vërtetën) dhe në formësimin me të.”

Mustafa Sibai

“ E populli yt e konsideroi atë (Kuranin) të rremë, porse ai (Kur’ani) është i vërtetë. Thuaj: “unë nuk jam roje e juaj.” (el- En’amë: 66)

Mjafton t’i themi muslimanit:” Zoti urdhëron të agjërosh” e ai të agjërojë pa i numëruar dobitë dhe sekretet e agjërimit, mirëpo jëmi të detyruar të ndërmarrim një hap të tillë për dy shkaqe:

Zoti i Madhëruar na informon në shumë ajete të Kur’anit Famëlartë për dobitë dhe sekretet e sheriatit që të mendojmë e punojmë dhe të bindemi se sheriatit hyjnor i përhershëm është shpallur vetëm për të realizuar interesin e njerëzve dhe për t’i mënjeluar dëmet prej tyre.

Shiko fjalën e Tij (xh.sh) mbi etikën e kërimit leje për hyrjen në shtëpi të huaj kur thotë se një gjest i tillë është më i mirë për ta: **“ O ju që besuat, mos hyni në shtëpi të huaj pa kërkuar leje dhe pa i përshëndetur njerëzit e saj. Kjo është më mirë për ju në mënyrë që tyë merrni mësim.”** (En-Nur: 27)

Gjithashtu edhe kur na urdhëron të agjërojmë i cekë dobitë dhe urtësinë e Tij me një fjalë: **“ O ju besimtarë, agjërimi u është bërë**

obligim sikurse që ishte obligim edhe i atyre që ishin para jush, kështu që të bëheni të devotshëm.” (Bekare: 183)

Urtësia e obligimit të agjërimit, ashtu siç e potencon Zoti xh.sh, fshehet në devotshmërinë që nënkupton çdo gjë të mirë që e don Zoti e që falënderohet njeriu për të në këtë botë, kurse mbrojtja nënkupton largimin prej çdo veprë të urryer e të dëmshme për shoqërinë dhe individin.

Shih hadithin e Muhammedit a.s rreth dobive të agjërimit:

“ Agjërimi është mbrojtje ngase aqgjëruesi s’përgojon e as që bën mëkate”.

Dobitë nga agjërimi numërohen me qëllim që të ndikojnë më tepër në shpirt e të kenë ndikim më të thellë, kurse muslimani të jetë më tepër i bindur në adhurim e në Sheriat. Një gjë e tillë është cekur edhe më parë kur Ibrahim a.s kërkoj prej Zotit t’i tregojë se si i ringjallë të vdekurit...! Kur e pyeti Zoti se **“ a nuk beson?”**, ai u përgjigj: **“ Po, por të qetësohet zemra ime.”**

Analizimi i rregullave dhe shpalimi isekreteve të tyre nuk kundërshtojnë imanin e as që prezantojnë dobësinë e bindjes ngase vetë Muhamedi a.s i analizonte dhe i arsyetonte:

Disa njerëz mendojnë se kanë qëndrim të lirë ndaj të kuptuarit të feve dhe bes-

imeve dhe duke u mbështetur në këtë parim, dyshojnë në to dhe i kritikojnë sepse e pranojnë vetëm atë që e pranojnë intelektet etyre dhe logjika. Pasi që Islami nuk e mohon rolin e intelektit, u flet njerëzve për atë që përputhet me mendjen e shëndoshë dhe logjikën e arsyeshme dhe obligon atë që është në favor (të njeriut) nëse urdhëron ose ndalohet. Atëherë nuk na pengon gjë që të mbështetemi dhe në analizat racionale të fshtësive dhe dobive të sheriatit. Të gjithë njerëzit, në çdo kohë, i kanë përjetuar dobitë e sheriatit që përputhen me mendjen, logjikën dhe interesin e tyre, pra ky është argument se pas këtij sheriatit qëndron fuqia dhe caktimi i Zotit Mëshirues, të Urtë e të Gjithëditshëm.” **(Kjo është) mjeshtri e Allahut që përsosi çdo send.”** (En-Neml: 88)

Me këto analiza u orvatëm t’i qetësojmë zemrat e muslimanëve për obligimin e agjërimit dhe t’ua vërtetojmë refuzuesve dhe mohuesve urtësinë dhe filozofinë e tij. Këtë vlerë të Islamit s’mund ta mohojë askush!

Të shohim tani se çfarë urtësie ka agjërimi dhe cilat janë dobitë e tij?! Ne këtu nuk do të flasim për dobitë shëndetësore sepse shpjegimi i tillë është përgjegjësi e mjekut ngaqë Zoti urdhëron që t’i pyesim dijetarët përkatës, pra, t’ua lëmë aspektin shën-

detësor të agjërimit mjekëve që mund të na njoftojnë më tepër rreth zbulimeve të mjekësisë moderne. Këtu do të përqëndrohemi në dobitë psikike, shpirtërore e morale të agjërimit. Kjo temë është shumë e gjërë dhe s'kemi mundësi të hyjmë në detaje të hollësishtme që distribuohen nëpër mediumet informative, por do t'i cekim vetëm dobitë që kanë të bëjnë me shoqërinë, individët dhe gjendjen momentale të shoqërisë sonë.

Një ndër aspektet më të rëndësishme të edukatës shoqërore që ka të bëjë me ndikimin e agjërimit në shpirtërat e agjëruesve, është përforsimi i bindjes në të vërtetën, konfirmimin, thirrjen në të (të vërtetën) dhe në formësimin me të.

E vërteta në Islam ka vlerë të madhe, bile është edhe një prej emrave të Zotit

(El-Hakk): “ **Këtë (e themi për ta ditur) se Allahu është Ai i vërteti**”, (El-Haxhxh:6); e vërteta është ajo që e thotë Zoti i Madhëruar:” **Fjala e Tij është e njëmendtë dhe Atij i takon sundimi.**” (El-En'am: 73), apo: “ **E vërteta është nga Zoti yt**”, (El-Bekare: 147)

Për këtë, mesazhet e pejgamberëve përmbanin thirrjen në të vërtetën dhe përhapjen e saj midis njerëzve: “ **Njerëzit ishin një popull(të fesë së natyrshme islame) e (kur u përçanë) Allahu dërgoi pejgamberët përgëzues dhe qortues, dhe atyre Ai ua zbriti edhe Librin me fakte të sakta për të gjykuar në atë që u kundërshtuan ndërmjet veti.**” (El- Bekare: 213)

Mesazhi i Islamit është periudha e fundit e shëriateve, thirrje në të vërtetën dhe konfirmues i synimeve të të vërtetës: ” **O ju njerëz, juve u erdhi i dërguari me të vërtetën (fenë e drejtë) nga Zoti jauj.**” (En- Nisaë: 170)

Pasi që qëllim i Islamit është “ e vërteta”, atëherë në fillim duhet të ceket adhurimi i Zotit, Krijuesit, Formuesit dhe Furnizuesit tënd me begatitë e shumta. Është kob i madh e i papërshkruar për njeriun nëse e harron adhurimin e Tij dhe fuqinë e Tij mbi të.

Njerëzit hyjnizohen, dëmbërësit dëmtojnë dhe tiranët keqtrajtojnë atëherë kur e harrojnë adhurimin dhe kur ia mveshin-vetes atributet e Zotit, ashtu që lejojnë derdhjen e gjakut, marrjen e shpirtëve, mendjemadhësinë në tokë, dëmtimin, robërimin e popujve dhe shkeljen e nderit të tyre...

Vazhdon...

Përktheu: Muhamed Mustafa
Artikullin është nxjerrur nga
vepra: “Rregullat e agjërimit dhe
filozofia e tij”

PYETJE LIDHUR ME DISPOZITA TË CAKTUARA ISLAME

Agjërimi ka dobi të shumta

Prof. D-r. Mahmud Zakzuk

(I) A E PENGON AGJËRIMI PRODUKTIVITETIN?

1. Agjërimi është nga ibadetet me të cilat nuk veçohet Islami. Kur'ani Fisnik na mëson se agjërimi ka qenë i obligueshëm edhe për popujt e mëparshëm:

“O ju që besuat, u është bërë obligim agjërimi sikurse që u ishte obligim edhe i atyre që ishin para jush.” (el Bekare:183)

Edhe sot e kësaj dite gjejmë se edhe te fetë tjera është i njohur agjërimi, por është i qartë dallimi mes agjërimit në Islam dhe agjërimit në fetë e tjera. Agjërimi në Islam bëhet në muaj të caktuar sipas kalendarit hixhri – lunar, ai fillon me lindjen e agimit dhe mbaron me përfundimin e diellit, kohë gjatë së cilës abstenohet nga ngrënia, pija dhe nga marrëdhëniet intime. Me këtë kuptojmë se myslimani punon normalisht gjatë orëve të agjërimit, për dallim nga disa mysliman që janë të mendimit se agjërimi në këtë mënyrë e zvogëlon efikasitetin e punës në individin dhe shoqërinë.

2. Agjërimi është larg kësaj akuze, ai në vete mban efekt të pakontestueshëm me të cilën i furnizon njerëzit me

energji shpirtërore, ai madje mundëson të punohet edhe më energjikisht se sa kur nuk janë agjërueshëm. Kjo fuqi shpirtërore nuk duhet injoruar, myslimanët në kohën e të Dërguarit a.s. me të luftuan në betejën e Bedrit, luftuan duke qenë agjërueshëm, megjithatë ata triumfuan. Ushtarët egjiptas në vitin 1973 gjithashtu luftuan duke qenë agjërueshëm, megjithatë triumfuan. Pra, agjërimi nuk i zvogëloi aktivitetet e tyre, por në të vërtetë ndodhi e kundërta.

3. Mungesa e aktivitetit dhe zvogëlimi i produktivitetit në disa nga vendet islame gjatë muajit të agjërimit nuk është për shkak të vet agjërimit, por nga disa shkaqe të tjera. Shumica e njerëzit kanë bërë shprehje që tërë natën ta kalojnë të zgjuar, e kjo natyrisht që ditën e nesërme ata ndihen të rraskapitur dhe nuk kanë forcë që ti kryejnë obligimet ditore, kurse arsytimi i tyre është se janë agjërueshëm. Ky arsyetim mund të dëgjohet që nga fillimi i ditës, e në qoftë se vërtetë agjërimi është shkaku për lodhjen e tyre, atëherë ata duhej të ndiheshin të lodhur ka fundi i ditës e jo që në fillimin e saj.

4. Është argumentuar se agjërimi ka dobi të shumta shëndetësore, shpirtërore, sociale dhe edukative. Duhet të jetë një mundësi vjetore e një personi që ti analizoj veprimet dhe sjelljet e veta, të

mendoj rreth sjelljes së tij paraprake, të eliminon negativitetet dhe shumë sëmundje shoqërore. Pra në këtë drejtim nxit shoqërinë sa më shpejt, më me shumë përkushtim dhe në vetëdijesim më të lartë.

(II) A ËSHTË E VËRTET QË ZEKATI TË PASURVE U JEP PËRPARËSI NDAJ TË VARFËRVE NË ARRITJEN E MIRËSISË SË ALLAHUT XH.SH.?

1. Në historinë e ekonomisë botërore zekati llogaritet si sistem i parë i organizuar tatimor. Ajo që ekzistonte para kësaj ishin tatimet që caktoheshin sipas tekave të pushtetarëve, pra varësisht se për sa kanë pasur nevojë për të realizuar qëllimet personale. Në fakt, barra e tatimeve të këtilla binin vetëm mbi supet e të varfërve.

Me ardhjen e Islamit dhe obligimit të zekatit, u organizua tubimi, u caktua sasia duke e bërë që ajo të bie vetëm mbi supet e të pasurve dhe shtresës së mesme, pra duke u liruar nga ky obligim të varfërit.

Zekati nuk është vetëm sistem financiar por njëkohësisht është ibadet-adhurim, sikurse namazi, agjërimi dhe haxhi. Nga këtu, ai paraqet një akt i obligueshëm për atë që ka mundësi ta paguaj, jo nga frika e pushtetit ekzekutiv,

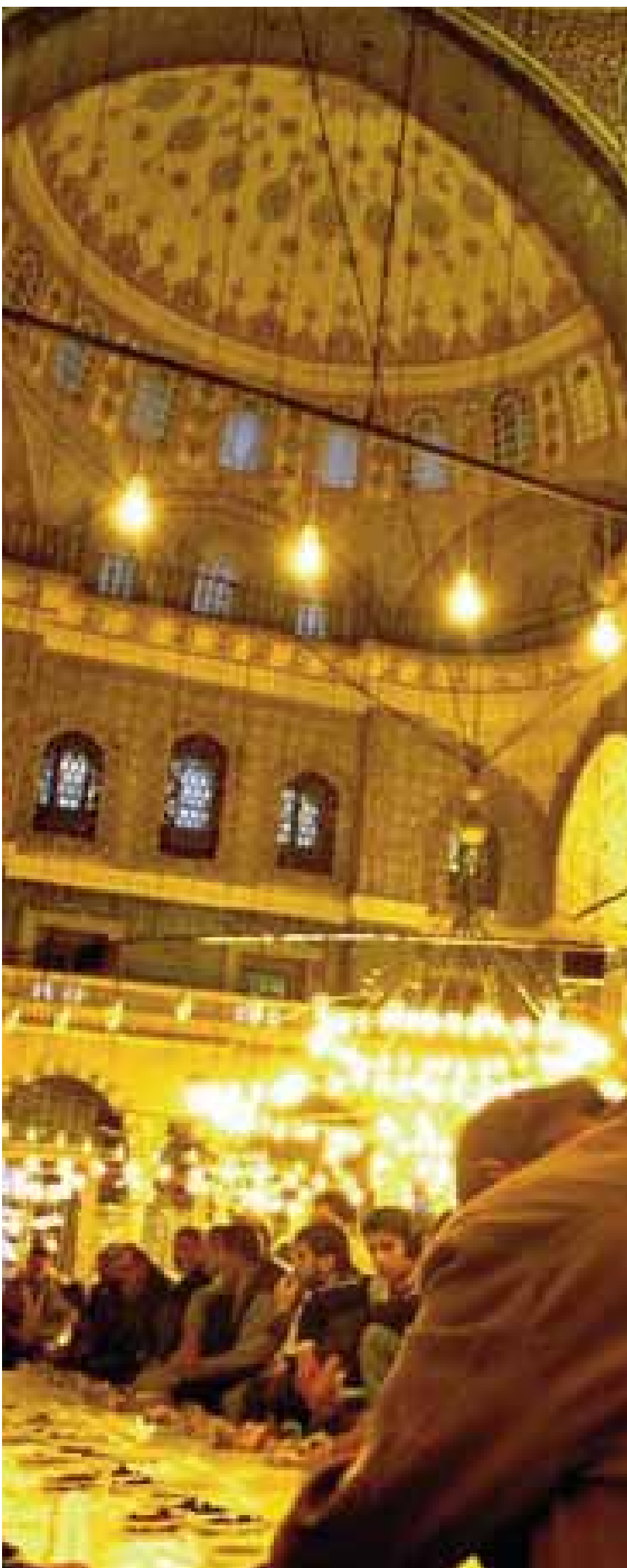
por me qëllim të afrimit tek Allahu dhe respektimit të mësimave të fesë.

2. Në kohën e të Dërguarit a.s. të varfërit e kanë ndjerë veten të pamundshëm të japin zekatin ashtu siç e jepnin të pasurit, kështu ndjenin se të pasurve u jepet privilegj të arrijnë shpërblim nga Allahu që nuk mund ta arrijnë ata. Këtë ndjejnë të tyre ia prezantuan Muhamedit a.s. e ai i porositi ta lartësojnë, falënderojnë dhe madhërojnë Allahun xh.sh. (pra të thonë: *Subhanallah, Elhamdulillah, Allahu Ekber*) nga tridhjetë e tre herë pas çdo namazi duke u bërë me dije se përmes kësaj ata kërkonin gradën e tyre tek Allahu dhe pozita e tyre tek Ai bëhet e njëjtë me atë të pasurve që japin zekatin.

3. Kriteri sipas të cilit Kur'ani Fisnik mbështetet në vlerësimin mes njerëzve, përgjithësisht është ai i takvallëkut – devotshmërisë dhe veprave të mira, siç na thotë Kur'ani:

“...s'ka dyshim se tek Allahu më i ndershmi ndër ju është ai që më tepër është ruajtur.” (el Huxhuratë:13)

Takvallëku përfshinë çdo punë të cilin e kryen njeriu, qoftë ajo fetare ose e përditshmërisë, përderisa puna kryhet për hir të Allahut, në dobi të mirëqenies së njerëzve dhe

largimin e së keqes prej tyre.

Arritja deri te rahmeti i Zotit nuk varet vetëm nga dhënia e zekatit ose kryerjes së riteve të ndryshme fetare, por ajo varet edhe nga vet sjellja e njeriut në përgjithësi, çfarë vepron gjatë jetës së tij, çfarë thotë me gojën e vet dhe për çfarë nijeti – qëllimi, ngase punët vlerësohen sipas qëllimit, ashtu siç thotë Muhamedi a.s.: “ **Vërtetë, çdo punë vlerësohet sipas qëllimit dhe çdo njeri shpërblehet sipas qëllimit të tij.**” Kjo d.m.th. se i varfëri i cili nuk mund të jep zekatin, dhe shpreson se sikur të posedonte pasuri do të jepte, ai ka shpërblim edhe për këtë, përderisa është i sinqertë. Mund që i pasuri të jep zekatin por qëllimi i tij të jetë vetëm shfaqja para njerëzve dhe arritja e pozitës në mesin e tyre, personi i këtillë fare nuk shpërblehet.

(III) PSE ISLAMI E KA NDALUR NGRËNIEN E MISHIT TË DERRIT?

1. Islami nuk është feja e parë e cila ndaloi ngrënien e mishit të derrit. Feja hebraike këtë e ka ndaluar dhe kështu deri më sot nuk ka hebraik në Evropë dhe Amerikë që e konsumojnë mishin e derrit - pos në raste të rralla, dhe askush nuk i kritikon për këtë. Përkundrazi, ata respektojnë traditat fetare të hebrenjve.

Me ardhjen e Isait a.s. ashtu siç hasim në Ungjill, ai deklaroi se nuk ka ardhur që të kundërshtoj ligjin, por për ta plotësuar atë. Pra, nuk ka ardhur për të ndryshuar dispozitat ligjore hebraike, e mes tyre natyrisht edhe ndalimin e mishit të derrit. Duke u mbështetur në këtë, arsyeja thotë se mishi i derrit duhet të jetë i ndaluar edhe në krishterizëm.

2. Me ardhjen e Islamit, gjithashtu u ndalua ngrënia e mishit të derrit, por kjo

ndalesë është vazhdimësi e ndalesës së feve të mëparshme qiellore. Kur’ani Fisnik këtë ndalesë e përmend qartazi në katër vende. Në anën tjetër, përkrah kësaj ndalesë fetare, ekzistojnë edhe shumë shkaqe të tjera të cilat e mbështesin këtë ndalesë. Ndër to edhe ajo çfarë u argumentua nga dijetarët mysliman se ngrënia e mishit të derrit është shumë i dëmshëm për shëndetin, sidomos në vendet e nxehta. Përveç kësaj, ajetet kur’anore në të cilat përmendet ndalesa e ngrënies së mishit të derrit, përfshijnë edhe ndalimin e ngrënies së të ngordhurës dhe gjakut. Dëmi nga ngrënia e të ngordhurës dhe gjakut është i pamohueshëm pasi në të mblidhen mikrobe dhe lëndë të dëmshme, kjo argumenton se edhe ngrënia e mishit të derrit është i dëmshëm.

Nëse metodat moderne kanë arritur eliminimin e materieve të dëmshme të mishit të derrit, gjaku dhe organet e brendshme, kush mund të na siguron se në të nuk ekzistojnë edhe të tjera materie të dëmshme që akoma nuk janë zbuluar. Njeriu pati nevojë për shënjë të tërë për të zbuluar një rrezik të vetëm. Allahu i cili krijoi njeriun, është më i dijsmi mbi të, din se çfarë i sjell rrezik e çfarë është në të mirën e tij. Këtë të vërtetë Kur’ani Fisnik e vërteton me ajetin:

“.. e mbi çdo të ditur ka edhe më të ditur.”
(Jusuf:76)

3. Në bazë të normës së njohur: “*Nevoja lejon atë që në esencë ndalohet.*” Islami për raste kur nga uria rrezikohet jeta, lejoj ngrënien e mishit të derrit. D.m.th. myslimani kur gjendet në situatë që për ta shpëtuar jetën duhet të ushqehet me ushqim të ndaluar, e ndër to edhe mishi i derrit, i lejohet dhe atij nuk i shënohet

mëkat. Në këtë na mëson ajeti kur'anor:

“.. e kush detyrohet (të hajë nga këto) duke mos pasur për qëllim shijen dhe duke mos tepruar, për të nuk është mëkat. Vërtetë Allahu falë, është mëshirues.”(el Bekare:173)

Mirëpo ky lejim nuk lejon tejkalim të kufijve të domosdoshmërisë, nëse diçka e këtillë ndodh, myslimani është mëkatarë.

(IV) PSE ISLAMI NDALOI VESHJEN E MËNDAFSHIT DHE ARIN PËR BURRAT?

1. Kjo ndalesë është bërë në bazë të thënieve të shumta të Pejgamberit dhe është miratuar nga shumica e dijetarëve mysliman.

Mendimi i tyre është se forca dhe vendosmëria është karakteristik e burrit, dhe Islami e mbron mendimin se burri nuk duhet që të jetë i rrethuar prej asnjë far lloj dobësie, ose me shenja luksoze, sepse luksozi shpesh shkon dorë për dorë me padrejtësitë sociale. Kjo që burri të jetë i vendosshëm, i fortë dhe triumfal në betejat e jetës si dhe në mejdanet e luftës nëse e kërkon nevoja. Pasi që stolisja me arin dhe veshja e mëndafshit konsiderohen si nga gjërat luksoze, ato Islami i ka ndaluar për burrat, kurse i ka lejuar për gratë. Lejimi për gratë është në përputhshmëri me natyrën e tyre dhe dëshirën që kanë ndaj stolive.

2. Përkundër ndalesës, nëse eventualisht paraqitet nevoja që për shkaqe shëndetësore burri duhet të vishet me rrobe mëndafshi,

Islami një gjë të tillë e lejon dhe nuk e pengon. Kështu Muhamedi a.s. i ka lejuar Abdur Rahman Ibën Avfit dhe Zubejr Ibën Avamit që të veshin rrobe prej mëndafshi për shkak sëmundjes që e kishin.

3. Imam Shevkani, (ndërroi jetë më 1840) në librin e tij të njohur **“Nejl el Evtar”** në lidhje me këtë çështje thotë se hadithet e Pejgamberit a.s. mbi veshjen e mëndafshit argumentojnë se bëhet fjalë vetëm për *mekruh* – e papëlqyer, dhe jo për ndalim. Pra diçka që për një shkallë është më e lehtë se *harami* - ndalimi. Imam Shevkani këtë mendim të tijin e thotë ngase ka pasur jo më pak se njëzet sahabe të Pejgamberit a.s. q[e kan[mbajtur e ndër to Enesi, El Bera Ibën Azib. Kështu që nuk do të ishte e logjikshme që këto sahabe të mbanin atë

që është e ndaluar. Sikurse gjithashtu është e pranueshme që sahabët e tjerë të heshtnin duke e ditur se bëhet fjalë për haram.

4. Kurse sa i përket unazës së arit për burrat, shumica e dijetarëve duke u mbështetur në disa hadithe pejgamberike e ndalojnë. Mirëpo ka një grup i dijetarëve që thonë se ajo është vetëm *mekruh tenzihen* – e papëlqyer e lehtë, që është larg haramit e afër të së lejuarës. Në këtë ata gjithashtu mbështetën në disa nga sahabët që kanë mbajtur unaza prej ari, ndër to Sa'd Ibën Ebi Vekasi, Talha Ibën Ubejdullahu, Suhajbi, Hudhejfa, Xhabir Ibën Samre dhe El Bera Ibën Azib të cilët kanë kuptuar se bëhet fjalë për diçka që nuk preferohet e jo që është e ndaluar.

Përktheu:

Afrim TAHIRI

**INTERVISTË
EKSKLUZIVE
ME
SOCIOLOGEN
TURKE
NILÜFER GÖLE
NGA ÉCOLE
DES HAUTES
ÉTUDES EN
SCIENCE
SOCIALES
(EHESS) NË
PARIS!**

Perëndimi mund ta shikojë vetveten në pasqyrën e Turqisë

Intervistoi: Mehmet Gündem

TË KUPTOSH - TË JAPËSH KUPTIM...

Çdo përplasje në të njëjtën kohë nënkupton edhe një takim, një afrim dhe në vete përmban shanset.

Mungesa e takimit ndërkaq nënkupton injorimin.

Të injorosh atë që është dhe ekziston nuk ka kuptim tjetër pos se të ndërtosh zona të problemeve të mundshme.

Njeriun, kohën, hapësirën, mendimin dhe besimin që ti nuk e njeh, e injoron, e zhvlerëson, e tjetëron, nesër të kthehet si "armik".

Largësitë i ushqejnë, i zmadhojnë, i zhvillojnë dhe i jetësojnë ndjenjat e armiqësisë të përqendruara në

„Turqia, përmes përvojës së vet të brendshme që zotëron, ka mundësinë dhe potencialin të tregojë rrugët paqësore, pluralizmin, madje edhe mundësinë e bashkëjetesës së laikes dhe Islamit, e jo të zgjedhjes së njëres si kundërshtare të tjetrës. Kjo situatë Turqisë i jep një rol shumë të rëndësishëm në botë. Nëse Turqia arrin ta përfundojë këtë përvojë, do tu japë shansin edhe shteteve islame edhe Evropës “të mendojnë në një mënyrë të re”, thekson sociologia turke Nilüfer Göle nga École des Hautes Études en Science Sociales (EHESS) në Paris, <http://www.ehess.fr/fr/>.

“frikë dhe mbrojtje”. Atje njeriu vret për të jetuar. Vrasja kurrë nuk është ndonjë aftësi, ajo është gjendje e paafësisë dhe e dështimit.

Afërsia ndërkaq, edhe përkundër dallimeve, i hap derën bashkëjetesës herë duke treguar mirëkuptim e herë duke e pëlqyer.

Bashkëjetesa e bashkëpunimi

krijojnë të drejtën (ligjin), përgjegjësinë, probleme të reja mirëpo asnjëra nuk vret dhe nuk është e pazgjidhshme. Kjo gjendje na zhvillon edhe neve po edhe aftësitë tona, para së gjithash e zhvillon aftësinë tonë për zgjidhje të problemeve.

Është mirë të kuptojmë, është mirë të mundohemi të

kuptojmë. Mirë është edhe të lehtësojmë të kuptohemi. Të mirën është mirë t’ia bëjmë edhe vetvetes edhe të tjerëve... Atë që sociologia Nilüfer Göle e bëri me Mahremin Modern, me Modelet Meleze dhe Fytyra Publike e Islamit, arriti ta bëjë edhe me veprën Ndërthurje: Islami dhe Evropa; arriti të kuptojë e ta lehtësojë të kuptuarit...

PERËNDIMI MUND TA SHIKOJË VETVETEN NË PASQYRËN E TURQISË

“Kah fundi i viteve ’90, aventurat e ndërtimit të vetvetes që haseshin te shoqëritë jashtë Perëndimit, ju i shpjeguat

me termin “modernizëm jashtë-perëndimor”. Ç’u bë me këtë rrugëtim, iu afruan Perëndimit apo u larguan prej tij?”

N. Göle: Le të shikojmë përmes prizmit të Turqisë. Nuk përjetohet ndonjë largim nga Perëndimi, porse një takim i përsëritshëm me të. Në modernizmin jashtë-perëndimor referencë merret sërish Perëndimi, mirëpo në leximin e këtij modernizmi ka dallime, ai ushqehet edhe nga historia jonë, nga pellgu ynë kulturor. Pra, përtej një imitimit të keq të Perëndimit, kjo ka edhe anën e vet krijuese. Madje edhe laicizmin mund ta mendojmë në këtë mënyrë, edhe pse është marrë si frymëzim nga Franca, në një shtet musliman ai mund të fitojë një aksent tjetër, një ngjyrë tjetër, një fytyrë tjetër, e sidomos një fytyrë femërore. Ne nuk e kemi parë shpesh këtë, në dorë gjithnjë kishim pasqyrën e Perëndimit, vetveten e shikonim përmes hipotezës së mangësisë.

“Tani kjo gjendje e ka humbur vlefshmërinë. Brenda këtyre takimeve ka edhe përplasje, mirëpo përjetohet edhe një ndryshim nga ndikimi reciprok”.

N. Göle: Ka ndërthurje. Ky ndryshim në fakt është ndryshimi i vetë Turqisë. Këtë e solli procesi i anëtarësimit të Turqisë në bashkësinë evropiane.

“Çfarë ndryshoi dhjetë vitet e fundit?”

N. Göle: Në Francë më shumë jam ndeshur me çështjen e Turqisë e të Islamit sesa të Perëndimit. Më herët mendonim se sa më shumë që të shkonim drejt Perëndimit aq më shumë largoheshim prej Lindjes, ndërkaq sot sa më shumë drejt Perëndimit që të shkojmë aq më shumë takohemi me Lindjen. Atëherë, desha s’desha, u detyrova që vizionin tim t’ia përshtat këtij realiteti. Unë nuk studioja Evropën, mirëpo

do s’do, fillova të hyj në çështjen e Evropës përmes derës së Islamit e të Turqisë dhe ta lexoja Evropën në pasqyrën e Turqisë dhe të Islamit.

KA PËRPLASJE DHE AFRIM

“Gjatë këtij procesi në Turki Islami dhe laicizmi, Islami dhe demokracia, kurse në Perëndim Islami dhe modernizmi shiheshin në gjendje kundërshtie e përplasjeje. Me kalimin e kohës a filluan këto dyja (Turqia dhe Evropa) t’i ngushtojnë gërshërët e tyre?”

N. Göle: Qasja e ngushtimit të gërshërëve është një vëzhgim i drejtë, sepse ato edhe iu afruan njëra-tjetrës edhe u shtuan pikat e përplasjeve mes tyre. Ka edhe konvergjencë edhe afrime. Ne bashkë me afrimin drejt Evropës, filluam t’i përkufizojmë ndryshe edhe problemet tona. Filluam të vetëdijesohemi në formë të re. Kjo nuk shkoi në dëm tonin, porse gjithnjë po na rrit besimin në vetveten. Ndërkaq Evropa në dhjetë vitet e fundit ka filluar të vetëdijesohet për Islamin brenda saj. Nuk është proces i lehtë të vetëdijesohesh për dallueshmëritë e laramanit.

“Turqia dëshiron të hyjë në BE, mirëpo brenda BE-së ngrihet zëri kundër...?”

N. Göle: Ka një kundërshti. Turqia nga njëra anë i vazhdon bisedimet për anëtarësim, e nga ana tjetër nuk është në pozitë të dëshirueshme. Evropianët thonë se mes nesh nuk ka dashuri, andaj edhe nuk duam martesë të dhunshme me ju. Më herët situata shikohej kështu: po t’i themi Turqisë jo, a thua do të shkonte në shëriat apo në grusht shteti. Sot Turqia nuk shkon te asnjëra. Edhe pozita e “mësuesisë” së Evropës po zbehet.

“A po del Turqia nga situata e një shteti që bart probleme?”

N. Göle: Krahësuar me të kaluarën po. Mirëpo kjo nuk nënkupton një vend pa probleme. Turqia, përmes përvojës së vet të brendshme që zotëron, ka mundësinë dhe potencialin të tregojë rrugët paqësore, pluralizmin, madje edhe mundësinë e bashkëjetesës së laikes dhe Islamit, e jo të zgjedhjes së njëres apo tjetrës si kundërshtare të ndërsjella. Kjo situatë Turqisë i jep një rol shumë të rëndësishëm në botë. Nëse Turqia arrin ta përfundojë e ta sqarojë këtë përvojë, do tu japë shansin edhe shteteve islame edhe Evropës “të mendojnë në një mënyrë të re”.

“A ka filluar Turqia të duket si një shtet pa grusht shteti ushtarak dhe ku shumica nuk mbisundon mbi të tjerët?”

N. Göle: Nuk ka filluar të duket kështu, mirëpo analizat në këtë drejtim sapo kanë filluar. Mos harroni se procesi i Turqisë është edhe shumë kompleks edhe nuk ka rënë mirë në binarët e tij. Bile edhe verën e kaluar gati sa nuk u mbyll partia që qeveris, gati sa nuk u bë grusht shteti... Sa thua se u bë, menjëherë kalon në gërshërë të tjerë...

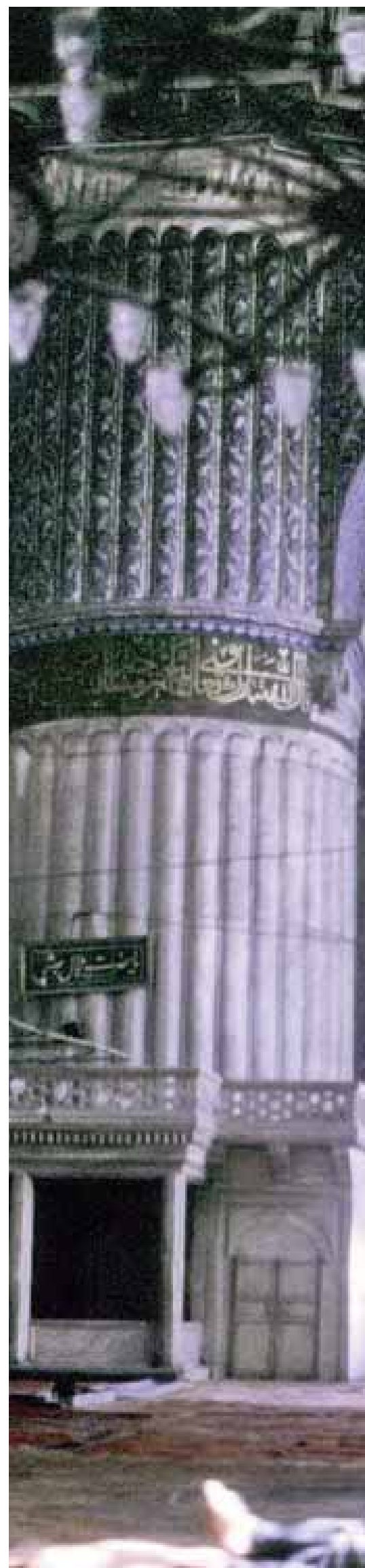
VIHET NË PYETJE VETËDIJA ISLAME

“Ju thoni se Islami në Evropë e vë në dyshim vetëdijen e botës moderne?”

N. Göle: Po, dhe në të njëjtën kohë bëhet bashkëkohës i vetëdijes së botës moderne.

“A thua Perëndimi takimin me të tjerët e shikon si një tolerancë?”

N. Göle: Ekziston një ndjenjë e këtillë. Toleranca që më së shumti nënkupton “tjetrin”. Perëndimorët shpesh e përsërisin fjalën: “Këtu kemi filluar të invadohemi nga të

huajt, ne tani nuk e ndiejmë veten si në shtëpi”.

“A është kjo e vërtetë apo vetëm një ndjenjë?”

N. Göle: Kjo është një frikë e vërtetë. Mërgimtarët në Perëndim sikur kanë filluar të gëzohen e kënaqen kur po i shfaqin dallimet e tyre. Nga aspekti i perëndimorëve sot ekziston çështja e islamizimit të mërgimtarëve. Nuk identifikohen sipas vendit nga vijnë, porse nga feja të cilës i takojnë. Në vend që të thonë punëtorët turq, thonë muslimanët. Kjo nuk është vetëm çështje perceptimi, te shumica vihet re nxjerrja në pah e muslimanizmit. Edhe kjo tregon se Islami është bërë një çështje e Evropës.

“Shikuar nga Evropa, kjo situatë është një problem që kërkon zgjidhje?”

N. Göle: Jo si një problem por si një proces që duhet përjetuar, si një krijim i vetëdijes reciproke. E ndajmë të njëjtin vend, të njëjtin shtet, e ndonjëherë edhe të njëjtin projekt, mirëpo jo gjithëherë i ndajmë të njëjtat vlera. Është e vërtetë se ekziston një përplasje vlerash. Mbulesa e kristalizoi këtë, u bë simbol i kësaj. Si barazia mashkull-femër, ashtu edhe vlerat demokratike të Evropës, kanë filluar të identifikohen me seksualitetin. Pra evropianët dhe muslimanët e provojnë prapun e tolerancës së njërit-tjetrit.

“Sipas vëzhgimeve Tuaja, a mund këto dy botë të jetojnë bashkë?”

N. Göle: Për momentin janë duke jetuar...

“E pra ky proces nuk do të çojë në kaos, porse në një situatë të tretë...?”

N. Göle: Po, mund të thuhet një situatë e tretë. Evropa pakëz është e detyruar të heqë dorë nga identiteti i saj i pastër. Po edhe muslimanët. Kur të dyja palët ta pranojnë metamorfozën, kjo do të ndodhë. Zaten nuk mund të

rrish me identitetin tënd të pastër, proceset e kanë dëshmuar këtë. Temat që i diskutojnë dhe problemet me të cilat ndeshen muslimanët e Turqisë nuk janë të njëjta me ato të muslimanëve turq që jetojnë në Evropë. Si të fillosh me çështjen e situatës së një vaje muslimane që dashurohet në një jomusliman e deri te lartësia e minares së xhamisë, ke një varg diskutimesh të nxehta. Në disa vende kërkohet që xhamitë të ndërtohen pa minare, pra vihet në diskutim pamja dhe dukshmëria e muslimanizmit. Muslimanizmi tanimë merr edhe ngjyrat e Evropës.

PO EDHE EVROPA NDRYSHON

“Ndryshojnë edhe pyetjet e vështirësitë...?”

N. Göle: Përjetohet ndikimi dhe ndryshimi i ndërsjellë, mirëpo Evropa po i reziston kësaj më shumë se muslimanët. Ngase atë që e do Evropa është që të gjithë të bëhen krejtësisht si ata...

“Tejkalimi i identitetit, i pastërtisë dhe degjenerimi është kjo, apo...?”

N. Göle: Pikërisht kjo pikë. Atje nuk ndodh kollaj ajo gjendja e melezizmit, hibridizimit. Pra në ato ndërthurje ka pak edhe dhunë. Edhe Perëndimi shkon duke shtuar dozën e provokimit. Ka një kundërshtim të ndërsjellë, një lidhje fuqie. Kjo është një situatë që nuk mund të merret në kontekstin multikulturor pa e kuptuar mirë e drejtë dukurinë e dhunës.

“Pra juve nuk ju mjafton pyetja e qasjes së sociologjisë së emigrantëve, se muslimanët janë integruar në Evropë...?”

N. Göle: E ka tejkaluar atë pikë. Muslimanët, Islami janë bërë çështje e Evropës dhe Evropa ka ardhur në pikën e diskutimit të vlerave të saj... Vetë Evropa po ndryshon.

“A mund Evropa ta lexojë vetveten përmes përvojës së Turqisë?”

N. Göle: Duhet lexuar, mirëpo kjo kërkon vijuesen: ne me vite të tëra më herët e kemi fituar aftësinë dhe zotësinë e leximit të përvojave dhe historisë sonë përmes pasqyrës së Perëndimit. Po edhe njohjen e Perëndimit... E kundërta e kësaj për Perëndimin është shumë e vështirë. Për shembull, kur doli diskutimi rreth mbulesës ata nuk janë të gatshëm ta pranojnë këtë e të thonë “ja edhe te ne u bë”, kjo i prek ata në sedër. Ata besojnë se janë sipërorë dhe se Islami vjen pas. Pra duan ta vazhdojnë paradigmen e prapambeturish. Kur ne themi se jemi modernizuar, kjo i shqetëson ata. Në kuptimin se jetojmë në të njëjtën kohë, në të njëjtin shekull dhe se e ndajmë të njëjtin vend dhe se nuk ekziston më paradigma e prapambeturisë. Muslimanët po dalin me dëshira të ndryshme, me një modernizëm të ndryshëm kulturor.

“Perëndimi, a e sheh si alternativë të vetvetes interpretimin e ndryshëm të modernizmit?”

N. Göle: Këtë e sheh si një sfidë, si një ecje prapa dhe si një uzurpim të të drejtave. Ata thonë sapo i fituam të drejtat, gruaja perëndimore sapo u lirua nga presioni i kishës dhe i fetarisë, e tani përpara po na del një fetari tjetër e cila do ta shtypë sërish gruan. Shtrohet pyetja se ç’do të bëhet me të drejtat e homoseksualëve. Tek ata ekziston frika, sikurse te ne turqit rreth republikës, këta “do të na çojnë prapa”.

TURQIA E KA MERITUAR KËTË GJENDJE

“Nëse e marrim në këtë kontekst pikëvështrimin dhe hapjen e kryetarit të SHBA-ve ndaj Turqisë dhe botës islame, ç’dëshiron

ai t'i thotë Perëndimit?”

N. Göle: Kujdesin që Obama e shfaqti ndaj Turqisë, ka shkaktuar shqetësim në Evropë. Mirëpo këtu ka një ndryshim të vogël, më herët pozitën e Turqisë e përcaktonte Amerika, kurse sot në këtë pozitë që është dhe që e gjeti edhe përkrahjen e Obamës, Turqia erdhi vetvetiu, madje edhe përkundër Amerikës. Momenti kur parlamenti turk refuzoi përdorimin e hapësirës turke për operacionet në Irak përbën një kthesë historike. Ne kishim frikë, mirëpo kjo autonomi i shkoi për shtati Turqisë. Amerika e Bushit ndryshoi, në sytë e Obamës Turqia ka fituar në vlerë. Kemi një Evropë që nuk e do Turqinë, mirëpo edhe Evropa ka mundësi të mos mbetet e njëjta, ajo mund të ndryshojë. Çështja e Islamit në Amerikë ishte “një tjetër” i jashtëm, kurse në Evropë është “një tjetër” i brendshëm. Kurse Turqia si një vend kandidat e vuri në pyetje identitetin e Evropës. Deri më sot nuk pati diskutime të këtilla. Bisedohen kufijtë, ku do të nisnin kufijtë e qytetërimit, ç’është dallimi, nëse e marrim Turqinë a do të mbetemi akoma evropiane, nëse Turqisë i thuhet po, a nuk është kjo mohim i kujtesës sonë historike, a do ta harrojmë rrethimin e Vjenës... Pra, Turqia për Evropën është bërë një provim i vërtetë.

“Si lexohet kandidimi i Turqisë për në BE”

N. Göle: Ka dalë nga të qenët çështje dosjeje, për Evropën është bërë çështje e njohjes së vetvetes. Evropa nëpërmjet diskutimit rreth Turqisë është duke ecur drejt një sistemi të ri të vlerave. Përveç asaj se Turqia duhet t'i bëjë detyrat e shtëpisë, përcaktuese është edhe pyetja se çfarë identiteti do t'i ndërtojë Evropa vetvetes. Evropa ka filluar ta përcaktojë identitetin e saj me qëndrimin kundruall kandidimit të Turqisë. Kandidimi i Turqisë i dha

shkas Evropës që ajo ta marrë në pyetje vetveten. Këtu Islami nuk është një faktor pasiv, porse aktiv. Në krijimin e paskëtejshëm të Evropës roli i fesë ka filluar të jetë shumë i rëndësishëm.

JO TË NJIHET ISLAMI, PORSE TË JETOHET ME ISLAMIN

“A mund Islami të bëhet pjesë e identitetit të Evropës?”

N. Göle: Nuk bëhet fjalë për Islam si tërësi, porse me rëndësi përcaktuese do të jetë mënyra se si muslimanët e atjeshëm do ta kombinojnë lidhjen e Islamit me Evropën. Duhet të imagjinohet një hapësirë, një vend dhe një projekt që do t'i mbledhë të gjithë së bashku, mirëpo kjo jo në formën që Evropa ta njohë Islam, por duke rimenduar një vend të përbashkët, një pellg kulturor për të dytë. Për shembull, e një rëndësie të veçantë është ndërtimi i xhamive jo vetëm si vende faljeje e lutjeje, porse edhe si vende që janë të hapura për publikun, të përshtatura me mjedisin e jashtëm, afruese e bashkuese dhe shumëqëllimshe konform fushave të jetës. Muslimanët tanimë i japin rëndësi estetikës së xhamisë, madje edhe transparencës së saj; dëshirojnë që xhamitë për perëndimorët të mos jenë vende dyshimi e frike, porse vende të pëlqyeshme. Me rëndësi është mundësia e krijimit të këtyre vendeve të përbashkëta, e gjuhës së përbashkët.

“A i takojmë ne dhe a jemi pjesë e qytetërimit evropian?”

N. Göle: Ne nuk kemi një përkatësi evropiane që buron nga identiteti ynë. Mirëpo, meqë Evropa njëkohësisht është edhe një projekt, ne kemi projektin tonë për t'u bërë evropiane, pra mund t'i bashkëngjitemi asaj më pas.

“Ju keni thënë se

evropeizimi ynë do të jetë më i lehtë nëse Turqia pajtohet me identitetin e saj islam, musliman...?”

N. Göle: Akoma mendoj kështu. Madje edhe Obama e vlerësoi Turqinë, sepse Turqia duke u pajtuar me identitetin e saj musliman bart mundësinë të bëhet evropiane dhe botërore. Sikur Turqia të ishte në konflikt me identitetin e saj musliman, nuk do të merrej për model. Unë mendoj se Turqia luan rolin e përkthyesit në mesin e kodave të ndryshëm kulturorë. Ajo vazhdon t'i përkthejë e t'i vjelë edhe kodat kulturorë që ajo i ka brendapërbrenda vetvetes. Shikoni, xhamia e Shakirit (një xhami e projektuar nga një arkitekte turke në Stamboll – sh.p.) është një shembull... Në njëfarë kuptimi xhamia është hapur edhe për gratë...

“Këtë shembull të Turqisë Perëndimi mund t'ia paraqesë shoqërisë së vet si model...”

N. Göle: Zaten ka filluar të bisedohet edhe kjo...

“Për Perëndimin a nuk është emocionuese takimi me bashkëkohësin e tij, Islamit?”

N. Göle: Temat tmerrësisht më emocionuese të publikut evropian kanë filluar të tubohen krejt rreth Islamit. Kjo për mua është shumë emocionuese, mirëpo për ta jo. Vendet evropiane e jetojnë ekzistencën e Islamit në vetë strukturat e tyre dhe po ndeshen me çështjen e bashkëjetesës e të kuptimit të ndërsjellë. Kjo afërsi përbën njërin prej problemeve më kritike të Evropës. Kjo gjendje e gjallëroi Evropën e fjetur, tanimë është një Evropë e re. Islami tanimë ka fuqinë e krijimit të sferës publike të Evropës. Madje edhe përplasja sjell afrimin. Në këtë përplasje rëndësi ka kujtesa, vendi dhe gjinia. Që të gjitha këto janë në përplasje e sipër.

“Mirë po ç'është ajo që Ju e quani Evropa tjetër?”

N. Göle: Unë në vend të fjalës “të tjerët e Evropës” them “Evropa tjetër”. Emigrantët dhe muslimanët përbëjnë “të tjerët” e Evropës, mirëpo në të njëjtën kohë e shoh më të fuqishme mundësinë e krijimit të Evropës tjetër. Hipoteza ime është: Evropa tjetër ia vë zjarrin Evropës së vjetër.

“Si e perceptojnë perëndimorët mbulesën?”

N. Göle: Termi kyç i diskutimeve.

“Ç’është ekuivalenti i saj?”

N. Göle: Mahremi (Jeta private). Ta përkujtohet mahremin brenda modernitetit... Modernizmi është një dinamikë që vepron kundër intimitetit. Kundërshti... Edhe modern edhe intim, ose as modern as intim mund t’i themi kësaj. Ajo që po formohet sot nuk është as Islami tradicional ortodoks e as femra moderne perëndimore...

NEVOJITET FRYMA E SINTAGMËS “NJË KAFSHATË NJË GUNË”

“Turqia a e ka përfunduar diskutimin fe – laicizëm?”

N. Göle: Kemi marrë shumë rrugë. Përpara na dalin probleme të reja, mirëpo kemi fituar një vetëdije shumë të rëndësishme... Shikoni, madje është ndryshuar edhe gjuha e grusht shtetit, themi grusht shteti i gjykatës (jo i ushtrisë – sh.p.)...

“Cila parti është më konservatore në Turqi, CHP-ja (e Deniz Bajkallit) apo AKP-ja (e Rexhep Tajjip Erdoganit)?”

N. Göle: CHP-ja është statike. Konservatorizmi kurrë nuk mund të jetë kaq statik. Fjalës konservatorizëm nuk duhet veshur kuptim të ri. Për CHP-në mund të thuhet se është konservatore fanatike.

“Pse Ju kemalizmin e përkufizoni si sëmundje

fëmijërore ataturqizmit?”

N. Göle: Kemalizmi, bashkë me grusht shtetin e vitit 1960, përbën një kombinim të diskursit progresivist dhe të atij ushtarak. Pas ngushtësisë që e përfetojmë sot, qëndron mungesa e qërimin të hesapeve me grusht shtetin e vitit 1960. Kemalizmi u shkëput nga tradita, i asgjësoi institucionet ndërmjetëse dhe e ndau mishin prej kockit të shoqërisë. Kemalizmi jo, mirëpo ataturqizmi mund të jetë një vlerë e përbashkët që mund ta rrisë standardin e shoqërisë. Përderisa nga njëra anë pala konservatore sot është më e hapur ndaj botës, nga ana tjetër kemalistët i ngrehin kufijtë. Nuk ka ndonjë kundërshti të llojit: fitoi imami tradicionalist dhe humbi mësuesi progresist. Vajza e imanit dëshiron të bëhet mësuese, ama me mbulesë, problemi zaten këtu fillon... Duhet ta kuptojmë realitetin se “nuk ka modernizëm pa intimitet

të (mahremijet)”. Ashtu si çdokush që i jepet fesë nuk është reaksionar, edhe secili ataturqist nuk është kemalist. Ataturqizmi shoqërorizohet (socializohet). Dëshiroj që ky socializim të sjellë më tepër qytetari.

“Disa qarqe brengosen për AKP-në se është “islamiste”. Pikëtakimin që kjo parti e ka me shtetin ku po na çon?”

N. Göle: E detyron AKP-në të bëhet burrë shteti. Pra, në vend që të kemi islamizimin e shtetit, kemi përshtatjen e kësaj partie me rregullat dhe sjelljet e shtetit. Çështja kryesore e më kritikë e Turqisë nuk është feja, porse ku do të jenë sferat e respektit të ndërsjellë. Në Turqi njerëzit nuk dinë mirë se si do t’i përdorin liritë, jemi një shoqëri që gjithçka po konsumojmë harbutçe, akoma nuk kemi mund të piqemi mirë... Sjellja, turpi e qetësia ku mbetën. Dikur e kritikoni frymën e sintagmës “një kafshatë një gunë”, kurse sot po e kërkojmë atë.

LËVIZJA GÜLEN ËSHTË E HAPUR NDAJ BOTËS

“Lëvizja e Fet’hullah Gülenit ka hapur shkolla nëpër shumë vise të botës. Sot në Turqi zhvillohet një olimpiadë turke ku marrin pjesë nxënës nga 115 shtete të botës. Këta turq që janë hapur ndaj botës janë edhe muslimanë...”

N. Göle: Lëvizja e Fet’hullah hoxhës është islame, por jo islamiste. Ajo nuk e politizon Islamin. Ata, pa shkaktuar konflikte, depërtojnë me qetësi në brendi të botës së sotme shekullare... Është një lëvizje konservatore dhe fetare, me shkollat turke ka filluar të bëhet më e hapura ndaj botës dhe një që globalizimin e ka bërë vendbanim të vetin.

08.06.2009

Nga turqishtja:

www.yenisafak.com.tr

Mr. Rejhan Neziri

MADHËSHTITË E MUAJIT TË AGJËRIMIT

RAMAZANI - MUAJI I RIPËRTËRITJES SË BESIMIT, UMETIT DHE XHEMATIT

“Duhet t’i shikojmë popujt e suksesshëm të kohës së sotme se si ata janë zgjuar e kanë ecur përpara dhe sot paraqesin faktorë të rëndësishëm në botë. Tek ata ndodhën ndryshime gjigante në konceptin e të menduarit, sjelljes, përgjegjësisë...”

Dr. Muharem Omerdiq

Shpallja Hyjnore gjithnjë në vetvete përmban synim madhor. Baza e saj i ofrohet njeriut me qëllim të ngritjes së tij drejt lartësive, pastrimit nga llumi i epsheve, padituria dhe neglizhenca. Shpallja Hyjnore poashtu e pastron njeriun nga të gjitha llojet e ngurtësisë së materializmit, hidhërimi, hakmarrja, keqpërdorimi i forcës etj... Ajo kërkon përdorimin e intelektit në zgjidhjen e të gjitha problemeve jetësore.

Për t’u realizuar një synim i tillë i Shpalljes Hyjnore përdoret çdo rast dhe kohë e mirë e mundshme, kuptohet kur njeriu e ka shpirtin e pastër dhe nuk është nën trysninë e llomeve dhe prirjeve negative të epshit, cytjeve të tij të brendshme dhe rrethanave të murgëta- me qëllim të aktivizimit të tij drejt punëve të dobishme siç është p.sh. nënshtrimi ndaj Allahut të Madhërishëm dhe kërkimi i kënaqësisë së Tij.

AGJËRIMI I PROFETËVE

Ligji fetar islam-Sheriati përmend kohë të caktuara kur shpirti i njeriut është i prirë drejt kthimit në esencën e tij dhe pastrimit të plotë. Njëra nga këto kohë është pjesa e tretë e natës, kohë kjo kur dyert e Mëshirës, faljes dhe ftesës së Zotit janë të hapura për ata që i luten atij. Këto dyer në qiellin e kësaj bote hapen në pjesën e tretë të natës, nga ku dëgjohet thirrja e Allahut:

“A ka dikush që Më lutet - T’ia pranoj lutjen? Ka dikush që

kërkon diç - që T’ia jap? Ka dikush që kërkon për faljen e mëkateve - T’ia fali?” Dyert e pendësës janë të hapura deri në agimin e mëngjesit.

Koha e pastrimit, ngadhënjimit dhe pranimit të lutjes gjithsesi është koha e agjërimit, përgjithësisht qoftë kur bëhet fjalë për agjërimin e obliguar në Ramazan, ditët e mbetura nga agjërimi, apo për agjërimin vullnetar (nafile) - nëpërmjet të cilave besimtari i afrohet Krijuesit të vet, Zotit të botëve.

E kemi të njohur faktin se disa nga të dërguarit e Allahut tërë jetën e tyre kanë agjëruar. Ky ka qenë adhurimi i tyre ndaj Allahut. Gjithashtu dimë edhe për rrëfimet mbi ata muslimanë të cilët tërësisht dëshironin të largoheshin nga kjo dynja - gjithë kjo, si shenjë e nënshtrimit dhe respektit vetëm për Allahun e Madhërishëm, ndaj dhe njëri prej tyre hoqi dorë nga martesja, i dyti vendosi që gjithë jetën të agjëroj, ndërsa i treti vendosi që tërë netët të qëndrojë i zgjuar dhe gjersa të jetë gjallë kurrë nuk do të flejë. Të gjithë këtyre të treve i Dërguari i Allahut a.s. iu përgjigj duke u thënë që në jetë të ndjekin rrugën e mesme duke iu drejtuar me fjalët: **“Sa më përket mua, unë edhe agjëroj edhe e prishi atë, edhe flejë natën edhe zgjohem dhe jam i martuar.”**

Nga ky hadith kuptojmë këtë: Për t’u arritur kënaqësia e Allahut duhet të ekzistoj vullneti i fortë i besimit (imanit), qëllimi (nijeti) dhe synimi i sinqertë, ashtu siç e shpjegoi i Dërguari i Allahut a.s. dhe se vetëm nëpërmjet kësaj rruge arrihen vepra të mëdha, suksese dhe rezultate të kënaqshme.

Kjo që përmendëm i atribuohet individit, ndaj dhe edukimi i tyre është i një rëndësie të veçantë sepse kjo vlen për tërë Ummetin i cili nga ana tjetër përbëhet nga individët. Familjet e tyre janë qelizat e tyre bazë prej të cilave zhvillohet. Nëse individët janë besimtarë dhe familjet e tyre gjithashtu, atëherë edhe Ummeti islam do të jetë i fortë, ngase pjesët e tij janë të shëndosha dhe kualitative. Atëherë ai ka për të qenë i aftë për zgjidhjen e të gjitha problemeve dhe eliminimin e vështirësive që i përkasin atij.

Si rezultat i kësaj që theksuam më sipër, qartë vërejmë dhe shohim si në Lindje ashtu edhe në Perëndim rilindjen e popujve të caktuar dhe ndryshimet pozitive që atyre veç më u

kanë ndodhur. Këto ndryshime u aktivizuan falë energjisë e cila buronte nga besimi që ndodhej në zemrat e njerëzve, si dhe nga përkrahja e prijësve të shkathët të cilët ditën që t’i udhëheqin drejtë synimit madhor.

SHOQËRIA MYSLIMANE DHE MODERNIZMI

Duhet t’i shikojmë popujt e suksesshëm të kohës së sotme se si ata janë zgjuar e kanë ecur përpara dhe sot paraqesin faktorë të rëndësishëm në botë. Tek ata ndodhën ndryshime gjigante në konceptin e të menduarit, sjelljes, përgjegjësisë... Si udhëheqësit e tyre ashtu edhe individët e pranuan një synim dhe pranuan rregulla të përbashkëta të sjelljes. I respektonin parimet e marrëveshjes dhe askujt nuk ia lejonin që t’i ndryshoj ato. Pikërisht këto ishin kushtet nismëtare për fitore. Ata, duke iu përmbajtur këtyre ligjeve dhe rregullave të caktuara të sjelljes, zhvillimit të popullit të vet dhe për rrjedhojë edhe shtetet e tyre i ngritën në nivele mjaft të larta. Mirëpo, sot, për fat të keq, te shumica e popujve muslimanë nuk mbretëron një gjendje e tillë.

Në vijim le t’i hedhim një sy hapave të parë të Ummetit, i cili nuk iu shmang rregullave të shkruara të sjelljes, ngase prijës i ndërtimit të shoqërisë ishte vetë Pejgamberi a.s. dhe as’habët e tij, të cilët njëherit edhe bënë konsolidimin e rilindjes së shtetit islam. Ata u përmbaheshin me përpikmëri urdhërave të marrë përmes Shpalljes nga ana e Allahut të Madhërishëm. Pejgamberi a.s., Shpalljen e jetësonte tërësisht në praktikë, madje edhe në detajet më të imta, ndaj edhe e meritonte të qenët prijës në çështjet esenciale fetare dhe besnik në amanetin e marrë nga Zoti i gjithë botëve.

Misioni profetik dhe zhvillimi i Ummetit njëkohësisht i dëshmonin botës vlerat e tyre dhe ishin garant i kohës dhe ardhmërisë që aspironte drejt një progresi, zhvillimi, rilindjeje dhe një shpresë më të mirë për arritjen e rezultateve të dëshiruara. Ummeti përbëhej nga popujt, fiset, racat dhe shtresat e ndryshme. Mirëpo, vetë fakti që shpallja dhe profetësia e Muhammedit a.s. i dedikohej mbarë

njerëzimit, gjë të cilën muslimanët e asaj kohe e pranuan si thirrje të tyren, ndaj dhe së këndejmi mund të arriheshin rezultate të papara për një kohë fare të shkurtër.

Mesazhi islam dallon nga mesazhet e tjera. Fundamenti i tij bazohet në Kur'an dhe iman. Muslimanët arritën që ta mësojnë dhe ta kuptojnë Kur'anin. Disa muslimanë, vetëm në një rekat të namazit lexonin një apo dy sure të gjata nga Kur'ani. Gjatë muajit të Ramazanit, shumica e muslimanëve që dinë ta lexojnë Kur'anin, e lexojnë tërësisht atë. Në shumë vise anekënd botës islame dhe më gjerë lexohen mukabele, ndërsa lexuesit më të mirë i freskojnë shpirtat dhe ndjenjat e besimtarëve, rigjallërojnë imanin dhe bëjnë që lotët të shpërthejnë nga ngazëllimi. Gjithë kjo ndodh në muajin e Shpalljes së Kur'anit. Me Kur'anin Fisnik shoqërohen së bashku si lexuesit, ashtu edhe dëgjuesit e tij në tri Vendet e Shenjta të Islamit: Në Qabenë e Shenjtë në Mekë, në Xhaminë e Pejgamberit a.s. në Medinë dhe në Xhaminë e Aksasë në Jerusalem. Pa marrë parasysh kombësinë, racën, moshën dhe gjininë, të gjithë njësoj entuziazmohen me ajetet kur'anore thuaja se janë duke i lexuar dhe dëgjuar për herë të parë... Të gjithë ata janë bashkuar nën hijen e tij, gjegjësisht janë bërë të barabartë nën frymën e imanit, me ndjenja identike shpirtërore. Ata mendojnë dhe shpresojnë se nëpërmjet rrugës dhe porosisë së tij (Kur'anit) do t'i realizojnë rezultatet e dëshiruara dhe sukseset deri te të cilat Ummeti islam duhet të mbërrijë.

TË PËRKUJTOJMË TË VEÇANTAT E KËTIJ MUAJI

E ardhmja e Ummetit qëndron në kthimin tonë tek Kur'ani dhe zbatimin e urdhërave të tij, në ndjekjen e Pejgamberit a.s. dhe të jetuarit sipas Sunnetit të tij. E ardhmja e muslimanëve gjithsesi është perspektivë, përkundër asaj se gjendja jonë aktuale është malinje. Kjo gjendje, përgjithësisht nuk është karakteristike vetëm për popujt muslimanë, por edhe për shumë popuj tjerë, madje edhe për mbarë njerëzimin. Problemet globale janë probleme të të gjithë njerëzve e jo

vetëm të muslimanëve, ndërsa zgjidhje të vetme për to ofron vetëm Kur'ani. Sikur i tërë njerëzimi t'i kthehej porosisë së tij të përhershme, e posaçërisht muslimanët, gjithsesi me ndihmën e Zotit do të vinte deri te zgjidhja e problemeve aktuale, përfshi edhe ato globale. Islami për të ardhmen e mbarë njerëzve ofron barazi dhe drejtësi, gjë të cilën nuk e ofron asnjë thirrje apo mësim tjetër. Zgjidhja e plotë qëndron vetëm tek Islami. Pa të nuk ka rrugëdalje dhe zgjidhje nga problemet globale botërore si për muslimanët ashtu edhe për të tjerët.

Ja kjo është thirrja. Kush ka vështirësi le ta presë muajin e Ramazanit. Dalja nga vështirësitë ndodhet në frymën dhe mesazhin e Ramazanit. Kur'ani fare qartë përcakton rregullat e sjelljes dhe rigjallërimin e frymës së Porosisë së Zotit dhe dhuratave të Tij.

“Thuaj (o i Dërguar): “Në qoftë se etërit tuaj, djemtë tuaj, vëllezërit tuaj, bashkëshortet tuaja, farefisi juaj, pasuria që e fituat, tregtia që frikoheni se do të dështojë, vendbanimet me të cilat jeni të kënaqur, (të gjitha këto) janë më të dashura për ju se Allahu, se i Dërguari i Tij dhe se lufta për në rrugën e Tij, atëherë, pritni derisa Allahu nuk vë në rrugën e drejtë njerëzit e prishur. Nuk ka dyshim se Allahu ju ka ndihmuar në shumë beteja, e edhe në ditën e Hunejnit, kur juve ju mahniti numri i madh, i cili nuk ju vlejti asgjë, dhe me gjerësinë e saj që e kishte toka u ngushtua për ju, pastaj ju u zbrapsët (ikët). Pastaj Allahu zbriti qetësinë e Vet në të Dërguarin e Tij dhe në besimtarë, zbriti një ushtri që ju nuk e patë, i dënoi ata që mohuan, e ai ishte ndëshkim ndaj mosbesimtarëve. “ (Et-Tevbe, 24-26).

E keni pritur me padurim këtë muaj të shenjtë të Ramazanit, ndaj përjetojeni dhe gëzojuani atij! E mbërritët Ramazanin dhe meditoni rreth ngjarjeve që kanë ndodhur në të, kujtojeni:

Ditën e 17 të Ramazanit kur Muhammedi a.s. me as'habët e tij të pakët në numër triumfoi në Luftën e Bedrit ndaj ushtrisë kundërshtare të mushrikëve dhe ndihmësve të saj, e cila

ishte më e madhe, më e përgatitur dhe më e fortë.

Ditën 20 Ramazanit kur muslimanët triumfalisht hynë në Mekë, e cila përjashtoi disa incidente sporadike, u dorëzua pa luftë.

10 Ramazanin e vitit 1973, kur ushtria egjiptiane e mori Kanalin e Suezit dhe e mposhti linjën e Barlit bazën më të fortë ushtarake britanike të ndërtuar në vetë shtratin me rërë, gati-gati të pashkelur të Suezit. etj.

Ndaj, pritni edhe ramazanet e ardhshme me plot dëshirë, ndërsa këtë Ramazan jetoni me një gjallëri islame dhe gjithsesi keni për të qenë fitimtar.

Por, megjithatë ekzistojnë disa kushte që të realizohet fitorja... Kushte këto të cilat i ndiejmë thellë brenda në zemër. Disa herë është vështirë të flitet për ta - ngjashëm sikur ai që dëshiron të flas, por gojën e ka përplot të mbushur me ujë.

Sot ka mjaft muslimanë që gojët i kanë të mbushura përplot me ujë. A thua e dimë se kush na e ka mbushur gojën me ujë apo mos vallë vetë e kemi mbushur?!?! Në qoftë se të tjerët na i kanë mbushur gojët tona me ujë, ata janë armiq të tanë që në realitet shtiren kinse janë miqtë tanë. Të këtillët nuk e respektojnë Allahun, ndaj dhe Allahu pyet:

“Ç’është me ju që Allahut nuk i shprehni madhërinë që e meriton?” (Nuh,13).

Kush nuk i frikësohet Allahut, nuk e pret ashtu siç duhet këtë muaj dhe nuk i shfrytëzon begatitë ashtu siç ka urdhëruar Ai, ndihma e Tij nuk ka për t'i ardhur. Fitorja nuk mund të vijë nëpërmjet atyre që me duart e tyre na i kanë mbyllur gojët tona...

Allahu i Madhërishëm është Fitimtari Absolut. Ai e din rolin tonë, por edhe të atyre që e kane marrë përsipër Amanetin dhe më pas e kanë keqpërdorur atë për interesat e tyre personale dhe ato të kësaj bote, si dhe për shërbëtorët e tyre të këqinj.

Allahu i Madhërishëm në këtë muaj të shenjtë të Ramazanit të bekuar na udhëzoftë e na bekoftë dhe na dhuroftë mëshirë, begati dhe falje! Amin!

**Përktheu nga boshnjakishtja:
Ahmed R. Ramadani**

AGJËRIMI ISLAM

Allahu i Madhërishëm thotë: *“(Ato ditë të numëruara janë) Muaji i Ramazanit që në te (filloi të) shpallet Kur’ani, që është udhërrëfyes për njerëzit dhe sqarues i rrugës së drejtë dhe dallues (i të vërtetës nga gënjeshtria)...”*

Arsim Dauti

Agjërimi islam (në gjuhën arabe **es-sijamu**) në Kur’an përmendet në katërmëdhjetë vende: shtatë herë në kaptinën El-Bekare, nga dy herë në kaptinat El-Maide dhe El-Ahzab dhe nga një herë në kaptinat En-Nisa, Merjem dhe El-Muxhadele.

Allahu i Madhërishëm në Kur’anin Fisnik thotë:

“O ju që besuat, agjërimi u është bërë obligim sikurse që ishte obligim edhe i atyre që ishin para jush, kështu që të bëheni të devotshëm.”

“(Jeni të obliguar për) Ditë të caktuara, e kush është i sëmure prej jush ose është në udhëtim (e nuk agjëroi), atëherë ai (le të agjërojë) më vonë aq ditë. E ata që i rëndon ai (nuk mund të agjërojnë), janë të obliguar për kompensim, ushqim (ditor), i një të varfëri, ai që nga vullneti jep më tepër, ajo është aq më mirë për te. Mirëpo, po qe se e dini, agjërimi është më i mirë për ju.”

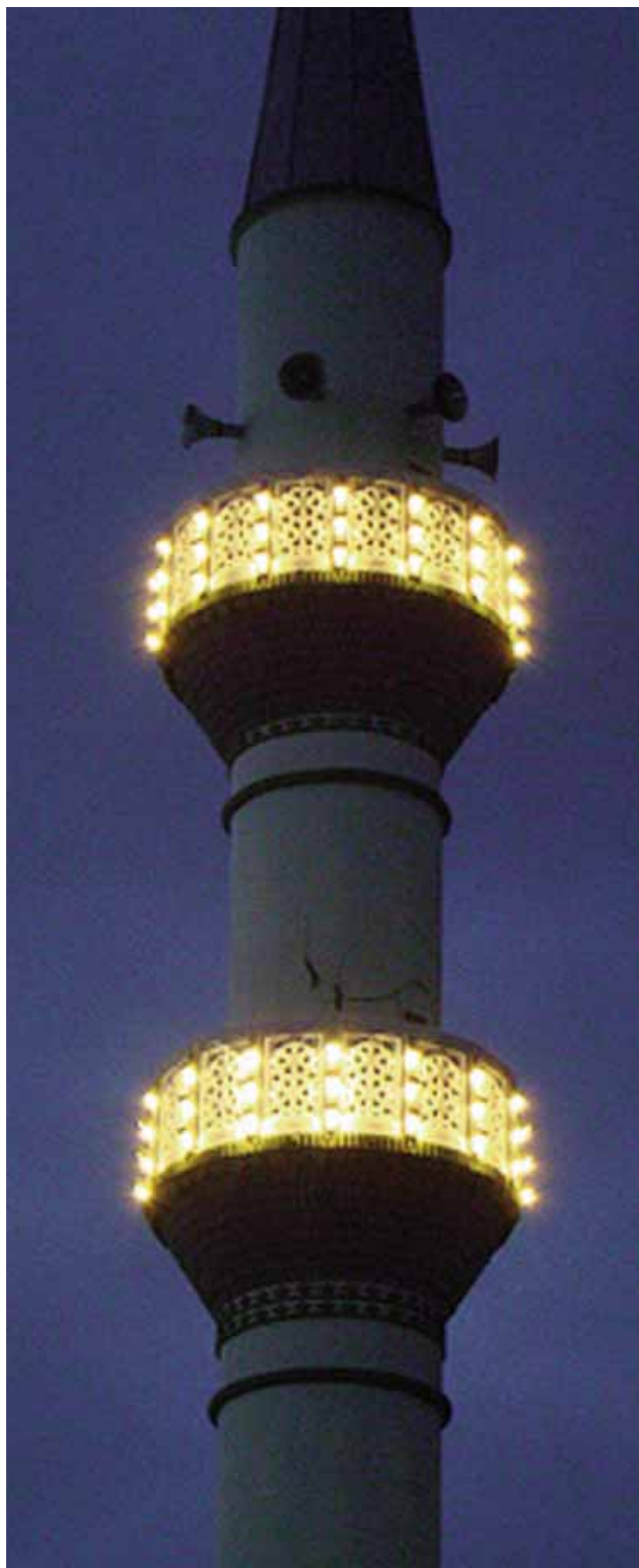
“(Ato ditë të numëruara janë) Muaji i Ramazanit që në te (filloi të) shpallet Kur’ani, që është udhërrëfyes për njerëz dhe sqarues i rrugës së drejtë dhe dallues (i të vërtetës nga gënjeshtria). E kush e përjeton prej jush këtë muaj le të agjërojë, ndërsa kush është i sëmure ose në udhëtim, le të agjërojë aq ditë nga ditët e mëvonshme. All-llahu me këtë dëshiron lehtësim për

ju, e nuk dëshiron vështirësim për ju. (Të agjëroni ditët e lëshuara më vonë) Që të plotësoni numrin, ta madhëroni Allahun për atë se u udhëzoi dhe që të falënderoni.” (El-Bekare-183-184-185).

SHKAQET E ZBRITJES SË KËTYRE AJETEVE KUR’ANORE

Ibn Xherir përcjell nga Muadh b. Xhebel, Allahu qoftë i kënaqur me to, se ka thënë: “Kur Muhammedi a.s. erdhi në Medinë, agjëronte ditën e Ashures dhe tre ditë nga çdo muaj. Pastaj Allahu i Madhërishëm e obligoi agjërimin e muajit të Ramazanit, duke ia shpallur Muhammedit s.a.v.s.: *“O ju që besuat, agjërimi u është bërë obligim...”* deri tek ajeti: *“E ata që i rëndon ai (nuk mund të agjërojnë), janë të obliguar për kompensim, ushqim (ditor), i një të varfëri...”* Ashtu që, ai që dëshironte agjëronte, kurse ai që nuk dëshironte e ushqente një të varfër. Më pas Allahu i Madhërishëm agjërimin ia obligoi personit të shëndoshë i cili gjendet në shtëpi, ndërsa e liroi personin e moshuar, i cili nuk mundte ta përballonte agjërimin, të mos agjërojë, duke shpallur: *“E kush e përjeton prej jush këtë muaj le të agjërojë...”*

2. Nga Seleme b. el-Ekve’a përcillet se ka thënë: “Kur u zbrit ajeti *“E ata që i rëndon ai (nuk mund të agjërojnë), janë të obliguar për kompensim, ushqim*

(ditor), i një të varfëri...”, kush dëshironte nga ne agjëronte, e kush nuk dëshironte të agjëronte, jepte fidje, gjersa më pas nuk u shpall ajeti i cili e derogoi të parin: **“E kush e përjeton prej jush këtë muaj le të agjërojë...”**

3. Përcillet se një grumbull beduinësh e pyetën të Dërguarin e Allahut, s.a.v.s.: “O Muhammed! A është Zoti ynë afër, që ta thërrasim me zë të ulët, apo është larg e ta ngremë zërin?” Atëherë Allahu i Madhërishëm shpalli: **“E kur robërit e Mi të pyesin ty për Mua, Unë jam afër, i përgjigjem lutjes kur lutësi më lutet.”**

4. Buhariu përcjell nga Bera’a b. ‘Azib se ka thënë: “Kur ndonjëri nga as’habët e të Dërguarit të Allahut s.a.v.s., agjëronte, dhe afrohej iftari, ndërsa atë e zinte gjumi para se të bënte iftar, nuk hante asgjë gjatë natës dhe ditës së nesërme, gjersa përsëri të afrohej muzgu. Kështu, ensariu Kajs b. Sarame i cili ditën punonte me miell,

kishte agjëruar dhe kur është afruar iftari kishte shkuar në shtëpi dhe ka kërkuar nga gruaja e tij ushqim për të ngrënë. Ajo i ishte përgjigjur se nuk ka asgjë gati, por që do t’ia përgatiste. Ndërkohë atë nga lodhja e kaplon gjumi. Kur gruaja e sheh, thotë: “Mjerë për ty!” Aty diku nga mesdita e ditës së nesërme ensariu i përmendur vjen në vetëdije. Këtë ndodhi ia treguan të Dërguarit të Allahut s.a.v.s. dhe për rrjedhojë u shpall ajeti kur’anor: **“Natën e agjërimit u është lejuar afrimi te gratë tua, ato janë prehje për ju dhe ju jeni prehje për ato.”** As’habët për këtë u gëzuan shumë, dhe më pas u shpall edhe ajeti tjetër: **“...hani e pini derisa qartë të dallohet peri i bardhë nga peri i zi në agim, e pastaj agjërimin plotësojeni deri në mbrëmje.”**

Në këto tre ajete kura’nore flitet mbi disa gjëra shumë të rëndësishme: Allahu i Madhërishëm na tregon qartë në Kur’an se

agjërimi është obligim për çdo musliman dhe muslimane të moshëritur dhe mendërisht të shëndoshë, ashtu siç ishte obligim për ata që ishin para nesh. Në citatet kur’anore që kanë zbritur për agjërimin Allahu i Madhërishëm na tregon se agjërimi ka kohën e tij dhe zgjatë disa ditë caktuara. Në këto ajete flitet edhe për ata që nuk mund të agjërojnë dhe për atë se çka duhet vepruar, ajetet vërtetojnë se Allahu i Madhëruar dëshiron t’ua lehtësoj besimtarëve e jo t’i urdhërojë ata me gjëra që për ta paraqesin vështirësi të mëdha, sepse Ai është i gjithëmëshirshëm dhe mëshirbërës ndaj robërve të Tij. Ajetet gjithashtu flasin për agjërimin edhe si një lloj mjeti edukues, pastaj flasin për agjërimin si adhurim i cili udhëzon në vepra të mira.

RAMAZANI, MUAJI I AGJËRIMIT DHE MUAJI I SHPALLJES SË KUR’ANIT

Me plot të drejtë mund të shtrohet pyetja: Përse

agjërimi është caktuar në muajin e Ramazanit? Përgjigjen e kësaj pyetje më së miri e jep vetë Kur’ani Fisnik në ajetin 185 të sures El-Bekare, ku Allahu i Madhërishëm thotë: **“(Ato ditë të numëruara janë) Muaji i Ramazanit që në te (filloi të) shpallet Kur’ani, që është udhërrëfyes për njerëzit dhe sqarues i rrugës së drejtë dhe dallues (i të vërtetës nga gënjeshtra)...”** pra muaji i Ramazanit është muaj në të cilin ka filluar shpallja e Kur’anit Fisnik.

Por gjithashtu lind pyetja: Vallë, Kur’ani u shpall përnjëherë gjatë muajit të Ramazanit?

Është e vërtetë se Kur’ani nuk është shpallur përnjëherë, porse shpallja e tij zgjati një kohë të gjatë. Ajetet e tij shpalleshin në bazë të rasteve të ndryshme që ndodhnin. Pra shpallja e Kur’anit ka zgjatur afër 23 vjet. Gjithsesi muaji i Ramazanit është muaji i Kur’anit, përveç se Kur’ani ka filluar të shpallet në këtë muaj, ai (Ramazani) është edhe i vetmi muaj që

përmendet në Kur'an. Përveç Kur'anit në këtë muaj janë shpallur edhe disa libra tjerë qiellor të pejgamberëve të mëhershëm, siç janë p.sh.: Suhufet e Ibrahimit a.s. të shpallura në natën e parë të Ramazanit, Tivrati (Tora) i shpallur në natën e shtatë të këtij muaji, Inxhili (Ungjilli) në natën e katërmëdhjetë, kurse Kur'ani Fisnik në natën e njëzet e pestë, sipas hadithit që e transmeton Mukatili. (Kurtubiu)

Në Kur'an nuk ka tekst që urdhërohet ndonjë adhurm ashtu siç urdhërohet agjërimi, sepse agjërimi është fshehtësia mes Zotit dhe robit të tij, agjërimi është xhihad në vete siç thuhet në hadithet e Muhammedit a.s.

DISA HADITHE TË MUHAMMEDIT A.S. MBI AGJËRIMIN ISLAM

“Islami ngrihet mbi pesë (shtylla): Në të dëshmuarit se nuk ka Zot tjetër, përveç Allahut dhe se Muhammedi është i Dërguar i Zotit, në

kryerjen e namazit, në dhënien e zekatit, në të vizituarit e Qabesë dhe në agjërimin e Ramazanit.” (Buhariu dhe Muslimi).

Transmetohet nga i Dërguari i fundit i Allahut Muhammedi a.s. se ka thënë: “Zoti i Madhërishtëm thotë: “Çdo vepër e birit të Ademit i takon atij, përveç agjërit. Ai është për Mua dhe Unë shpërblej për të!”

Agjërimi është mburojë (nga epshet dhe zjarri), prandaj ndokush kur të agjërojë le të mos flasë fjalë të pista dhe mos ta ngre zërin, e nëse dikush e ngacmon apo e sulmon, le të thotë: Unë agjëroj, unë agjëroj!”

“Dhe, pasha Atë në dorën e të cilit është shpirti i Muahmmedit! Aroma e pakëndshme që del nga goja e agjëruarit është më e mirë tek Allahu se sa era e parfumit.”

“Agjëruari i përjeton dy gëzime: njërin kur të hajë iftar dhe tjetrin kur ta takojë Zotin e vet”. (Buhariu dhe Muslimi).

Agjërimi është bërë obligim dy vjet pasi Muhammedi a.s. emigroi prej Mekës në Medinë, pra në vitin e dytë sipas hixhretit. Është paksa i habitshëm fakti se agjërimi është bërë obligim në të njëjtin vit kur muslimanët u lejuan të luftojnë kundër armiqve të tyre. Deri në atë vit muslimanët nuk kishin të drejtë të luftonin. Shtrohet pyetja: Çfarë lidhshmërie ka lufta në rrugën e Allahut me agjërimin që të obligohen po në të njëjtin vit? Kjo gjithësesi ka domethënien e saj, sepse agjërimi të mëson dhe të bën të aftë të luftosh veset e këqija, kurse kjo më pas të ndihmon të luftosh edhe në fushëbetejë. Për këtë edhe fitoret më vendimtare të muslimanëve kanë ardhur në muajin e Ramazanit, siç janë lufta e Bedrit, Kadisijes, depërtimi i muslimanëve në Andaluzi, lufta e Nahavendit etj.

Agjërimi ashtu si edhe të gjitha obligimet tjera ka vetëm një qëllim, kënaqësinë Allahut dhe devotshmërinë: **“O ju që besuat, agjërimi u është bërë obligim sikurse që ishte obligim edhe i atyre që ishin para jush, kështu që të bëheni të devotshëm.”** (El-Bekare, 183).

ORIENTALISTËT MBI AGJËRIMIN ISLAM

Shumë hulumtues evropian që kanë shkruar mbi kulturën dhe qytetërimin islam janë përpjekur të tregojnë se agjërimi islam nuk është asgjë tjetër vetëm se një kopje e agjërit të sabenjve. Me këtë ata dëshirojnë të mohojnë pejgamberllëkun e Muhammedit a.s., ndaj dhe thonë se gjithë ajo në çka ka ftuar Muhammedi a.s. nuk është e shpallur nga Zoti, por është e përmbledhur nga fetë tjera. P.sh.: orientalistët gjermanë tentojnë të tregojnë se gjoja muaji i Ramazanit përgjithësisht i përgjigjet muajit të agjërit të sabenjve. Kjo për ta është një “argument” se Muhammedi a.s. agjërimin e ka marrë nga sabenjët.

Vester Mark gjithashtu thotë se ngjashmëria mes agjërit musliman dhe agjërit të sabenjve dhe manehejnve është aq e madhe, sa që hulumtuesi përmend idenë se këtu bëhet fjalë për tre degë të agjërit të cilat janë zhvilluar nga një rrënjë. Marku thotë: “Është më se e vërtetë se Muhammedi rregullat e agjërit i ka marrë nga Sabenjët apo nga Manihejtët.”

Por megjithatë faktet tregojnë se para ardhjes së Islamit nuk ka pasur asnjë kontakt mes fisit Kurejsh, në të cilin lindi dhe u rrit Muhamedi a.s. dhe sabenjve. Përveç dallimeve në gjuhë, civilizim dhe kulturë që ishin pengesë për kontakte, një pengesë tjetër ishte edhe largësia e madhe

hapësinore që ekzistonte mes tyre.

Sabenjtë dhe manihenjtë jetonin në afërsi të kufirit me Persinë Perëndimore dhe në brendinë e saj. Kurse Kurejshët jetonin në Gadishullin Arabik. Udhëtimet tregtare të fisit Kurejsh në atë kohë zhvilloheshin në veri dhe jug, pra në Siri dhe Jemen. Në njërin drejtim udhëtohet dimrit kurse në tjetrin gjatë stinës së verës.

Këtë e tregon edhe Kur'ani Fisnik:

“Për hir të garantimit që e gëzojnë kurejshët! Garantimie udhëtimit të tyre të lirë dimrit dhe verës”! (Kurejsh 1-2).

Gjithashtu nuk është e njohur që Muhammedi a.s. para shpalles së Kur'anit të kishte pasur ndonjë kontakt me sabenjët dhe manihenjtë, e as që është e njohur se ka pasur ndonjë kontakt me kulturën fetare të tyre, as që ka mësuar diçka e aq më tepër të njëjte diçka prej tyre...

“Ti (Muhammed) nuk ishe që lexon ndonjë libër para këtij, e as që shkruaje atë me dorën tënde të djathtë, pse atëherë do të dyshonin ata të prishurit.” (El-Ankebut, 48).

Agjërimi i Ramazanit dallon shumë nga agjërimi sabenjve. Megjithatë kjo pajtueshmëri në numrin e ditëve nuk mund të merret si argument që njëri agjërim është kopjuar nga tjetri. Por edhe tek numri i ditëve ka dallim. Agjërimi islam zgjat një muaj hënor (lunar), kurse agjërimi tek sabenjët fillon çdo vit në muajin e tetë diellorë dhe zgjat tridhjetë ditë.

Pra këtu është e pamundshme të flitet se normat e agjërit islam janë marrë nga ndonjë religjion tjetër para Islamit. Përkundrazi, ai është shpallur nga Zoti dhe normat e tij i ka vënë vetë Ai, Krijuesi i botëve.

Agjërimi dhe llojet e tij

“O ju që besuat, agjërimi u është bërë obligim sikurse që ishte obligim edhe i atyre që ishin para jush, kështu që të bëhëni të devotshëm.”

(El- Bekare: 183)

Ismet BYTYQI

Allahu xh.sh. përmend agjërimin në ajetin në fjalë dhe atë duke filluar me fjalët: “O ju që besuat”. Duke dëshiruar që të ngjall ndjenjën e besimit tek agjëruesi dhe që zemra e tij të jetë më e fortë në besim, pasi që e pret një obligim i cili ka të bëjë me sinjeritetin e besimit, ndërkaq besimi është i lidhur ngusht me zemrën, e ai obligim është agjërimi.

Pikërisht për këtë Allahu xh.sh. kur urdhëron që të agjërohet më parë përmend besimin e më pastaj thotë: “Agjërimi u është bërë obligim ...”

Nga ajeti i lartëpërmendur kuptojmë se:

Agjërimi është detyrë fetare me karakter Islam;

Agjërmi ka qenë edhe para Muhamedit a.s., mirëpo me ardhjen e tij dhe vet Kuranit fisnik, agjërimi bëhet obligim një muaj hëne të cilin Kurani e quan Ramadan.

Agjërimi është shkollë për edukimin e shpirtit që gjatë këtij muaj nëpërmjet besimit të sinqertë, arrinë gjerë në devotshmëri: “kështu që të bëhëni të devotshëm ...”, ndërkaq, devotshmëria ka frytet e saja:

A) Kënaqësia e kësaj bote- duke jetuar në rehati;

B) Kënaqësia e botës tjetër- ahiretit, duke fituar xhenetin.

Agjërimi të cilin Allahu xh.sh. e bëri obligativ përmban urtësi të shenjtë ku muslimanët kthehen nga i Lartëmadhërishmi duke u penduar e kërkuar mëshirë, bereqet, ndihmë dhe falje nga Ai. E tërë kjo pas edukimit nga agjërimi.

Agjërimi në Islam, sipas kuptimit terminologjik, d.t.th.: largim nga çdo lloj ushqimi, pije e marrdhënie intime, duke filluar që nga agimi i hershëm i mëngjesit e gjer me perendimin e diellit.

Në Islam, agjërimi ndahet në dy lloje: Obligatin dhe joobligativ.

AGJËRIMI OBLIGATIV

Agjërimi obligativ ndahet në katër lloje:

Farz (muaji i Ramzanit)

Kada (agjërimi kompenzues)

Kefaret (mbulues), dhe

Nedhër (i premtuar);

AGJËRIMI FARZ- OBLIGATIV

Ky lloj agjërimi zbatohet në muajin Ramazan. Është bërë obligativ në vitin e dytë hixhri, obligueshmëria e të cilit argumentohet me Kur'an, Sunet dhe Ixhma.

Argumentimi Kur'anor është në ajetin 183 dhe 185 të sures El-Bekare, kurse ai i sunetit në hadithin e Muhamedit a.s. transmetuar nga Ibn Omeri: “Islami qëndron mbi pesë shtylla...” (Buhariu dhe Muslimi) ... e njëra nga ato shtylla është agjërimi i Ramazanit.

Ndërsa ixhmai thotë: “Muaji i Ramazanit është farz dhe ai i cili e mohon është murted.”

Duhet përmendur se agjërimi i Ramazanit është obligim individual, për secilin musliman të moshërritur, të mençur me kusht që të mos ketë ndonjë shkas për të mos agjëruar siç janë: udhëtimi, sëmundja, pleqëria, menstruacionet dhe nifasi (pertiudhë e caktuar pas lindjes).

AGJËRIMI KADA-KOMPENZUES

Ky është agjërimi që shkaktohet në rast se gjatë Ramazanit nuk agjërohet për shkaqe të arsyeshme, siç janë: sëmundja, udhëtimi etj.,

Raste këto kur agjërimi plotësohet – dita ose muaji i lëshuar i Ramazanit. Për këtë bëhet fjalë në ajetin 185 të sures El-Bekare . Agjërimi Kada nuk është i obligueshëm që të agjërohet në ditët rreshtazi, por është mirë që të agjërohet sa më parë, në rast nevojë lejohet të shtyhet

gjer në muajin Shaban. Muhamedi a.s. tërheq vërejtjen që ky agjërime mos të shtyhet pas ramazanit vijues.

AGJËRIMI KEFARET-MBULUES

Nëse muslimani bën një vepër të ndaluar ose gabon me paqëllim, për t'iu falur gabimi i caktuar është i obliguar të agjëroi, agjërimit në fjalë. P. sh. Haxhiu në Ihram (në haxh) po qe se mbyt ndonjë gjallesë e nuk ka mundësi për të prerë kurban, obligohet që të agjërojë tre ditë duke qenë në Mekke dhe shtatë kur të kthehet në shtëpi.

Gjithashtu ky agjërime është obligim kur muslimani mbyt njeriun (pa qëllim) në këtë rast po që se personi i caktuar nuk ka mundësi të lirojë një rob dhe të paguaj gjakun e të mbyturit, obligohet që t'i agjërojë dy muaj rresht.

Poashtu, ky agjërime është obligim kur muslimani betohet për një çështje të caktuar me qëllim, po qe se nuk ka mundësi t'i ushqej dhjetë të varfër, ose t'i veshmbathje ose të liroj një rob, në këtë rast agjëron tre ditë.

AGJËRIMI NEDHËR- I PREMTUAR

Allahu xh.sh thotë: “Le të zbatojnë premtimet e veta ...” (El- Haxh: 29). Nëse Muslimanit i plotësohet ndonjë dëshirë ose e përshkon ndonjë e mirë, për të cilën ai ka premtuar se do të agjëroi, në këtë rast ka për obligim të agjëroi për sa ditë ka menduar personi i caktuar. Në rast se ky agjërime nuk agjërohet, është e nejtë sikurse mos të agjërohen ditët e caktuara në Ramazan.

AGJËRIMI JOOBLIGATIV

Agjërimi joobligativ është agjërime Tetavüë- Vullnetarë, nafile që mund dhe është mirë të agjërohet: ditën e Arafatit, ditën e dhjetë të muajit Muharrem,

gjashtë ditë të muajit Sheval, ditët e hëna e të enjtet, nga tre ditë të çdo muaji, rrespektivisht ditën e 13-të, 14-të dhe 15-të të muajit hixhri.

Agjërimi në ditën e Arafatit është mirë ta bëj ai i cili nuk është në haxh, për këtë Muhamedi a.s. thotë: 'Agjërimi në ditën e Arafatit mbulon gabimet e bëra (pa qëllim) të vitit që shkon...'

Për agjërimin e gjashtë ditëve të Shevalit, Ebu Ejub El Ensari tregon se Muhamedi a.s. thoshte: " Kush agjëron muajin e Ramazanit dhe ia bashkangjit gjashtë ditët të Shevalit konsiderohet si të ketë agjëruar tërë vitin."

Sa i përket agjërimin në ditën e hënë dhe të enjtën, për këtë Ebu Hurejre transmeton se Muhamedi a.s. ka agjëruar në ditët në fjalë gjë për të cilën është pyetur e Muhamedi a.s. përgjigjet: " Në këto ditë ngriten vepra të mira dhe poashtu Allahu xh.sh. i fal gabimet e çdo Muslimani dhe besimtari."

Gjithashtu, Muslimi transmeton se Muhamedi a.s. është pyetur për agjërimin në ditën e hënë, përgjigjeja e tij ishte: " Në këtë ditë kam lindur dhe po në këtë ditë më është zbritur vahji."

Për ditët e 13-të, 14-të dhe 15-të, Nisaiu dhe ibni Habani transmetojnë se Ebu Dherr El Gafariu r.a. ka thënë: " Na ka urdhëruar alejhiselami për t'i agjëruar tre ditë nga muaji

(ditët e bardha), ditën e 13-të, 14-të dhe 15-të, dhe tha: kjo është sikur të agjërosh tërë kohën."

Kur është fjala për agjërimin vullnetarë duhet cekur se harresa e prishë këtë agjërim, e që është e kundërta tek ai obligativ, kjo nga se tek agjërimi vullnetarë personi është sundues i vetvetës, e meqë, po deshi agjëron, po nuk deshi nuk agjëron, përderisa është kështu, personi kërkohet që të jetë i koncentruar në agjërim. Për këtë Muhamedi a.s. thotë: " Puna vullnetare (agjërimi) është sundues nga vet natyra, po

deshti agjëron, po nuk deshti nuk agjëron." (transmeton: Ahmedi, Darkutni dhe Bejhekiu)

Kur jemi tek agjërimi vullnetarë, duhet përmendur edhe atë se bashkëshortja nuk mund të agjëroj pa lejen e bashkëshortit dhe kjo me qëllim për rautjen e harmonisë bashkëshortore. Ja se ç'thotë Muhamedi a.s. lidhur me këtë: " Nuk agjëron gruaja qoftë edhe një ditë përderisa burri i saj është prezent përpos me lejen e tij, me përjashtim të ramazanit." (transmeton: Ahmedi, Buhariu dhe Muslimi.)

Të gjitha llojet e agjërimin, të lartëpërmendura, ndalohen (janë haram), në këto ditë:

- Në ditët e para të dy bajrameve;

- Në ditën e dyshimt (Jevmu shek), rrespektivisht dita e fundit e muajit Shaban përderisa nuk dihet se hëna është në Shaban apo në Ramazan, në këtë rast, qëllimi i ndalimit qëndron në atë se po në këtë ditë mund të agjërohet agjërimi obligativ, e poqëse hëna është në Ramazan, kuptohet se dy obligime nuk mund të kryhen në të njëjtën kohë, dhe mu për këtë quhet jevmu shek

- Në ditën e xhuma dhe atë të shtuna.

Kur është fjala për ditën e shtunë, Muhamedi a.s. thotë: " Mos agjëroni ditën e shtunë me përjashtim kur kemi obligim nëse asgjë nuk gjeni të gëlltitni, atëherë gëlltitni ndonjë gjethë." (Transmeton Ebu Davudi dhe Tirmidhiu)

Edhe për këtë vlenë parimi që t'i paraprijë ose t'i bashkangjitet një ditë. Meqë çifutët agjërojnë në ditën në fjalë me pretekst që mos tu përngjahet atyre, u bë edhe ndalimi në ditën e lartëshënuarë.

Ky artikull ka qenë i botuar në formë të një broshure më 2003

NË PRAG TË ZGJIDHJES SË PROBLEMIT

Etikë e religjioneve në vend të mësim besimit fetarë

Driton Dikena

Etikë e religjioneve në vend të mësim besimit fetarë në shkollat fillore të Maqedonisë do të filloj të aplikohet në të ardhmen. Ky ndryshim vjen pasi që Gjykata Kushtetuese e Republikës së Maqedonisë e shfuqizoi nenin 26 të Ligjit për arsim fillor të vitit 2008 me të cilin mundësohej organizim dhe arsim fetar si lëndë përzgjedhëse në shkollat fillore me arsyetimin se kjo dispozitë nga ligji është në kundërshtim me

Kushtetutën, e cila garanton ndarje të shtetit nga bashkësitë fetare.

Bashkësisë Fetare Islame në Maqedoni, që në fillim shprehu keqardhje për vendimin e marrë nga Gjykata Kushtetuese për ndërprerjen e dhënies së mësimi për fenë nëpër shkolla duke e cilësuar futjen e mësim-besimit si lëndë fakultative nëpër shkolla si një fitore demokratike serioze në periudhën e tranzicionit të vendit nga një shoqëri monoteiste ideologjike në shoqëri pluraliste me të drejta

qytetare dhe fetare të garantuara.

Duke mos heq dorë nga qëllimi i tyre BFIM-ja së bashku me katër bashkësitë tjera fetare të regjistruara në Maqedoni në vazhdimësi inkurajuan Qeverinë e RM, në veçanti Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës që të gjejnë zgjidhje të reja ligjore me të cilat do të jetë i garantuar mësim besimi dhe i njëjti edhe më tutje të mbetet në institucionet arsimore.

“Dhe jemi në prag të zgjidhjes së këtij problemi”, shprehet drejtori i Sektorit për arsim fetarë në BFIM,

Haxhi Jakup Selimoski.

Ai tregon së qëkur Gjykata Kushtetuese mbylli dyert për mësim besimin nëpër shkolla, takimet mes bashkësive fetare dhe përfaqësuesve të Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës kanë qenë të një pas njëshme.

“Më në fund bashkësitë fetare në Maqedoni dhe MASH arritën marrëveshje që emri i lëndës të jetë Etikë e religjioneve ndërsa emri i lëndës për islamizmin të quhet Etika e Islamit”, thekson Haxhi Selimoski.

Sipas tij, në lëndën Etika e Islamit e cila pritet të ligjërohet mbi 70 orë brenda një viti shkollorë 20 orë tu dedikohet etikës së religjioneve të ndryshme në botë ndërsa 50 orë mësimore ti dedikohen etikës islame e bazuar në mësim besimin fetarë.

Nga BFIM-ja sigurojnë se ndryshime të mëdhaja nga lënda e vitit të kaluar nuk do të ketë mirëpo do të bëhet korrigjime të vogla të cilat çuan deri aty sa që Gjykata Kushtetuese ti thotë “JO” këtij vendimi.

LIGJËRUESIT, ÇËSHTJE E HAPUR

Sipas tij, ka mbet e hapur vetëm çështja se kush do të ligjëroj Etikën e religjioneve nëpër shkollat fillore të Maqedonisë.

Në tavolinë ekzistojnë dy versione. I pari i takon Byrosë për zhvillimin e Arsimit e cila ka propozuar që vitin shkollorë që nga shtatori Etikën e religjioneve të ligjërojnë filozofët e diplomuar.

“Më pas në Universitetin e Shtipt të hapet një vit i ri shkollorë ku do të specializohet të diplomuarit e fakulteteve teologjike në vend për të ligjëruar nëpër shkollat fillore”, sqaron Haxhi Selimoski.

Por bën të ditur referenti i arsimit në BFIM, pesë liderët e bashkësive fetare të regjistruara në Maqedoni në takimin me Këshillin ndërfetarë kanë sjell vendimi që Etikën e religjioneve ta ligjërojnë vetëm teologët e diplomuar.

“Gjatë këtij takimi u vendos që Etikën e religjioneve ta ligjërojnë vetëm teologët e diplomuar dhe nëse prej shtatori të filloj Etika e religjioneve atëherë e njëjta të pauzojë një vit derisa teologët të specializohet në vitin shkollorë që pritet të hapet në Universitetin e Shtipt dhe gjatë vitit shkollorë 2010/11 të filloj të mësohet edhe religjioni nëpër shkolla” thekson Haxhi Selimoski duke nënvizuar qëndrimin e tij të prerë se vetëm

teologët e diplomuar mund të ligjërojnë Etikë të Islamit.

Për këtë qëndrim të Këshillit ndërfetarë dhe liderëve të pesë grupeve religjioze është i informuar edhe Ministri i Arsimit dhe Shkencës dhe në takimin e radhës pritet të precizohet se cili nga këto dy propozime do të marrë dritën jeshile nga vetë ministri.

Këto ndryshime në mësim besimin fetarë vinë pasi që Gjykata Kushtetuese më vendim të saj ndaloi ligjërimin fetarë nëpër shkolla. Ky vendim i gjykatës u kritikua ashpër nga liderët e bashkësive fetare ndërsa u shoqërua edhe me protesta për mbrojtjen e të drejtës së mësimin të mësim-besimit në Maqedoni nga një grup i arsimtarëve të mësim besimit dhe asociacioni qytetar “Të rinj për stile të shëndosha jetësore”.

KONVENTAT QË GARANTOJNË MËSIMIN FETARË

BFIM-ja, kërkesën e saj që mësimi fetarë të kthehet nëpër disa shkolla e mbështet në të gjitha konventat dhe deklaratat ndërkombëtare të cilat i ka ratifikuar edhe vetë Kuvendi i Maqedonisë. Sipas tyre, në deklaratën Universale mbi të drejtat e njeriut, të aprovuar në Asamblenë e Përgjithshme të Kombeve të Bashkuara më datën 10.12.1948, rezoluta 217 (kapitulli III), neni 18 thotë: “Secili njeri ka të drejtë në lirinë e mendimit, të ndërgjegjes dhe lirinë e shprehjes së përkatësisë fetare...dhe kjo liri nënkupton praktikimin e lirshëm të fesë nëpërmjet mësimin, kryerjen e ritualeve fetare dhe mbajtjen e saj.” Ndërsa në nenin 26 të po kësaj Deklarate. Alineja 3, thuhet: “Prindërit kanë të drejta themelore që për fëmijët e tyre të zgjedhin llojin e arsimit.”

Po ashtu edhe Rezoluta e Asamblesë së Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara 2200 A (XXI) e miratuar më 16.12.1966, ndërsa e hyrë në fuqi më 23.03.1976 në nenin 18 alineja 1 thotë: “Secili person kas të drejtë në lirinë e mendimit të ndërgjegjes dhe të fesë. Kjo liri nënkupton shfaqjen e lirshme të ndjenjave fetare qoftë në mënyrë individuale apo në bashkësi, si publikisht ashtu edhe privatisht, nëpërmjet praktikimit të lirshëm të ritualeve fetare dhe mësimin e fesë”

Ndërsa në alinenë 4 të po këtij neni thuhet: “Shtetet anëtare të këtij Pakti, obligohen që ta respektojnë lirinë e prindërve, ose të kujdestarëve të fëmijëve, që fëmijëve të tyre t’u sigurojnë arsimin fetar dhe moral, i cili

është në përputhje me bindjet e tyre personale.”

Edhe në protokollin shtesë të konventës Amerikane për të drejtat e njeriut në fushën e të drejtave ekonomike, sociale dhe kulturore “Protokolli i San Salvadorit” - 17 nëntor 1988, Neni 13 e drejta në arsim thotë që “Prindërit do të kenë të drejtë të zgjedhin llojin e arsimit që do t’iu jepet fëmijëve të tyre.”

Po ashtu edhe Konventa në kuadër për mbrojtjen e pakicave kombëtare, Strasburg - shkurt 1995, Neni 12/1 thotë që “Palët do të marrin masa në fushën e arsimit dhe të studimeve për të nxitur njohjen e kulturës historike, gjuhës dhe besimit fetar të pakicave kombëtare të tyre si dhe të shumicës”

Nene të ngjashme hasim pothuaj në të gjitha Konventat Ndërkombëtare, ato me karakter botëror, evropian apo edhe islam, sqaron skeletin ligjorë ku mbështetërkërkësën Haxhi Jakup Selimovski.

Ai vazhdon se feja vërtet është një komponentë kyçe në edukimin e mirëfilltë të brezave dhe gjeneratave të reja, aq më parë kur në shoqërinë tonë, viteve të fundit jemi dëshmitarë të lulëzimit të dukurive negative të cilat për ne pothuaj kanë qenë të huaja.

“Qëllimi i mësimi të edukatës fetare në arsimimin dhe edukimin fillor është që nxënësit t’i afrohet një pasqyrë bazë për këtë botë, me theks të veçantë në jetën praktike fetare, si dhe pasqyrën për botën e ardhshme të amshueshme. Kjo do të thotë se fëmijët gjatë rritës dhe zhvillimit të tyre, në një mënyrë reale do të fitojnë njohuri për fenë e tyre, me të gjitha dimensionet e saj duke filluar nga ana shpirtërore, morale, sociale dhe misionin e shenjtë të saj. Në këtë mënyrë duke i ofruar nxënësit këto njohuri, duket

të kihet kujdes që të gjitha këto njohuri rreth fesë, të paraqiten nëpërmjet një dialogu të hapur e tolerant, duke i gërshetuar në këtë rast edhe teorinë dhe njohuritë e tjera. Qëllimi i edukatës fetare-islame është qasja informative dhe formative ndaj fesë, dhe formimi i një qëndrimi ndaj botës, nga prizmi i besimit personal, duke respektuar maksimalisht edhe ndjenjat e besimeve të tjera”, përfundon Haxhi Selimoski.

EVROPA, MOSTËR PËR NE

Mësimi fetar në shkollat publike ekziston gati në të gjitha shtetet e Evropës. Varësisht nga konfesionin ai ka edhe qëllimin dhe tipin e vet specifik, por kryesisht është kufijshme, si lëndë obligative, zgjedhore dhe fakultative. Mësimi fetar zhvillohet në pajtim me traditat historike dhe shoqërore të çdo shteti. Në vazhdim një pasqyrë se si vendet evropiane e kanë zgjidhur këtë çështje. Le të jetë aplikimi i këtyre shteteve mostër për ne:

AUSTRIA:

U është bërë e mundur të gjitha bashkësive fetare me kusht që të kenë numër të konsiderueshëm nxënësish. Nxënësit të cilët nuk janë të interesuar të ndjekin asnjë lëndë të këtij lloji janë të liruar që nga viti 1997 dhe ndjekin edukatën qytetare.

GJERMANI:

U garantohet ndjekja e lëndës së edukatës fetare në shkollat shtetërore si lëndë normale që nga viti 1996, në nenin 7 parag.2 dhe 3 të ligjit përkatës.

KROACI:

Mësim-besimi është obligativ në të gjitha shkollat shtetërore

ANGLI:

Lënda e edukatës fetare gjithashtu bën pjesë në planprogramin arsimor anglez me të veçantën se nëse prindi nuk dëshiron lëndë të tillë e gëzon të drejtën që fëmijën ta largojë nga ajo lëndë. Po ashtu këtë të drejtë prindërit e kanë edhe në lëndët e muzikës apo edukatës fizike.

SPANJË:

Lënda e edukatës fetare në Spanjë është përzgjedhëse në shkollat shtetërore, por nota e kësaj lënde nuk ndikon (nuk merret parasysh) në rritjen apo ngritjen e mesatares së nxënësit për mësimin e mëtutjeshëm në fakultet. Që nga viti 1994 ata të cilët nuk janë të interesuar mund të ndjekin lëndën e “edukatës kulturore” ose lëndën e “interesit shoqëror”, edhe pse me përqindje më të lartë katolike profesorët me nenin 10 paguhen edhe ata të feve të tjera, si evangjeliste, hebreje dhe besimit islam që nga viti 1992. Pra, u mundësohet në shkollat mësim-besimi nëse janë më pak se 10 nxënës në klasë.

GREQI:

Si anëtare e Unionit Evropian favorizon lëndën ortodokse 4 orë në javë që nga viti 1930 dhe atë si lëndë obligative. Edhe pse në vitin 1998 është kërkuar zvogëlimi i orëve nga ministria përkatëse, është mohuar nga kuvendi grek.

IRLANDË:

U është bërë e mundur prindërve të zgjedhin për lëndën (fetare) të fëmijëve të tyre. Irlanda paguan mbi 1.2 milionë funta irlandeze për zhvillimin e kësaj lënde.

FINLANDA:

Po ashtu lënda e edukatës fetare është lëndë obligative edhe pse ka dy kisha

nacionale shtetërore.

DANIMARKË:

Fëmijëve që prindërit i kanë ateistë iu është mundësuar të mos e ndjekin lëndën fetare, e në vend të saj të zgjedhin një lëndë tjetër, por e obligueshme të marrin pjesë në lëndën fetare pa u notuar.

NORVEGJI:

Po ashtu lëndë obligative ku u mundësohet edhe pakicave të tjera fetare ta kenë lëndën e tyre e në disa shkolla në bazë të numrit të nxënësve aty ku ka pak nxënës nuk zhvillohet fare. Një gjendje të njëjtë e kanë përafërsisht të gjitha vendet skandinave.

HUNGARI:

Është si lëndë fakultative edhe pse çështja tashti është ngritur në kuvendin hungarez që të bëhet si lëndë obligative. Edhe pse mësimdhënësit e lëndës fetare janë punonjës të kishave ata paguhen nga buxheti shtetëror.

POLONI:

Me 20.000 mësimdhënësit të lëndës së edukatës fetare (që nga viti 1997) mësim besimi është si lëndë obligative. Shteti polak shpenzon 58 milionë dollarë amerikanë në vit për këtë lëndë.

ITALI:

Që nga viti 1985 është lëndë obligative, por me vendimin e gjykatës më 1994 u është mundësuar atyre që nuk duan të marrin pjesë në këtë lëndë të jenë të lirë.

LITUANI:

Është lëndë përzgjedhëse sipas dëshirës.

BOSNJË DHE HERCEGOVINË:

Mësim normal (obligativ).

Kontributi shqiptar për Islamizimin e Evropës

Arben Kokale

Nga Bashkësia Islame Shqiptare që vepron në kantonin e Schëyzit në komunat Altendorf-Lachen do të japim një këndvështrim të realitetit fetar të shqiptarëve në Zvicër në përgjithësi dhe të xhamisë së Altendorfit (vend afër liqenit të Zyrihut) në veçanti.

Në Zvicër ushtrojnë aktivitet fetar Islam me shumë se 140 qendra Islame të regjistruara si xhami apo si bashkësi, shoqata (verein) etj. Prej këtyre mbi 60 qendra të regjistruara janë shqiptare.

“Vështirësi në realizimin e jetës fetare prej popullit Zvicëran nuk kemi më përjashtim të disa debateve që po zhvillohen nga disa qaqe partiake nacionaliste për pengimin e minareve, por kjo situatë shkon drejt tejkalimit, kjo është rezultat i paragjytimeve që kanë perëndimorët ndaj imazhit aktual të islamit në perëndim.

Kjo përqindje na bënë në shqiptarëve përgjegjës për interpretimin e Islamit dhe zhvillimin e tij në Zvicër, vend me shumë paragjytime për fenë Islame.

Mërgimtarët shqiptar krahas vështirësive të mbije-

tesës gjetjes së punës dhe banesës, të bashkuar nga gjuha, kultura dhe tradita fetare nuk harruan vlerat e fesë Islame, pasi keto vlera të fesë e mbajnë gjallë qenien shqiptare siç janë dashuria për jetën për familjen për

farefisën, për fqinjët për atdheun, për ndihmë të tjerëve.

Komuniteti shqiptar në Zvicër me vetëiniciativë krahas vështirësive dhe sakrificave të mëdha themelon qendra fetare Islame si nevojë e domosdoshme për jetën e tyre dhe vendtakime prej ku të bashkuar do të ndjekin dhe ndihmojnë veshjet fetare dhe kombëtare në vendlindje, gjë të cilën e vazhdojnë sot e në të ardhmen por tanimë më të fuqishëm dhe më të organizuar në nivel lokal por jo edhe në atë qendror.

CKA DO TË THOSHTË NË FILLIM NGRITJE E XHAMISË NË ZVICËR?

Iniciativa të grupeve të vogla me kontribute personale financiare për sigurimin e qirasë dhe imamëve të sjellur nga vendlindja apo të gjendur këtu ,dhe një angazhim i madh për thirrje ,përkrahje

apo bashkangjitje në këto misione.

Me shumë punë dhe me besim në ndihmën e Zotit është bërë një punë për të cilën Zoti do t'i shpërblejë të gjithë bëmirësit inshaallah. Më pastaj me zgjerimin e familjeve shqiptare zgjerohet dhe nevoja për fe, vecanërisht me edukimin dhe integrimin e fëmijëve në një shkollë dhe

kulturë tjetër shtohet mundësia e asimilimit të kulturës sonë.

Në këtë drejtim populli ynë këtu ka filluar të investojë në blerjen e këtyre objekteve industriale ku i kemi të vendosura xhamitë por edhe në ndërtimin e xhamive prej themeli.

Veshtirësi në realizimin e jetës fetare prej popullit

Zvicëran nuk kemi më përjashtim të disa debateve që po zhvillohen nga disa qaqe partiake nacionaliste për pengimin e minareve, por kjo situatë shkon drejt tejkalimit, kjo është rezultat i paragjyqimeve që kanë perëndimorët ndaj imazhit aktual të islamit në perëndim.

Krahas kësaj shumë hotele në Cyrih, Bern dhe Gjenevë po përgatiten për turistë nga vendet e gjirit arab që pritet të vizitojnë Zvicrën gjatë muajit të Ramazanit, që do të thotë se punëtorët e këtyre hoteleve po bëjnë kurse për t'u njohur me agjërimin, me menynë e ushqimeve gjatë muajit të agjërimin dhe duke u rezervuar atyre vende për lutje, adhurim nëpër hotele.

Qëndrimet globale rreth Islamit na obligojnë që të jemi më vigjilent në interpretimin e Islamit, më tolerant dhe më të matur në biseda rreth fesë, këto rrethana na obligojnë të organizohemi më mirë institucionalisht në nivel lokal dhe qëndror, të zhvillojmë me shumë përgatitjet profesionale, duke mësuar gjuhë gjermane, frenge, italiane dhe angleze, si dhe përdorimin e kompjuterëve (internetit), historinë dhe kulturën e Europës, sepse në të ardhmen do të jetë e nevojshme të ligje-

rojmë në dy gjuhë, në atë amtare dhe të vendit ku jetojmë.

Andaj ,dhe këtë për zvicëranët mysliman, për të huajt e tjere që i vizitojnë xhamitë tona dhe për fëmijët tanë që shkollimin e ndjekin në gjuhën gjermane.

XHAMIA DHE IMAMI

Kryesitë e xhamive dhe imamët kanë pavarësinë e plotë dhe prej tyre varet funksionimi i mirë, suksesi dhe perkrahja për organizimin përkatës, prandaj përgjegjsia u bie atyre.

Mos-harmonizimi i qendrimeve mes kryetarit (kryesisë) dhe imamit ndikon në mbarëvajtjen e xhamisë, dhe prej një xhamie krijohen dy xhami në të njëjtin vend, dhe këto pasoja ndikojnë në përçarjen e xhematit dhe largimin e tyre.

Me kalimin e kohës po fitohet edhe kuadri fetar prej të cilit pritet punë dhe rezultate në të ardhmen e afërt. Në lidhje me kuadin fetar mirenjohje meritojnë bashkësitë fetare nga vendlindja sidomos BFI e Republikës së Maqedonisë që çdo vitë dërgon kuadrin e saj më të mirë gjatë muajit të Ramazanit, por edhe me një delegacion në

nivel të Muftive, jep dekrete për imamët të cilët kanë kapacitetet e duhura për interpretimin e Islamit në Evropë.

XHAMIA E ALTENDORFIT DHE IMAMI

Kjo xhami ndodhet afër vendit Lachen, në liqenin e Cyrihut apo 30 km në jug të qytetit të Cyrihut. Xhamati përbëhet prej vendeve të Maqedonisë ,Kosovës dhe luginës së Preshevës që do të thote se shqiptarët këtu janë të bashkuar dhe kanë lidhur shumë marrëdhënie miqësore dhe familiare prej brezave të rinj. Xhamiëa jonë dallohet prej motrave të saja nga një fakt se i kalon kufijtë e dallimeve lokale ku harmonia ,dashuria dhe respekti mes njëri tjetrit është shumë i dallueshëm. Dëshmitar për këtë është jo vetëm se cdo anëtar i kësaj xhamie por edhe mysafirët që na vizitojnë. Numëron përafërsisht rreth 200 anëtarë të rregullt ku çdo vitë paguajnë anëtarësinë prej 250 frangave zviceranë, ndërsa ka edhe të tjerë që japin ndihma të kohëpaskohshme.

Përveç aktiviteteve fetare xhamiëa përkrah financiarisht edhe aktivitete kulturore dhe sportive , në veçanti klu-

bin e futbollit Bashkimi si dhe organizimin e festave kombëtare. Prioritet i rradsës është blerja e xhamisë, dhe punë tjera drejtë zhvillimit të xhamisë. Sadekatul fitri dhe Kurbanët u shpërndahen në mënyrë të barabartë të tre bashkësive Islame të Maqedonisë ,Kosovës dhe Preshevës ,por jo vetëm kaq por edhe ,mënyra tjera të ndihmave dhe bemirësisë.

Xhamia jonë por edhe xhamitë tjera kanë dhënë kontribut të madh jo vetëm në aspektin fetar por edhe në aspektin kombëtar duke ndjekur dhe kontribuar në të gjitha zhvillimet e çështjes shqiptare në vendlindje dhe jashtë saj.

NJË NJOFTIM TË SHKURTËR RRETH IMAMIT

Arben Kokale i lindur në Diber në 1978, shkollën fillore e kreu në Dibër, Medresenë Isa Beu në Shkup dhe Fakultetin në 2002, dega Religjion dhe Filozofi në Universitetin Al Az'har në Kajro, Egjipt. Pas studimeve punova 2 vjet si Imam dhe mësimdhënës në të njëjtën kohë në dyja shkollat fillore të Dibres,dhe delegat i Dibrës në kuvendin e BFI-së në R.M.

Prej 2005 në Zvicër Imam dhe aktivitete të tjera, i martuar baba i nj fëmije 3 vjeçar.

Rrethanat në Zvicër ndryshojnë nga vendlindja, përshkak të dinamizmit të jetës tejet materialiste por kjo nuk do të thotë se ëetu ka ndonjë ofertë jetësore alternative më të mirë se jeta në Islam apo me Islam. Krahas mirëqenies materiale dhe civilizimit evropian dita ditës myslimaneët po ballafaqohen me ndryshime dhe probleme familjare nga më të ndryshmet, kjo e pozicionon Islamin në vendin e merituar ku vetëmse rregullat dhe mësimet e fesë Islame e ndihmojnë ,udhëzojnë dhe qetësojnë familjet myslimane shqiptare , ku përmes tolerancës dashurisë, sjelljes edukuese harmonizojmë qendrime tona familjare,miqësore dhe vëllazërore.

STRUKTURAT ORGANIZATIVE

Në nivel lokal xhamiëa jonë ka kryesinë e saj Imamin, kryetarin , nënkryetarin, sekretarin arkëtarin, dy ndihmës të kryesitë, të cilët vazhdimisht konsultohen ndërmjet veti dhe caktojnë takime sipas nevojës.

Në nivel qendror bashkëpunojmë me këshillin koordinativ, por takimet janë të rralla ,një herë në vitë.

Marrëdhëniet e xhamive janë duke ecur në nivel të fqinjësisë gjeografike dhe lidhjeve të Imamëve mes vehte.

Nevojitet një strukture më e fuqishme udhëheqëse për hirë të fesë,kombit tonë, sepse kjo sjellje e këtillë u shkon për shtati armiqëve të fesë dhe kombit tonë. Për momentin të gjithë shpresojmë ne që një lëvizje e këtillë të ndodhë në një të ardhme të afërt kuptohet edhe me ndihmën e miqëve tanë dhe njerëzve që i duan të mirën fesë dhe popullit tonë.

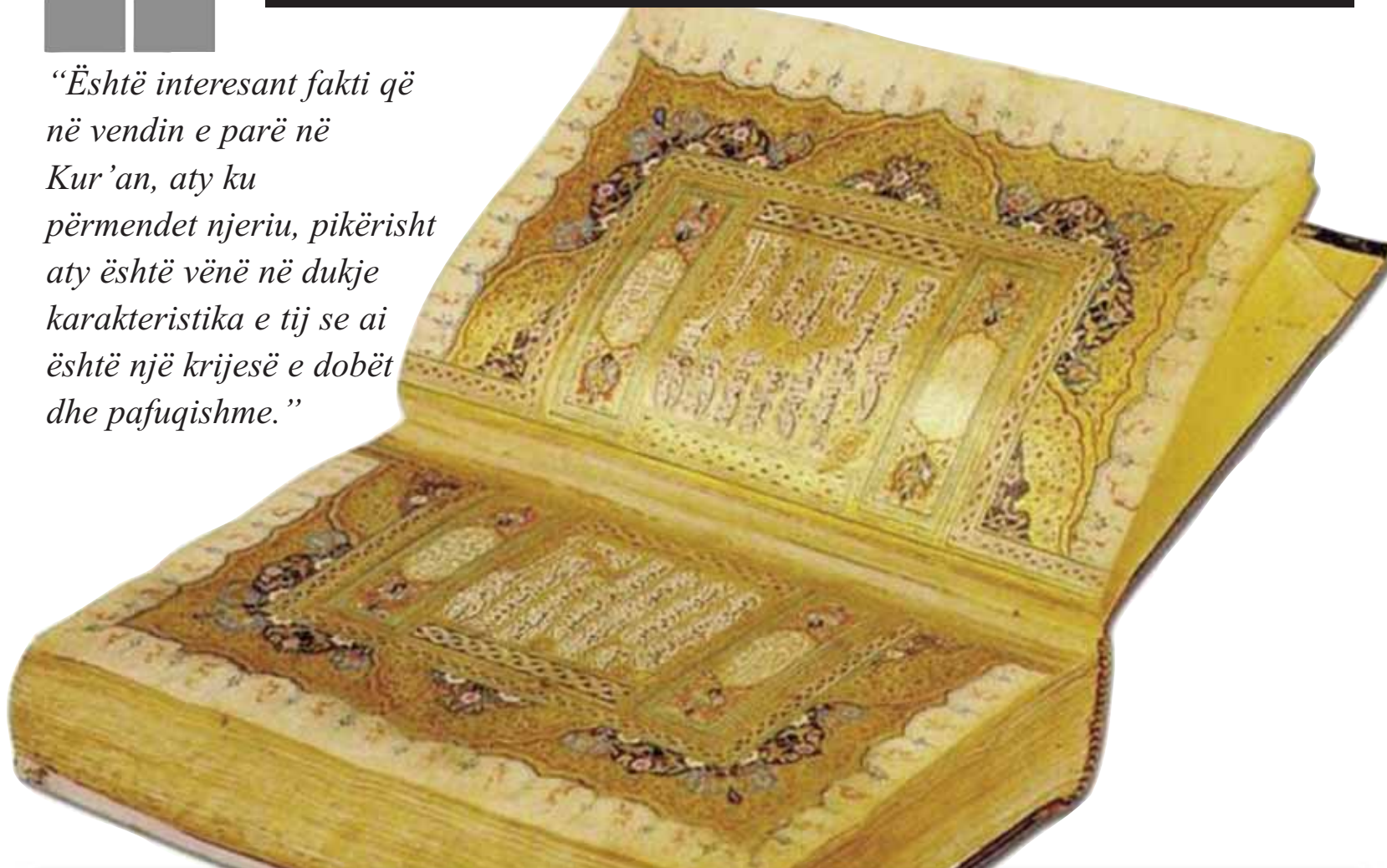
Së fundi i përsëritet dhe u urojmë muajin e bekuar të Ramazanit.

Einsiedeln, 22.07.2009

KUR'ANI MBI NJERIUN

“Është interesant fakti që në vendin e parë në Kur'an, aty ku përmendet njeriu, pikërisht aty është vënë në dukje karakteristika e tij se ai është një krijesë e dobët dhe pafuqishme.”

Ç'thotë Kur'ani për njeriun

Prof. Dr. Safvet Halilović

Termi *insan* (njeri) në Kur'anin fisnik përmendet 65 herë. Vërehet se në ajetet në të cilët përmendet ky term shfaqen një sërë karakteristikash të njeriut, të cilat paraqesin natyrën thelbësore dhe qenien e brendshme të tij. Kur'ani Fisnik thekson rëndësinë e fesë dhe të ndjekjes së drejtimit të cilin e trasoi i Dërguari i fundit, Muhammedi, s.a.v.s., për faktin se kjo është rruga e drejtë që shpie në vetëdijësimin e vërtetë të njeriut.

NJERIU ËSHTË QENIE E DOBËT

Vendi i parë në Kur'an, në të cilin

përmendet termi *insan*, gjendet në suren En-Nisa', ajeti 28., ku thuhet: “**All-llahu dëshiron t'u lehtësoj** (dispozitat), **e megjithatë njeriu është i paaftë** (për t'u përballuar epsheve).”

Është interesante se në këtë përmendje të parë të njeriut në tekstin kur'anor shfaqet karakteristika thelbësore e njeriut: njeriu është qenie e pafuqishme dhe e dobët (*ve hulika-l-insanu da'ifa*). Nyja shquese në termin (el-)insan tregon se kjo ndërlidhet me secilin njeri. Pra, nuk është i dobët dhe i pafuqishëm vetëm se ai është i sëmurë apo i moshuar, porse kjo është cilësi e çdo njeriu. Përse, atëherë, është kështu?

Që të kemi një përgjigje të drejtë në pyetjen e parashtruar, është e rrugës që, shkurtimisht, të vështrojmë në përbërjen

konstitucionale të trupit njerëzor. Nga aspekti medicinal, trupi i njeriut përbëhet prej njëmbëdhjetë, gjegjësisht dymbëdhjetë sistemeve të ndryshme, nëse do ta numëronim edhe sistemin e imunitetit. Ato janë: sistemi nervor, eshtëror, muskular, kardiovaskular, sistemi i lëkurës, limfocitet, endokrini (endokrinologjia – shkenca mbi gjëndrat), sistemi i urinës, sistemi digjektiv (i tretjes), riproduktiv dhe sistemi respiratorik. Që trupi i njeriut të funksionojë, është i nevojshëm çdo njëri nga këta sisteme, përpos atij riproduktiv. Sistemi riproduktiv është i patjetërsueshëm për rruajtjen e llojit, por jo edhe për ekzistimin e individit. Megjithatë, trupi i njeriut nuk mund të ekzistojë pa sistemet e tjera. Pra, në qoftë

se do të kishte ndonjë çrregullim në ndonjërin nga këta sisteme të ndërlikuara, atëherë do të shkaktohej dhimbja në organizmin e njeriut, kurse pushimi i plotë i ndonjërit nga sistemet, pashmangshëm çon në ndërprerjen e jetës njerëzore në këtë botë.

Allahu i Lartësuar, i cili ka krijuar njeriun, më së miri e njeh natyrën dhe qenien e tij. Kur'an i fshikëzuar është udhëzimi për njeriun, udhëzimi që Krijuesi e shpalli për të. Në Kur'an thuhet: **"All-llahu dëshiron t'u lehtësoj..."** Pra, qëllimi i shpalljes së Zotit është që njeriut t'i lehtësojë rrugën e vështirë të dynjasë.

Dijetari i shquar islam, Ibn Kajjim El-Xhevzi, në njërin nga veprat e tij shënon transmetimin në të cilin thuhet se Allahu, xh.sh., për gjatë historisë, njerëzimit i ka dërguar njëqind e katër Libra Qiellor. Pastaj të gjitha këta i ka rezimuar në tre Libra (shpallje) të mëdha, siç janë: Teurati, Zeburi dhe Inxhili, në mënyrë që më pas këta t'i përmbledh në një, e ai është Kur'an. Më tutje, theksohet në transmetim, se Kur'an, respektivisht kuptimi i tij, është përmbledhur në një sure të vetme e cila quhet Fatiha, ndërsa kjo sure është përmbledhur në një ajet. Ky ajet është "Ij-jake na'budu ve ij-jake neste'in - **Vetëm Ty të adhurojmë dhe vetëm te Ty kërkujmë ndihmë!**"

Pra, mesazhi esencial i të gjitha njohurive Qiellore është përfshirë në këtë ajet, i cili, pa kurrfarë dyshimi, sugjeron që njeriu është një qenie e dobët, gjegjësisht krijesë së cilës i nevojitet ndihmë.

Edhe pse me kërkimin e ndihmës, për çka flet ky ajet Kur'anor, sipas mendimeve të komentatorëve të mëdhenj të Kur'anit, siç është Ibn Kethiri dhe të tjerë, në rradhë të parë mendohet në të kërkuarit e ndihmës që të adhurohet vetëm Allahu i Madhërishtë, përsëri nga ajeti nënkuptohet që njeriu është një qenie e dobët së cilës i nevojitet ndihmë edhe në çdo pikëpamje tjetër. Allahu i Lartësuar shpalli Kur'anin dhe për të ka garantuar se nuk do të pësojë kurrfarë ndryshimi apo modifikimi. Dispozitat dhe urdhëresat Kur'anore kanë për qëllim që njeriun ta forcojnë dhe ta ngritin mbi atë që ai të mos bëhet rob i materies, epshit, idhullit apo i ndonjë gjëje tjetër, ose që jeta e tij të mos jetë e zhveshur nga kuptimet dhe dimensionet shpirtërore.

NJERIU DHE KARAKTERISTIKA E TIJ INDIVIDUALE

Është interesant fakti që në vendin e parë në Kur'an, aty ku përmendet njeriu, pikërisht aty është vënë në dukje karakteristika e tij se ai është një krijesë e dobët dhe pafuqishme. Kjo mund të ndërlihet me përmendjen e fundit të

njeriut në Kur'an, respektivisht në suren El-'Asr (Pasha kohën), ku thuhet: **"Pasha kohën! / Nuk ka dyshim se njeriu është në një humbje të sigurt / Me përjashtim të atyre që besuan, që bënë vepra të mira, që porositën njëri-tjetrin t'i përmbahen të vërtetës dhe që këshilluan njëri-tjetrin të jenë të durueshëm."** Pra, njeriu, kjo krijesë e dobët dhe e pafuqishme, nuk do të jetë në humbje përderisa i përmbahet Rugës së Kur'anit, që nënkupton besimin e fuqishëm, kryerjen e veprave të mira dhe durueshmërinë, gjëra të rëndësishme këto për të qëndruar i paluhatur në këtë Rugë.

Në ajetet ku përmendet njeriu vërehen edhe karakteristika të tjera të kësaj krijese të mrekullueshme, të cilat mund t'i shohim me sa vijon:

Njeriu në fatkeqësi kërkon ndihmën e Zotit, ndërsa në mirësi bëhet harrestar. Kjo theksohet në shumë tekste Kur'anore:

"E kur njeriun e godet dëmi, ai na lutet qoftë shtrirë, ulur ose në këmbë, e kur Ne ia largojmë të keqen atij, ai vazhdon sikurse të mos na ishte lutur fare për dëmin që e pat goditur. Kështu kriminelëve u duket mirë ajo që veprojnë." (Junus, 12.)

"Po nëse Ne ia japim njeriut ndonjë begati nga ana jonë, e pastaj e tërheqim atë prej tij, ai do të jetë i dëshpëruar dhe përbuzës." (Hud, 9.)

"E kur e godit njeriun ndonjë e keqe (ndonjë dëm), ai e lut Zotin e vet duke kërkuar ndihmë vetëm prej Tij, e kur nga ana e Tij i jep ndonjë të mirë (ia largon të keqen), ai e harron atë që më parë i është lutur Atij, dhe i përshkruan shokë All-llahut për të larguar (njerëzit) nga rruga e Tij. Thuaj: "Kënaqu për pak kohë me mosbesimin tënd, se ti pa dyshim je nga banuesit e zjarrit!" (Ez-Zumer, 8.)

"E kur ju kap juve paniku (frika) në det, i humbni (nga kujtesa) ata që i lutni, u mbetet vetëm Ai (All-llahu), mirëpo pasi që Ai t'ju shpëtojë e të arrini në tokë, ia ktheni shpinën. Ashtu, njeriu është përbuzës." (El-', 67.)

Njeriu është jo falënderues, ndërsa kur sprovohet dëshpërohet. Ja disa ajete që flasin për këtë:

"E kur ju kap juve paniku (frika) në det, i humbni (nga kujtesa) ata që i lutni, u mbetet vetëm Ai (All-llahu), mirëpo pasi që Ai t'ju shpëtojë e të arrini në tokë, ia ktheni shpinën. Ashtu, njeriu është përbuzës." (El-', 67.) *"E kur e begatojmë (me të mira) njeriun, ai prapësohet dhe largohet i mashtruar, e kur e godet e keqja, ai humb shpresën."* (El-', 83.)

"Ne kur e begatojmë njeriun, ai nuk falënderon dhe largohet, e kur e godet e keqja, ai përulet dhe lutet shumë."

(Fussilet, 51.)

"E njeriu, kur e sprovon Zoti i tij, e nderon dhe e begaton, ai thotë: "Zoti im më ka nderuar! Por, kur për ta sprovuar ia pakëson furnizimin (e varfëron), ai thotë: "Zoti im më ka nënçmuar!" (El-Fexhr, 15-16.)

"Vërtet, njeriu është përbuzës ndaj Zotit të vet." (El-Adijat, 6.)

Njeriu është i ngutshëm, koprrac, natyrë polemizuese, madje është i padrejtë edhe ndaj vetvetes. Këto karakteristika të tij përmenden në këto ajete vijuese: *"Dhe Ai ju dha gjithatë që e kërkuat (që kërkoi nevoja juaj) dhe, edhe në qoftë se përpiqeni t'i numëroni të mirat e All-llahut, nuk do të mund të arrini t'i përkufizoni (në numër). Vërtet, njeriu është i padrejtë dhe shumë përbuzës. (Ibrahim, 34.) "Njeriu (e tepron) lutet për keq, ashtu sikurse lutet për mirë, (po Zoti nuk e pranon lutjen e tij për keq); njeriu (nga vetë natyra e tij) është i ngutshëm."* (El-Isra', 11.) *"Thuaj: "Sikur t'i kishit depot e begative të Zotit tim, nga frika se po shpenzohen, do të bëheni koprracë; njeriu është dorështrënguar".* (El-Isra', 100.) *"Në këtë Kur'an Ne shtruan çdo lloj shembulli për hir të njerëzve, po njeriu (jobesimtar) më shumë se çdo tjetër është kundërshtar."* (El-Kehf, 54.) *"Njeriu nga vetë natyra e tij është i ngutshëm, e Unë do t'ua tregoj juve masën Time ndëshkuese, pra mos kërkoni t'u vijë më shpejtë."* (El-Enbija', 37.) *"Ne ua ofruam amanetin (obligimet) qiejve, tokës dhe maleve, e ato nuk deshën ta marrin përsipër atë dhe u frikësuan prej tij, ndërsa njeriu atë e mori mbi vete; dhe ai i bëri padrejt vetes, dhe ishte i padijshëm."* (El-Ahzab, 72.)

4.Njeriu bëhet përbuzës në moment kur ndjehet i pavarur. Është interesante se kjo karakteristikë e tij theksohet në suren el-Alek, dhe atë menjëherë pas pesë ajeteve të para për të cilët ekziston konsensus nga dijetarët se këto ajete janë të parat që iu shpallën të Dërguarit të Allahut, s.a.v.s. Allahu i Lartësuar, duke e përshkruar natyrën e njeriut, thotë: *"Jo, është e vërtetë se ai i kalon kufijtë, / Për shkak se e ndien veten të pavarur."* (El-'Alek, 6-7)

Shprehja kur'anore *taga, jetga, tugjan (in-ne-l-insane lejetga)*, e përdorur për të treguar këtë karakteristikë të njeriut, ka më shumë se një kuptim: *kapërcim i kufijve, të jesh i dhunshëm, i padrejtë, mizor, i padëgjueshëm, mendjemadh, etj.* Nga e njëjta rrënjë, gjithashtu, është formuar fjala *tagija*, që nënkupton *njeriun e dhunshëm, tiranin, shtypësin, faqezium, mendjemadhin, etj.*

Pra, njeriu i kapërcen kufijtë e të mirës dhe të lejuarës, gjegjësisht kalon në sferën e asaj që është e dëmshme dhe e ndaluar, dhe atë në moment kur veten e ndjen të

KUJT DUHET T'I DREJTOHEMI

”Thuaj: Më thuani për ata që pos Allahut i adhuron, më tregoni se çka krijuan ata në tokë dhe a kanë pjesëmarrje në (krijimin) qiejtë? Nëse e thoni të vërtetën, më sillni ndonjë libër para këtij ose ndonjë gjurmë të mbetur prej diturisë. Kush është më i humbur se ai që pos Allahut lut diç që nuk i përgjigjet atij deri në kijamet, pse ata (që luten) janë gafilë ndaj lutjes së tyre.” (El-Ahkaf, 4-5).

Jusuf Alij Bedivij

II. KUPTIMI TERMINOLOGJIK I LUTJES

1. Sa i përket kuptimit terminologjik të lutjes, ai është: ”T’i lutesh dhe të kërkossh nga All-llahu në mënyrë nënshtruese, duke lakmuar pët të aritur të mirën nga ana e Tij dhe, të mbajë shpresa për realizimin e kërkesës të cilën e bën me përkulshmëri.”

Kështu që, shumë njerëz kanë gabuar në njohjen e fuqisë Absolute e cila sjell dobi dhe e pengon të keqën dhe, kështu kanë dështuar dhe kanë qenë të pasuksesshëm për të shkuar drejtë burimit të së mires dhe të keqës. Ndaj, ata e kanë gabuar rrugën e së vërtetës, meqë, menduan se fuqia qëndron tek idolet të cilët i shenjtuan e adhuruan dhe, ju drejtuan atyre me lutje, përkundër falsifikimit dhe kotësisë së tyre!

2. Dëshmitë Kur’anore për të adhruar Allaun xh.sh.

Kur’ani shumë herë potencon me argumente dhe dëshmi të prera, të fuqishme, të shkëlqyeshme dhe të

pavarur dhe të mjaftueshëm. Duke e pasur parasysh këtë shprehje kur’anore kuptojmë që çrregullimi i paraqitur në sipërfaqe të tokës filloi atëherë kur njeriu e harroi Zotin e Tij dhe kur mendoi se është i pavarur nga Ai.

Në bazë të kësaj që u përmend, mund të kuptojmë që fatkeqësitë njerëzore, sikur sëmundjet, fukarallëku dhe sprovat e tjera, janë në funksion të asaj që njeriun ta bëjnë të varur nga Allahu, pasi që ai në raste të këtilla e ndjen nevojën e ndihmës së Zotit. Nëse njeriut do t’i shkonte gjithçka lehtë dhe pa probleme në jetën e tij, dhe kur të mos përballej me fatkeqësi dhe sprova, atëherë, vërtetë do të ekzistonte frika se ai mund të ndjehej i pavarur dhe të bëhej i dalldisur, duke thyer kështu çdo kufi që ia ka caktuar Krijuesi dhe Zoti i tij.

5. Njeriu mëton ta arrij gjithë atë që e dëshiron, kurse atij i takon vetëm ajo për të cilën jep mund.

“A mos do t’i takojë njeriut ajo që ai e dëshiron (Jo)?” (En-Nexhm, 24.)

“Dhe se njeriut nuk i takon tjetër vetëm se ajo që ka punuar.” (En-Nexhm, 39)

“O ti njeri, po ç’të mashtroi ty kundrejt Zotit tënd që është bujar e i urtë? I cili të krijoi, të përsosi dhe të drejtoi. Të formësoi në formën që Ai dëshiroi! Jo, nuk është ashtu. Ju përgënjeshtroi ditën e përgjegjësisë. Kurse ndaj jush kanë përcjellësit! Janë shkruar të ndershëm te All-llahu. Ata e dinë se çka punoni.” (El-Infitar, 6-112).

6. Njeriu është i krijuar me një natyrë jo të qetë.

“Është e vërtetë se njeriu është i prirur të jetë i padurueshëm. Pse kur e godet ndonjë e keqe, ai ankohet së tepërmi. Ndërkaq, kur e gjen e mira, ai bëhet tepër koprrac.” (El-Me’arixh, 19-21)

Në këto ajete kur’anore bëhet fjalë për një cilësi shumë të rëndësishme të njeriut. Shprehja kur’anore *helu’an (in-ne-l-insane hulika helu’an)* tregon se njeriu është krijuar me një natyrë të brendshme shqetësuese, e cila ndonjëherë ka mundësi që ta nxitë në të arritura të mëdha, sikur edhe në pakënaqësi dhe brengë kronike. Me fjalë të tjera, mënyra sesi njeriu e shfrytëzon këtë dhunti të Zotit, përcakton faktin se ç’karakter do të ketë ai, pozitiv apo negativ. Ajetet vijuese në këtë sure (20. dhe 21.) aludojnë në këto pasoja, ndërsa ajetet 22-25 tregojnë se vetëm vetëdija e vërtetë shpirtërore e morale mund ta formojë në forcë pozitive atë shqetësim të natyrshëm të njeriut dhe kështu ta sjell deri te stabiliteti i brendshëm dhe kënaqësisë së përhershme.

7. Njeriu ka dilema sa i përket Ringjalljes pas vdekjes. Këtë ndjesi të njeriut Kur’ani Fisnik e thekson në ajetet vijuese:

“E njeriu thotë: “A thua njëmend pasi

të vdes do të nxirrem i gjallë (do të ringjallet)?” (Merjem, 66), mirëpo njëkohësisht Kur’ani jep edhe përgjigjen: “Ai ua dha jetën, u bën të vdisni, e pastaj ju ringjall. Vërtet, njeriu është përbuzës.” (El-Haxh, 66).

“A nuk mendon njeriu se Ne e krijuam atë prej një pikë uji (fare), kur qe, ai kundërshtar i rreptë. Ai na solli Neve shembull, e harroi krijimin e vet e tha: “Kush i ngjall eshtrat duke qenë ata të kalbur? “Thuaj: “I ngjall Ai që i krijoi për herë të parë, e Ai është shumë i dijshtëm për çdo krijim. Ai që prej drurit të gjelbër ju bëri zjarrin, e ju prej tij ndezni”. A nuk është i fuqishëm Ai, që krijoi qiejt e tokën, të krijojë njerëz sikundër që i krijoi ata? Po, Ai është krijuesi, i dijshtëmi. Kur Ai dëshiron ndonjë send, urdhri i Tij është vetëm t’i thotë: “Bëhu!” Ai menjëherë bëhet. I lartë është Ai që në dorën e Tij është pushteti mbi çdo send dhe vetëm te Ai ktheheni.” (Ja-Sin, 77-83.)

“A mendon njeriu se nuk do t’i tubojmë eshtrat e tij? Po, do t’ia tubojmë! Duke qenë se Ne jemi të zotët t’ia rikrijojmë si kanë qenë edhe majat e gishtave të tij! Por, njeriu dëshiron të vazhdojë edhe më tej në mëkate. Andaj edhe pyet: “Kur është dita e kijametit?” (El-Kijame, 3-6).

Në këto ajete që flasin për njeriun përmenden edhe disa përcaktime në lidhje me jetën e njeriut në botën tjetër. Gjithashtu, në një sërë ajetesh flitet për shajtanin si armiku i hapur i njeriut, si edhe për urdhrin ndaj njeriut që veçanërisht të jetë i kujdesshëm ndaj prindërve të tij. Pra, në ajetet në të cilët përmendet njeriu, ngërthehen kuptime të shumta që zbulojnë natyrën e tij. Kur’ani fisnik e përshkruan njeriun si individ lakmues, të rrezikshëm dhe mosmirënjohës. Përrashtim bëjnë ata të cilët besojnë dhe bëjnë vepra të mira.

Në suren e fundit në cilën përmendet njeriu, Allahu i Lartësuar betohet dhe thekson “se njeriu është në një humbje të sigurt / Me përjashtim të atyre që besuan, që bënë vepra të mira, që porositën njëri-tjetrin t’i përmbahen të vërtetës dhe që këshilluan njëri-tjetrin të jenë të durueshëm.” Pra, vetëm këta nuk do të jenë në humbje. Kjo në mënyrë të veçantë fletë për rëndësinë e madhe të fesë në jetën e njeriut.

Burimi:

Novi Horizonti - revistë për afirmim shkencor, kulturor dhe shpirtëror, nr. 115., Shkurt, 2009, BeH.)

Përktheu:
Mehas Alija

LUTJET E TË DEVOT- SHMËVE (II)

logjikshme se, poqëse njerëzit adhurojnë diç tjetër pos Allahut xh.sh., ai adhuron nuk i begaton, nuk u sjell dobi e sa nuk ua pengon të keqën. Prandaj, (historikisht dhe praktikisht A.A.) është vërtetuar dobësia e lutësit dhe i të luturit dhe, erdhi në shprehje paaftësia e adhuresit dhe të adhuruarit.

Për këtë çështje, ajetet janë të shumëta, ja disa prej tyre: Në njërin prej tyre thuhet: "Vërtetë ata që po i adhuron në vend të Allahut, ata nuk mund ta krijojnë asnjë mizë, edhe nëse tubohen të gjithë për të, e poashtu, nëse miza ua rremben atyre ndonjë send, ata nuk do të mund ta shpëtojnë atë prej saj. I dobët është edhe lutësi edhe i luturi." (El-Haxhxh,73)

Në dy ajete thuhet: "Thuaj: Më thuani për ata që pos Allahut i adhuron, më tregoni se çka krijuan ata në tokë dhe a kanë pjesëmarrje në (krijimin) qiejtë? Nëse e thoni të vërtetën, më sillni ndonjë libër para këtij ose ndonjë gjurmë të mbetur prej diturisë. Kush është më i humbur se ai që pos Allahut lut diç që nuk i përgjigjet atij deri në kijamet, pse ata (që luten) janë gafilë ndaj lutjes së tyre." (El-Ahkaf,4-5).

Njëashtu thuhet: "...e ata që i lutni në vend të Tij nuk posedojnë as sa një cipë (e hurmave,fije). Nëse ata i thërritni,ata nuk dëgjojnë thirrjen tuaj, po ta zëmë se dëgjojnë nuk mund t'ju përgjigjen juve në ditën e kijametit, ata do të mohojnë adhurinim tuaj ndaj tyre. E askush nuk të informon ty si i Dijshmi (Allahu)." (Fatir,13-14).

3. Të mirët (devotshmit) i kthehen lutjes

Refrenet kur'anore të cilat potencojnë pendimin, janë të shumta. Ndaj, Allahu xh.sh.ka treguar se nënshtrimi pranë madhëris së Tij dhe të drejtuarit Atij me lutje janë forma, rrugë dhe prone e të mirëve, të bujarëve e të devotshmëve, të cilat i shoqërojnë në çdo gjendje, qoftë ajo gëzim, pikllim, vështirësi, komoditet, elanike apo e molisur.

Prandaj, Allahu xh.sh.thotë: "Përkufizojë vetën tënde me ata që lusin Zotin e tyre mëngjes e mbrëmje, e që kanë për qëllim kënaqësinë (razinë) e Tij, dhe mos i hiq sytë e tu prej tyre e të kërkosh bukurinë e kësaj bote dhe mos iu bind atij që ja kemi shmangur zemrën e tij prej përkujtimit ndaj Nesh dhe i është dhënë

epshit të vet,pse puna e tij ka mbaruar." (El-Kehf,28).

4. All-llahu xh.sh. i lavdëron ata që luten

Lavdëratat e të madhit All-llah nuk mungojnë për robërit (adhuresit) e Tij të cilët e respektojnë e adhurojnë dhe që i ngritin duart e modestisë mëngjes e mbrëmje duke pasur frigë nga ndëshkimi i Tij, nga njëra anë, dhe nga ana tjetër, duke shpresuar e lakmuar në mëshirën e Tij. Kështu që, këtyre Allahu i Lartëmadhëruar ju ka premtuar shpërblim të madhë dhe xhennet, gjerësia e të cilit është në proporcion me atë të qiejve dhe të tokës e, që është përgatitur për të devotshmit.

Andaj, All-llahu xh.sh. thotë: "I heqin trupat e tyre prej dyshekëve, duke e lutur Zotin e tyre nga frika dhe nga shpresa dhe nga ajo që ne u kemi dhënë(pasuri) atyre, ato japin. Pra, për ata që kanë vepruar nuk di askush për atë kënaqsi (të zemrës e shpirtit) që u është caktuar atyre si shpërblim."

5.Lutja shpie (shkas) në dashuri ndaj All-llahut xh.sh.

Lutja është modesti,lavdithurje dhe adhuronim i përkryer për All-llahun Gjithëkrijues,që shpirtit i sjell lumturi dhe ngopje të

shkëlqyeshme, e përmbush atë me besim, e shpie në dashuri ndaj All-llahut xh.sh., e që bëhet nën mbrojtjen (krahët) e adhurimit dhe lakmis (dëshirës së zjarrtë) për të hyrë (për të qenë pjesëmarës) në rrethin (xhematin) e shpirttrave të bindur plotësishtë, gjë për të cilën All-llahu xh.sh., thotë: "Hyn në turmën e robërve të Mi! Dhe hyn në xhennetin Tim!" (El-Fexhr,29-30)

6.Lutja është ushtrim i shpirtit

Lutja pos që është ushtrim për shpirtin ajo për të është edhe ballsamosje, ajo ngjitet në qiellrat e çiltër, ashtu që përkryhet shpirti, shkarkohet nga ndytësiat e epsheve, shpëton nga mashtrimi i materies, ngritet në botën e melekëve duke medituar e madhëruar të Vetmin All-llah i Cili është i Gjithfuqishëm dhe Sundues apsolut. Andaj, kështu pastrohen njerëzit dhe çiltërohen shpirtërat, ja fjala e All-llahut xh.sh.: "Ka shpëtuat ai që është pastruar. Që e përkujton madhërinë e Zotit të vet dhe falet." (El-A'ëla, 14-15)

Vazhdon...

Marrë nga: "Duaussalihin"
Përktheu nga Gj. arabe:
hfz.M-r. Ataullah Aliu

ISLAMI DHE PERËNDIMI

PROMINENCA AKLIMATIZUESE E SISTEMIT ISLAM DHE MOD- ELET POLITIKE TE AKROPOLIT EUROPERENDIMOR (4)

Për të konfirmuar kulturën e lartë të popullit islam do të përkujtojm qeverisjen e mongolëve. Sa u përket mongolëve ata nuk ushqenin ndonjë armiqësi të veçant kundër muslimanëve, por gjakderdhja ishte e keqja e tyre. Pasi filluan të qeverisnin dhe të udhëheqin, mongolët e kuptuan shumë mirë se ishin të pa aftë ta drejtonin një popull që ishte më i ngritur se ata në të gjitha fushat.

Taxhudin HAMIDI

Gjenerata e parë islame nuk e ka lexuar Kur'anin me qëllim të vetëm për t'u arsimuar dhe të arrijë njohuri të reja. Jo për t'u kënaqur me ato dhe për të u argalisur me ide e njohuri sikur fëmija me lodra.

Asnjëri nga ata nuk e ka marrë Kur'anin vetëm për atë që të pasuroj dhe të ngritë nivelin kulturorë për arsye kulture, as për atë që të zgjeroj opusin shkencorë dhe juridik.

Mirëpo secili nga ata ka pasur për qëllim të pranoj librin e All-llahut- Kur'anin për të pranuar urdhërat e krijuesit të botrave, të cilat i tangojn personalisht dhe shoqërisë në të cilën jetojnë dhe i kultivon të drejtat dhe lirinë e tij personale e cila nuk realizohet pa lirinë kolektive. E ka pranuar atë urdhër që të veproj sipas tij në çdo moment kur e dëgjon. Kjo metodë e të kuptuarit e ka vendosur gjeneratën e parë islame në kulmin epistemologjik dhe gnoseologjik. Sipas shkencës së tefsirologjisë mund të kuptojm se relevata nuk është shpallur përnjëher, por në bazë të ligjit kompatibil të nevojave dhe kërkesave suksesive e kontinuitive të zhvillimit mendorë, kontemplativ dhe epistemologjik.

Ngritja permanente e shoqërisë dhe jetës në të gjitha segmentet, dhe në lidhje me problemet praktike me të cilat shoqëria muslimane për çdo ditë ballafaqoheshte, arriti të përmirsoj gjendjen në të cilën gjendeshin para shpalljes së Kur'anit. Kjo metodë e eksplanacionit, suksesivisht ka çliruar popullin musliman nga presionet konformiste dhe aniiportante të periudhës së paganizmit. Por, gjithashtu në mënyrë të pa lodhëshme ka ngritur modelin e sistemit politik i cili u shfaq si konkurent i pa osciluar në skenën ndërkombëtare.

Islami absolutisht, në asnjë moment nuk ka ekzistuar si teori e pastërt e ndarë nga ekzistenca reale. Përhapja e islamit me konstalacionin politik të saj historisë së njerzimit ia ofroi shpirtin tolerues dhe paqësorë. Njerëzimi nga islami përfitoi ngase ndaloj gjërat e çuditshme të zakoneve pagane, psh. djegien e grave të veja pas vdekjes së bashkëshortit, varosjen e vajzave të mitura e tjerë. Islami për të përhapur modelin në eklatant të tolerancës, paqës dhe çiltërisë të etikës njerëzore.

Hortativa e fesë islame nuk e bëri këtë vetëm përmes formës tipike fetare, por ai hapi shumë shkolla në Bagdad,

Egjypt, Buhar, Kordobë dhe në vende tjera. Student e hulumtues vinin nga të gjitha anët e botës, në këto shkolla për të mësuar shkenca tradicionale dhe filozofike. Në këtë mënyrë në mesin e muslimanëve u krijuan shkenctarë, e gjithë kjo zhvilloheshte pa inrognito.

Sistemet politike dhe rendi shoqëror para shpalljes së Kuranit njihnin vetëm pushtetarët dhe politikanët, me paraqitjen e islamit në skenën politike dhe në rendin shoqëror si element crucial dhe i rëndësishëm u shfaq institucioni me prejardhje qiellore i quajtur dije-dijetarë (Ilm-ulema).

Me shpalljen e Kur'anit, ndikimi i dijetarëve islame në konstalacionet dhe transakcionet politike u shfaq në përmasa të mëdha.

Për të konfirmuar kulturën e lartë të popullit islam do të përkujtojm qeverisjen e mongolëve. Sa u përket mongolëve ata nuk ushqenin ndonjë armiqësi të veçant kundër muslimanëve, por gjakderdhja ishte e keqja e tyre. Pasi filluan të qeverisnin dhe të udhëheqin, mongolët e kuptuan shumë mirë se ishin të pa aftë ta drejtonin një popull që ishte më i ngritur se ata në të gjitha fushat.

Prandaj ministratë dhe

bashkëpunorët i zgjidhnin nga radhët e muslimanëve. Shumica e mongolëve tani pranuan islamin, madje një jo i vogël veproi për përhapjen e tij, në pjesët e Indisë të Tataristanit të Mongolisë e deri në Kinë.

Islami po zgjerohet dhe po përhapet vetvetiu nëpër botë. Numri i atyre që e pranojnë fenë islame po shtohet dita ditës. Nëpër mes të konverimitit në islam, gjithsesi se rritet simpatia dhe përkrahja e prominences aklimatizuese të modelit të sistemit sheriatik islam. Ndërkaq nuk mund të fshihet se europianët kanë themeluar organizata të veçanta për përhapjen e fesë së tyre nëpër viset e largëta, si dhe kanë investuar shuma të mëdha mjeteshe për këtë qëllim.

Shpeshëherë për furnizim apo mbrojtje të misionarëve kanë dërguar anije me ushtar dhe armatim. Megjithatë krishterimi është përhapur shumë pak.

Përmes operacionalizimit të sistemit sheriatik, njerëzimi ka fituar principet morale të cilat konsiderohen mega principe në konstalacionet ndërnjerzore dhe ndërshtetërore.

Muslimanët kanë përfilluar këto principe edhe para kundërshtarëve më të nxitë të

tyre, por edhe gjatë zhvillimeve të operacioneve luftarake ku konvencionalisht emocionet antagonizmit, kolizionit, averzionit, urrejtjes dhe hidhërimit mbi-zotërojnë mbi faktorin e urtësisë dhe mirkuptimit.

Historiani dhe filozofi francez GUSTAV LUBAN kur flet për pushtimet e islamit thotë: “ ËSHTË FAKTË SE BASHKËSIA BOTËRORE NUK NJEH PUSHTUES MË ZEMËR GJËRË SE ARABËT AS FE MË TOLERANTE SIÇ ËSHTË FEJA E TYRE “.

Dijetarët musliman e ftojnë audiencën të ngasë mjetin e historisë dhe të udhëtoj në tokën e Arabisë për ta parë situatën e atjeshme para dhe pas shfaqes së islamit. Në Arabi, përpara ardhjes së civilizimit islam, kuptimi i krijesave nuk ishte i njohur shpallja e Kur'anit i dha frymë gjallërie botës së gjallë dhe na mësoi se krijesat rreth nesh nuk janë materiale të vdekura e të pakuptimta. Përkundrazi të gjithë ata e lavdërojnë zotin me gëzim të madh përmes gjuhës së komunikimit biologjik të tyre. (ISRA,17:44)

Madje edhe në botën tonë moderne në saje të një krahasimi të bërë nga BEDIUZEMANI SEID NURSI, nëse njëqind filozof me të gjithë dijen e tyre të shkonin në Arabi dhe të punon atje për njëqind vjetë, nuk do të ishin në gjendje të bënin ndryshimet që Muhamedi s.a. bëri në 23 vjetë ai transformoi suksesshëm këtë shoqëri të egër në një komunitet të civilizuar dhe përgatiti liderë për një civilizim të ri.

Ai e ka stukturuar, e strukturon dhe do të strukturojë njerzimin përsa i përket të djeshmes, të sotmes dhe të ardhmes. Ne kemi besim të plotë se ashtu siç i ndryshoi në kohën e vet në një hop, në një frymë mundësitë perverse mijëravjeçare të skalitura në natyrën njerëzore, sjellje antinjerzore, refraktimet antimorale dhe të karaktereve, ai do t'i zotëroj herët e vonë.

Masat popullore të ditëve të sotme të dala krejtësisht prej binarësh duke i bërë t'ia dëgjojnë fjalën dhe do ta tregojë forcën e mesazhit të tij!

Nëse ndonjëri dëshiron të shikojë fuqinë e transformimit mjafton vetëm të shihen figurat e shokëve të Muhamedit s.a. para islamit dhe pas islamit. Në fakt, në saje të mesazhit të Muhamedit, në harkun e 30 viteve pas vdekjes se tij, ishte e vështirë të gjejë një skllav në Arabi. Kjo konfirmon sondazhin se sistemi politik europerëndimorë po fiton taktikisht por humbën strategjikisht sepse vlerat europerëndimore në sfera të jetës dhe në kapacitetet ekonomike, zooteknike dhe ekologjike janë treguar deklarative e shumë pak faktike. Njëri ndër themeluesit ideologjik të revolucionit Francez filozofi LAFAJET, më 1789 para se të shpallehin të famshmet “ TË DREJTAT E NJERIUT “, i kishte studiuar të gjitha sistemet juridike dhe duke parë lartësinë e drejtësisë islame kishte thënë:

“ O MUHAMED! ATË QË T'I KE SJELLË DHE APLIKUAR NË BOTË, NUK E KA BËRË TJETËR. TI E KE NGRITUR DREJTËSINË NË NJË SHKALLË TË PAARRITSHME ! “

Vazhdon...

AUTORI:
IMAM – HATIB
LABUNISHT, STRUGË

Zhvillimi i muzikës gjatë shekujve XIX-XX

Një ndër kompozitorët më të mëdhenjë të këtij shekulli është haxhi Mehmed Arif Beu, i cili është i pari që doli nga korrnizat e vjetrat klasike, sepse kompozicionet e deri atëherëshme ishin forma të gjata muzikore, Ai është i pari i cili solli formën muzikore të ashtuquajtur “Sharkë” me fjalë tjera solli formën e këngës, që kjo formë për nga përmbajtja është më e shkurtër se format e më përparëshme.

M-r. Abas Jahja

Pas Ismail Dedes një ndër kompozitorët më të mëdhenjë të të gjitha kohërave dallojmë nxënësin e Ismail Dedes, Dellall Zade Ismail efendiun. Ai me propozimin e mësuesit të tij pranohet në korrin mbretërorë që si nëntëmbëdhjetë vjeçarë. Duke qenë si korrnistë në pallatin mbretërorë ai në të njejtën kohë vazhdoi mësimet edhe në Enderun. Në fillim merrë pjesë edhe në grupin e Muezinëve më të dalluar, ku më vonë bëhet edhe “Sermuezin” Muezin kryesorë. Është përfaqësues i fundit i stilit klasik, Ai kishte një diapazon (Oktav) shumë të gjërë të zërit, me fjalë tjera ishte një tenor shumë i famshëm. Është me rëndësi të përmendim se ka komponuar forma të ndryshme muzikore. Vdiq në vitin 1896. Ky shekull karakterizohet me vazhdimin e punimeve si në aspektin e kompozicioneve poashtu edhe në aspektin teorik të muzikës, kërkohen dhe bëhen përpjekje për notacione të ndryshme.

Në këtë shekull sa për ilustrim do të përmendim vetëm disa muzicient të dalluar si: Tanburi Numan Aga, Shaqir Aga, Tanburi Mehmet Aga, Uskudarlli Riza efendi.

Është me rëndësi të përmendim edhe burrështetasin dhe kaligrafin e mirënjohur Kazasker Mustafa Iz-zet efendiun, i cili ishte ekspert në disa lëmi të artit.

Poashtu një ndër kompozitorët më të mëdhenjë të këtij shekulli është haxhi Mehmed Arif Beu, i cili është i pari që doli nga korrnizat e vjetrat klasike, sepse kompozicionet e deri atëherëshme ishin forma të gjata muzikore, Ai është i pari i cili solli formën muzikore të ashtuquajtur “Sharkë” me fjalë tjera solli formën e këngës, që kjo formë për nga përmbajtja është më e shkurtër se format e më përparëshme. Mësimet e para i mori te Ejub Shahinbejzade Mehmed efendi dhe Mehmed Zekai Dedeja. Më vonë hynë edhe në akademinë mbretërore “Muzikai Humajun” ku i zgjeron edhe dituritë e tija. Në kohën e Sulltan Abdurmexhidid të dytë pranohet në pallatin mbretërorë. Në historinë e muzikës ai njihet si solist shumë i shquar dhe kompozitori më i mirë i formës së këngës. Ai është autor edhe i një përmbledhjeje të poezive që titullohet “Mexhmua-i Arifi”.

Është çpikës i mekazit Kurdilixhazqar dhe ritmit Musemmen. Ai ka komponuar vepra të ndryshme

muzikore si: “Tevshih, Durak, Ilahi dhe këngë të shumta prej të cilave deri më sotë janë ruajtur 385 vepra të ndryshme. Vdes në vitin 1885.

Pas tij vjenë nxënësi më i dalluar i tij i cili ndoqi rrugën e tij, bëhet fjalë për Shefki Beun i cili jetoi një jetë shumë të shkurtër tridhjetë e një vjeçare.

Shefki Beu la pas tij një thesar shumë të pasur, që kompozoi më tepër se një mijë vepra muzikore, por për fat të keq

deri më sot janë ruajtur 234 vepra. Shefki Beu vdiq në vitin 1891.

Një ndër kompozitorët më të mëdhenjë në lëminë e kompozicioneve instrumentale është Tanburi Osman Beu. Është i biri i Tanburi Zeki Mehmed Aga. Me intervenimin e babait pranohet në enderun dhe po aty edhe shkollohet. Edhe pse ishte i njohur si solistë i shquar ai më vonë kalon dhe bëhet virtioz (mjeshtër) i madhë në instrumentin e Tanburit. Ai

kompozoi vepra të ndryshme, por kulminacionin e tij e arriti në kompozimin e Peshrevit (forma të gjata instrumentale të cilat përbëhen prej katër pjesëve). Deri më sotë janë ruajtur 18 Peshreve, 12 Sazsemai (forma muzikore që përbëhen prej katër pjesëve, por ritmi i tyre është 10/8) dhe 16 këngë.

Pas Tanburi Osman Beut si kompozitor në format muzikore instrumentale vjenë Nejzen Jusuf Pasha. Ai është djali i Shejhut të mirënjohur Mevlevij Said Dedes.

Mësoi ti bjer Najit nga babai i tij. Në moshën 19 vjeçare pranohet në akademinë Muzika-I Humajun. Në kohën e Sulltan Abdulmexhidid të parë kryen detyra të ndryshme në pallatin mbretërorë. Nga veprat e tij, deri më sotë janë ruajtur 11 Peshreve, 16 Sazsemai dhe 20 këngë.

Për sa i përket muzikës fetare në këtë shekull si kompozitorë më i shquar njihet Zeqai Dedeja, Ai ka kompozuar vepra në të gjitha format muzikore si në atë fetare dhe në atë jo fetare. Për te lirisht mundë të themi se pas Ali Shiruganit është kompozitori i cili më së tepërmi ka kompozuar në lëminë e muzikës fetare. Duke filluar nga "Ajini

Sherifi" (rituale të psaçme të rendit të Mevlevive), Mersije, Tesbih, Tevshih, Durak, Shugl, Ilahi, Qar-i Natik dhe të tjera, ku deri më sot janë ruajtur afër 300 vepra muzikore.

Nxënësit e tij më të dalluar janë: Hafiz Ahmed Irsoj, Husein Fahreddin Dede, Rauf Jekta, Dr. Subhi Ezgi, Qazim Uz dhe Shefki Beu.

Në këtë shekull duhet të përmendim edhe Hamparsum Limonxhijanin i cili është me prejardhje Ermene. Ai ishte një solistë shumë i shquar i cili në rinin e tij merr pjesë në korret e kishave të ndryshme. Arsimimi i lartë i tij do të jetë faktorë që ai më vonë të pranohet në pallatin mbretërorë të Sultan Selimit të tretë dhe me inicimin dhe përkrahjen e Sulltanit ai çpik një sistem të ri të notacionit, i cili sistem mer emrin e vetë çpikësit "Notacioni i Hamparsumit". Ky sistem i notacionit më së shumti është përdorur pas sistemit të notacionit të perendimit. Limonxhian Hamparsumi ishte solist, instrumentalist dhe kompozitorë i mirëfilltë. Ai vdiq në vitin 1839.

Me stilin romantik dhe lirik të tij që njihet me nofkën "Kompozitori i dashuruar" është Tanburi Ali efendiu.

Lindi në Midil-li, si fëmijë e mësoi Kur'anin përmendësh dhe pastaj u regjistrua në Medrese në Stanboll.

Në kohën e Sulltan Abdulazizit hynë si Muezinë në pallatin mbretërorë dhe arrin deri në shkallën e zëvendës Imamit. 17 vitet e fundit të jetës i kaloi në Izmir. Për shkak se ishte virtioz i instrumentit të mirënjohur Tanbur ai mori nofkën Tanburi. Ai mësoi shumë nxënës por, më i dalluari në mesin e tyre njihet Tanburi Xhemil efendiu, i cili njëherit njihet si instrumentalisti më i mirë i të gjitha kohërave.

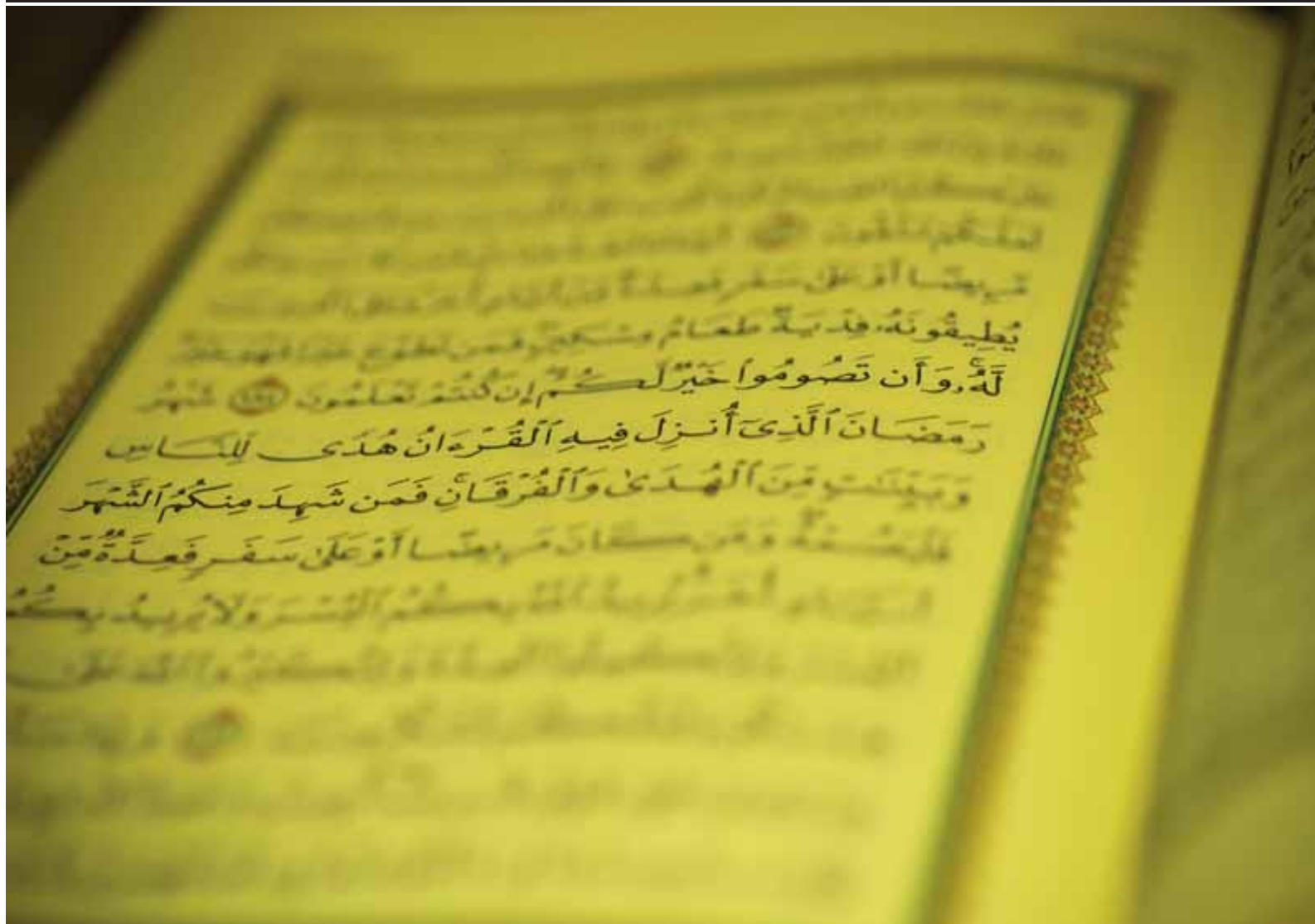
Tanburi Xhemil Beu lindi në Stanboll në vitin 1873. Ai që si fëmijë kishte një dashuri të madhe ndaj muzikës dhe si i vogël u bë i famshëm në mesin e muzicientëve me kapacitetet dhe aftësitë që i posedonte. Ai me një anë vazhdonte shkollimin në Rushdije e në anën tjetër mësonte edhe gjuhën Françeze, sepse gjuha Françeze në atë kohë ishte më e popullarizuar në botë. Me këtë ai zgjeronte kulturën e përgjithëshme personale.

Pasi që mbaroi shkollën e mesme ai regjistrohet në Fakultetin e Shkencave Politike, por nuk e mbaroi. Ai buron nga një familje ku lirisht mund të themi se nuk kishte asnjë antar të familjes që nuk dinte ti binte ndonjë vegle muzikore.

Ai ishte një virtioz i cili ka mahnitur dhe ka ndikuar te të gjithë pasardhësit e tij, jo vetëm në instrumentin e Tanburit por edhe tek instrumentet tjera si Naji, Udi, Violina, Kanuni etj. Ai është një virtioz që ka ndikuar në të gjithë popujt e botës dhe njihet nga e tërë bota. Ai solli një stil dhe teknikë që i përmbodhi të gjitha teknikat deri në atë kohë, dhe e solli në pedestalin më të lartë të mjeshtresë. Ai përveç Tanburit u binte edhe instrumenteve si Lahuta, Qemenceja dhe violençelaja. Ai ka kompozuar 43 vepra muzikore. Vdiq në moshën 43 vjeçare në Stamboll.

NGA FUSHA E HADITHIT

DOMETHËNIA DHE MESAZHET E HADITHIT “MOS U HIDHËRO”

Sulejman b. Nâsir el-Alvân

Çdo gjë e cila është thënë, pëlqyer, vepruar, aprovuar, një histori, sjellje etj. e Pejgamberit a.s. në terminologjinë e shkencës së hadithit quhet hadith. Të gjitha këto, por edhe lajmërimet tjera para se të vijë Muhammedi a. s. quhen lajme për ardhjen e tij. Thënë

shkurt, gjithçka që e përfshinë jetën e Pejgamberit a. s. quhet hadith apo sunnet. Këto dy shprehje tek muhadithët – shkencëtarët e kësaj shkence, janë sinonime dhe plotësuese të njëra tjetrës. Shumica e thënieve të Muhammedit a .s. kishin karakter të edukimit dhe vendosjes së normave juridike, dhe se nga ky aspekt ato janë mrekulli – mu’xhize. Ngase ai (Pejgamberi a. s.) ishte më oratori dhe më bukur

folësi i arabëve, dhe kjo është vërejtur si në jetën e tij ashtu edhe në thëniet që ne sot i kemi.

Karakter i fuqishëm i besimtarit

Pejgamberi ynë i dashur, nuk fliste me shpejtësi, dhe se thënien të cilën e thoshte e përsëriste tri herë në mënyrë që dëgjuesit të mendojnë dhe e kuptojnë mesazhin e saj. Ai

nuk fliste për të bërë art, dhe se thëniet nuk i përdorte të pa kuptueshme për ata që ajo gjë ishte e re. Së bashku me këtë, letërsia e të folurit të tij ishte shumë e theksuar. Ai nuk fliste pa rend dhe pa pasur nevojë, dhe se ai, në fillim të fjalimit thoshte “bismil-lâh” dhe në përfundim “elhamdulil-lâh”.

Në një hadith që vjen përmes transmetimit të Ebu Ja’lasë, Pejgamberi a. s. lidhur

“Shkalla e lartë e moralit është virtyti më i lartë i një populli, dhe po që se një popull nuk ka moral të përsosur, nuk pritët asgjë përveç shkatërrimit të tij. Ne si shembull më të mirë në këtë aspekt e kemi Muhammedin a. s. i cili ishte në një shkallë të lartë të moralit.”

me thëniet e tij kishte thënë: “Mua më është dhënë depoja e thënieve dhe se të gjitha fjalët për mua janë dhënë të shkurtra dhe kuptimplota”.

Një prej specifikave të tij ishte edhe dhënia e të ashtuquajturës “depoja e thënieve – xhevâmiu’l-Kelimi” e që kumtimi më i gjerë i kësaj shprehje është: “të folurit përmes fjalëve të shkurtra dhe kyçe por me kuptime të mëdha”.

Sipas kësaj, ne do të japim domethënien e një prej këtyre thënieve të shkurtra me kuptim të gjerë:

Transmetohet nga Ebu Hurejre se një njeri kishte ardhur tek Pejgamberi a. s. dhe i kishte thënë: “Më këshillo” atëherë Pejgamberi a. s. atij i kishte thënë: “Mos u hidhëro – mos u zemëro”. Mirëpo njeriu pasi që disa herë e kishte përsëritur kërkesën për të këshilluar, Pejgamberi a. s. për çdo herë atij i kishte thënë: “Mos u hidhëro, mos u zemëro”. Kjo shprehje ka kuptimin e zemërimit, hidhërimit, shqetësimit, nervozës etj.

Në një hadith tjetër që theksohet në el-Berika, Pejgamberi a. s. kishte thënë:

“Një njeri i zemëruar, nëse kërkesën e tij e bën në mënyrën më të butë dhe të kuptueshme, Allahu xh. sh. zemrën e tij e mbush me plotë iman dhe siguri”. Kurse nga njerëzit me famë të lartë kishin thënë: “Zemërimi del jashtë nga brendësia e njeriut, ndërsa pikëllimi hyn nga jashtë në shpirtin e njeriut. Prej zemërimit lind forca dhe hakmarrja, ndërsa prej pikëllimit lind brenga dhe sëmundja”.

Shprehja “mos u hidhëro – zemëro” është diçka që gjendet në jetën e çdo njeriu dhe se kjo duhet përdorur në kohën kur është e nevojshme. Mesazhet e hadithit, sigurisht se janë në lidhje me nervat, zemërimin personal të njeriut.

MËSIMET DHE MESAZHET QË DALIN NGA THELLËSIA E KËTIJ HADITHI:

1. Qëllimi i braktisjes së zemërimit është largimi nga gjërat që të shpiejnë deri tek gjendja katastrofale.

2. Në hadith është duke u urdhëruar në tevessul (ndërmjetësim) gjetjen e shkaqeve.

3. Po ashtu në këtë hadith ceket edhe ajo se fraksioni Xhebrijje dhe Kaderijje nuk janë në rrugë të drejtë. (Ajo që cekem në nr. 2 se në hadith urdhërohet në gjetjen e shkaqeve për ndërmjetësim, tregon refuzimin e këtyre dy fraksioneve).

4. Këtu vërejmë rregullin e ashtuquajtur Seddu’dh-Dherai (Parandalimi apo ndalimi i rrugëve dhe drejtimeve që të dërgojnë deri tek harami/e ndaluara. Po ashtu nga kjo vërejmë se mbrojtja nga një e keqe është më e mirë se sa shërimi i saj.

5. Ceket edhe ajo se një njeri i ditur dhe i mençur në një bashkësi duhet të vlerësohet dhe të respektohet në mënyrë që edhe ai çdo gjëje t’i jep kahjen e duhur, dhe se çdo pyetje që i bëhet t’i ofrojë

përgjigje të përshtatshme dhe të saktë.

6. Gjatë bërjes së pyetjeve dhe studimit të diturisë, duhet të jemi të sjellshëm dhe me edukatë të pastër.

7. Nuk është e lejueshme që dikush të fshehtë diturinë nga ai që me qëllime të mira dëshiron të mësoj nga ai.

8. Zemërimi e prish balancimin gjatë punës dhe bisedës.

9. Personi i cili nuk zemërohet, e ruan personalitetin dhe dinjitetin e tij si në punë ashtu edhe në vendet tjera.

10. Hadithi, preferon në një përvetësim të moralit të lartë dhe të bukur.

11. Duhet që të pajtohemi me caktimin dhe vendimin e Allahut.

12. Poashtu në këtë hadith ceket edhe ajo se mos zemërimi tregon pjekurinë dhe mençurinë e një personi.

13. Fraza e ajetit të sures el-Bekare **“por dëmi i tyre është më i madh se dobia e tyre”** sqarohet përmes këtij hadithi dhe këtu vërejmë krahasimin në mes principeve të së dobishmes dhe asaj të dëmshmes.

14. Vërejmë këtu në këtë hadith edhe dobitë, bukuritë dhe sinqeritetin e fesë.

15. Ndërsa, në anën tjetër vërehet edhe dashuria e flaktë e sahabëve për përvetësimin e mësimave fetare.

16. Zë një vend të veçantë por edhe shpjegon hadithin tjetër ku i Dërguari i Allahut thotë: **“Kërkoni dhe propozoni gjërat për të cilat keni kapacitet”**.

17. Theksohet se burimi i të këqijave është zemërimi dhe hidhërimi.

18. Ekzistojnë anë që pranohen dhe që nuk pranohen në zemërim.

19. Mësojmë edhe sjelljet e sahabëve të Pejgamberit a. s. ku në vendet që është hidhëruar dhe zemëruar Pejgamberi, edhe ata janë hidhëruar dhe ku ka bërë tolerime ai edhe ata kishin vepruar poashtu.

20. Hidhërimi dhe zemërimi është shkak për

hapjen e rrugëve drejtë urrejtjes dhe problemeve.

21. Se, duhet të këshillohen myslimanët me këshilla të vazhdueshme fetare.

22. Nga kjo vërejmë se këshilla fetare ndikon në opinion.

23. Personi që vepron në vete, është i dobët, ndërsa nëse punohet në bashkësi aty ka forcë dhe fryte. Mirëpo e dimë se myslimani është pasqyrë e vëllait të tij mysliman.

24. Qëllimi i bisedës apo thënieve është ajo e dobishmja e jo ajo që nuk sjell mirësi dhe begati.

25. Vërehet se një dijetarë dhe prijës fetarë duhet që gjithmonë të jetë kërkues i një morali të shëndoshë.

26. Nga kjo vërejmë se zemërimi i njeriut, e më pas kontrollimi i vetvetes është një cilësi dhe veti e fituar morale.

27. Ligjin fetarë duhet mbështetur me ligj të zyrtarizuar fetar.

28. Zemërimi dhe cilësitë tjera të ngjashme janë burime të djallit.

29. Tregohet se është gjykatës dhe kontrollues i vetvetes ai i cili i ndalon rrugën zemërimit.

30. Cekët begatia e durimit dhe persosshmërisë.

31. E drejta për të bërë shpjegimin e së ndaluarës dhe të lejuarës përmes thënieve të shkurtra por kuptimplotë.

32. Nga hadithi i cekur e kuptojmë mirë edhe thënien tjetër të Pejgamberit a. s. ku thotë se **“Mua më është dhënë mundësia e fjalëve me shumë kuptime”**.

33. Gjatë dhënies së këshillave duhet të bëjmë edhe klasifikimin e njerëzve sipas kapacitetit dhe rendit të tyre.

34. Urdhëresat e hadithit qofshin për lejim apo ndalim, duhet të merren në mënyrë të prerë dhe të respektohen poashtu si është urdhëruar.

35. Për të qenë këshilla e dobishme kërkohet që të jetë edhe sinqeriteti i pastër.

36. Nevoja e kërkesës së këshillës duhet të ndihet që të

kërkohet nga personi adekuat që merret me atë lëmi.

37. Këtu në mënyrë të qartë vërehet se thëniet Kur'anore dhe ato të Pejgamberit a. s. janë thënie të shenjta dhe hyjnore për dallim nga ato të njerëzve të rëndomtë që janë të thjeshta dhe jo ligjvënese.

38. Kërkimi i këshillës është një përparësi e robit e jo nënçmim i tij.

39. Këshilla fetare dhe pranimi i saj tregon pjesën e shëndoshë të imanit-besimit.

40. Vërejmë se klasifikimi dhe vlerësimi i njerëzve duhet të bëhet sipas moralit dhe diturisë së tyre, e jo sipas fizionomisë së tyre.

41. Këshillat fetare dhe ligjëratat tjera nuk duhet të jenë të lodhshme por nëse e kërkon rrethi ajo le të përsëritet qoftë edhe disa herë.

42. Hadithi tjetër i Pejgamberit a. s. *"Puna më e mirë është ajo që është e paktë por e vazhdueshme"* jep të kuptojmë se është një koment i hadithit rreth zemërimit.

43. Kur diçka të ndalojmë, duhet të shikojmë shkaqet dhe dëmet apo dobite që pasojnë pas sajë.

44. Ai i cili braktis një vepër të shëmtuar për hir të Allahut, edhe Allahu do t'i kompensojë atij me një vepër më të mirë. Kështu që kush braktis zemërimin dhe hidhërimin për hir të Allahut, padyshim se Allahu do t'i plotësojë me një veti të shkëlqyer.

45. Tregohet edhe begatia e përbirjes së zemërimit.

46. Sjell mundësinë për falje dhe këshillim të begatshëm.

47. Nevoja dhe perceptimi për të pyetur një dijetarë dhe marrja e përgjigjes nga ai të jetë bindëse dhe të bëhemi zemërgjerë.

48. Reflektimi i virtyteve të të Dërguarit të Allahut.

49. Braktisja e diçkaje llogaritet një punë e dobishme.

50. Vepra e mirë hynë në kategorinë e shëndoshë të

imanit/besimit.

51. Braktisja e disa veprave dhe veseve jo të mira i sjell begati dhe shpërblime një personi.

52. Kuptojmë se nuk duhet të përsërisim më shumë se tri herë bisedën e Pejgamberit a. s.

53. Edhe nëse njerëzit nuk e pëlqejnë, e nëse nuk është në favor të dijetarëve, duhet të

thuhet e vërteta dhe të qëndrojmë larg nga gënjeshtat dhe thëniet që nuk sjellin kurrfarë dobie.

MORALI I PROFETIT, MUHAMED A.S

Të gjitha këto që u munduam t'i cekim, në një aspekt përkufizojnë sjelljet dhe virtytet e një myslimani të

rëndomtë i cili jetën e tij duhet të jetojë në suaza të këtyre pikave. Padyshim se Pejgamberi a. s. nëpër shumë hadithe/thënie të tij kërkon nga ne që të jemi shembull i njerëzimit dhe se ai me një moto e cila duhet të jetë e ngulitur në trurin e çdo myslimani e vuri gurthemelin e moralit ku tha *"Unë u dërgove tek ju për t'u mësuar rregullat e moralit / për t'u përsosur virtytet e moralit"*.

Shkalla e lartë e moralit është virtyti më i lartë i një populli, dhe po që se një popull nuk ka moral të përsosur, nuk pritët asgjë përveç shkatërrimit të tij. Ne si shembull më të mirë në këtë aspekt e kemi Muhammedin a. s. i cili ishte në një shkallë të lartë të moralit. Mu për këtë shkak, Pejgamberi a. s. nuk u hidhëronte dhe as që u zemëronte me ata që u mundoheshin të mposhtnin atë. Ai ishte një i Dërguar i Allahut që asnjëherë gjatë gjithë jetës së tij nuk i bëri të padrejtë askujt. Njohja e Pejgamberit a. s. na jep të kuptojmë edhe botën nga më afër të fesë islame, kështu që të lexosh veprimtarinë e jetës së Muhammedit a. s. do të thotë se ti po përgatitesh në jetën e të lumturve. Ose thënë shkurt, ti po ec drejt hapave të njerëzve të cilët i kushtuan jetën mësimit të haditheve të Muhammedit a. s. Pejgamberi ynë i dashur ishte Kur'ani që ecte, ai ishte valuta më me vlerë e rrezeve të Kur'anit, po ashtu ai ishte shkëlqimi më i mirë i dritës së Allahut. Ne, me të e rindërtojmë jetën tonë dhe me të e edukojmë familjen tonë.

Janë shkruar dhe shkruhen libra e poezi të ndryshme rreth personalitetit të tij shembullor dhe të pa shoq, por ne edhe pse mundohemi të përshkruajmë atë, përsëri jemi të mangët në vlerësimin që i takon atij, ngase ai ishte i Dërguari i Allahut për mbarë njerëzinë.

Përktheu:
Zymer Ramadani

Kisha dhe dhuna intelektuale - librorum prohibitorum

*“Ju lutem këto libra medoemos t’i dërgoni diku.
Dërgoni në universitet në Kajro ose në Fes.
Për to këtu në Garnadë nuk ka shpëtim”.*

*(Një zonjë plakë e Granadës,
dhjetor, 1499,
Granadë - Spanjë)*

Behxhet Jashari

Terrori ndaj librit ishte një nga fatkeqësitë më të mëdha të historisë së fjalës së shkruar. Mesjeta evropiane është e mbushur me raste të këtilla. Kështu që në këto kohë kisha ishte ajo që bënte vlerësimin e librave, se cilat janë për në stivë, e cilat për t’u lexuar. Gjatë historisë së kishës u paraqitën mjaft libra të cilat konsideroheshin si të rrezikshme. Librat e tillë

ndaloheshin, ndërsa autorët ndiqeshin në mënyrë të pamëshirshme. Shembulli më i vjetër i ndalimit të librave në histori është shënuar që nga koha antike, atëherë kur në Athinë në shekullin V para erës së re filozofi grek Protagora kishte shkruar një tekst në të cilin blasfemoheshin zotat pagan. Për këtë shkak, me vendim të udhëheqësisë së qytetit, në vitin 411 p.e.r. tekstet e tij u dogjën, ndërsa Protagora u

dëbua nga Athina.

Gjatë periudhës romake, perandori Dioklecian në vitin 297 të erës së re do të urdhërojë të digjen të gjitha librat, bibliotekat, si dhe të mbyllen të gjitha shkollat të cilat paraqesin rrezik potencial për stabilitetin e Perandorisë Romake. Ai filloi me manihejtë, librat e të cilave i dogji pa mëshirë, ndërsa në vitin 303 të erës së re lëshoi një urdhër kundër të krishterëve. Pas këtij urdhri

pësuan shumë libra fetare të krishtera, madje edhe një numër i madh klerikësh dhe priftërinjsh të krishterë. Në vitin 333 të erës së re do të shohim se mbreti Konstandin urdhëron të digjen të gjitha librat e teologut të krishterë Arianusit nga Aleksandria (vdiq në vitin 336 të erës së re), fraksioni i të cilit quhej *arianitë*.

Ndërkaq, në Konkilin e Parë të Kostandinopojës të mbajtur në vitin 381 të erës së

re, gjatë periudhës së mbretërisë së Theodosiut I, u soll vendim për djegien e të gjitha librave të heretikëve, të ashtu quajtur *pneumatoma*. Po ashtu perandori i Perandorisë perëndimore romake Valentian III dhe perandori i Perandorisë Lindore Romake Marcijani, në vitin 455 të erës së re sollën një ligj me të cilin urdhërohej djegia e librave të heretikëve, ndërsa mbreti Jovijan urdhëroi të digjet biblioteka pagane e Antiokisë.

Në vitin 325 të erës së re, koncili i mbajtur në Nike solli edikt zyrtar me të cilin ndaloheshin disa nga librat fetare që në përditshmërinë religjioze krishtere (veçanërisht në ato vende ku frekuenca intelektuale, filozofike e teologjike ishte më e evidente, si në Jerusalem, Damask, Aleksandri etj.) kishin domethënie të madhe religjioze. Në të vërtetë ato ishin një numër i madh i ungjijve, rreth treqind sosh, të cilët atëherë ishin në qarkullim dhe përdorehin gjatë rriteve kishtarë. Nga të gjithë ungjijtë aktual vetëm katër prej tyre u zgjodhën si ungjij kanonikë, ndërsa të gjithë të tjerët u zhdukën, përfshirë këtu edhe Ungjillin e Barnabës. U vendos që të gjithë ungjijtë e tjerë (qofshin ato të shkruara në gjuhën hebreje, greke, siriane ose arameje) të zhduken. Kështu që janë djegur rreth 270 versione të ndryshme të Biblës. Posedimi i ungjijve jokanonikë e të paautorizuar nga Kisha, konsiderohej vepër penale. Ai i cili kapej me ndonjë kopje të paautorizuar të Ungjillit, Kisha e dënonte me vdekje.

Papa Damasus (304-384 të erës së re) kishte urdhëruar që Ungjilli i Barnabës të mos lexohej. Ndërsa *Evangelium Barnabe* (Ungjilli i Barnabës) si të ndaluar e shohim edhe në dekretin e lëshuar nga Glasiani (në vitin 496 të erës së re). Ky dekret vazhdoi të jetë në fuqi edhe më vonë, duke u rimbështetur edhe nga papa Hormisidasi (514-523). Të gjitha librat që përmbanin ide të kundërta me *trininë*

(njërën nga dogmat themelore për të krishterët) me të cilat kisha zyrtare nuk pajtohej, u ndaluan. Zyrtarët e krishterë vazhdimisht jepnin edikte që ishin për ndalimin e librit, madje librat shpeshherë përfundonin edhe në zjarr, gjë që ndodhi edhe me librat e nestorianëve. Në të vërtetë nestorianizmi ishte një fraksion kishtar i themeluar nga patriku i Kostandinopojës që quhej Nestorius (381-451), fraksion ky i cili me të madhe kishte filluar të përhapet edhe në Palestinë, Irak, Liban, Azi të Vogël, Siri, Jordani etj., ndërsa më i theksuar ishte në lindje të Sirisë, pikërisht në Edesë. Pikëpamjet e Nestorit dhe të nestorianëve shkaktuan reagime dhe polemika të ashpra në qarqet kishtarë bizantine, ndërsa në Koncilin e Efesit që u mbajt në vitin 431, nestorianizmi u gjykua si herezi. Më vonë (në vitin 489 të erës së re) perandori Zenon do të urdhërojë që shkolla nestoriane në Edesë të rrënohet. Pas këtij diskualifikimi kishtar, nestorianët u detyruan të kalojnë në Persi, ku sundonin Sasanidët. Më vonë, nestorianizmi u përhap edhe në shumë vise të tjera arabe, ndërsa mbrojtje më të sigurt gjetën gjatë kalifatit islam të dinastisë abasite (750-1258).

Në analet e historisë së librit (me këtë edhe të bibliotekës) u bë i njohur edhe dekreti i njohur kishtar *Decretum Gelasianum* (v. 494 të erës së re), përmes së cilit u ndaluan një numër i madh i librave për opinionin. Në të vërtetë *Decretum Gelasianum* ishte një dokument-indeks ku qëndronin titujt e librave të ndaluara nga Kisha, gjegjësisht me urdhër të papës Gelasi. Në mesjetën e hershme numri i ndalesave dhe i dënimeve do të shtohet në atë masë sa që do të dobësohet monopoli kishtar ndaj prodhimit të librit. Djegiet të librave që ishin me karakter të ndryshëm, si ato shkencor e teologjik, ishin bërë përditshmëri. Siç thuhet, në tubimin kishtar të Lateranit në Romë, që u mbajt

në vitin 743 të erës së re, është sjellë një vendim me të cilin urdhërohet që tekstet teologjike të Adalbertit të zhduken në tërësi.

Si vazhdimësi e këtyre censurave rigoroze ndaj librit, mund të konsiderohet edhe këshilla e papës Nikolla I (858-867) drejtuar hanit bullgar Borisit, të cilin e këshillon se si duhet vepruar me librat e konfiskuara nga myslimanët në territorin e atëhershëm bullgar (shek. IX). Në të vërtetë ky është një dokument nga Arkivi i Vatikanit ku në kreun CIII të atij dokumenti me titull *Response Nicolai I Papae ad consulata Bulgarorum* thuhet: “Ju pyetni ç’duhet bërë me librat heretikë, për të cilët pohoni se gjenden te ju, kurse i keni marrë nga saracenët. Ata, natyrisht, nuk duhet ruajtur, sepse sikur që është e shkruar (në *Enciklikën mbi Korintasit*), kuvendimet e këqija e prishin moralin e shëndoshë, prandaj dorëzojani zjarrit si të dëmshme dhe heretike”.

Nga ky tekst i papës kuptohet qartë se sundimtari bullgar Boris kishte kërkuar përgjigje konkrete për librat e saracenëve (myslimanëve), pasi që këta kishin qenë të detyruar të konvertojnë prej fesë islame në krishterizëm. Është me rëndësi të përmendet se nga ky rast kuptohet edhe një fenomen tjetër që ka të bëjë me konfliktet brendakishtarë të shekullit IX. Fjala është për skepticizmin e shumë sundimtarëve të Ballkanit ndaj Kishës: hamendja apo dilema politike se kah duhet orientuar; nga Bizanti ose Roma?! Kjo tregon se orvatjet për supremacion fetar (skizmatik brendakishtar) ishin mjaft evidente në përditshmërinë evropiane, madje historia mesjetare evropiane është e mbushur me konflikte të ashpra ndërkrishtere, gjegjësisht me lufta të ashpra kundër dijetarëve (lexo: librit) dhe “heretikëve”, për çka në hollësi shkroi edhe Maks Beri.

Me paraqitjen e Inkuizionit në skenën e

Evropës së krishterë, horizonti i veprimit intelektual dhe ai i mendimit të lirë do të ngulfatet mjaft. Inkuizicioni ishte themeluar me qëllim që t'i dënojë të gjitha llojet e herezisë në brendinë e Evropës së krishterë, siç ishin: bogumilët, katarët, albigenezët, valdenezët, templarët, adamitët, sebelianistët, bagardetët, hugenotët, si dhe magjistarët. Mirëpo Inkuizicioni nuk u ndal vetëm këtu, por ai u zgjerua edhe kundër hebrenjve dhe myslimanëve, si dhe kundër kulturës islame në Spanjë.

Nga lëvizjet dhe rrymat më të njohura skizmatike krishtere të cilat ashpër u dënuan nga Gjyqi i Inkuizicionit do të veçojmë:

Bogumilët, katarët, albigenezët, valdenezët (Varfanjakët e Lionit), *templarët* (lat. *templum* - tempull), *adamitët, sebelianistët, bagardetët, hugenotët* (fr. *huguenots*), etj. Aktet tmerruese të katolicizmit mesjetar evropian nuk përfunduan vetëm me "heretikët", por ato u orientuan edhe kundër femrës. Nuk duhet t'i harrojmë qëndrimet fundamentale kishtare ndaj femrës, ndaj së cilës Gjyqi i Inkuizicionit i manifestoi dënimet më drastike. Kisha urdhëronte administratorët dhe agjentët e saj që t'i dënojë gratë vetëm pse janë të racës së zezë, falkxhore ose për atë që përgatisnin ilaçe nga barishtet e ndryshme. Inkuizicioni në shumë raste ua ndalonte grave që t'iu ofrojnë ndihmë mjekësore edhe lehonave gjatë lindjes, sepse sipas Kishës, *dhembjet e lindjes janë dënim për atë që Eva e kishte këputur mollën nga druri i diturisë në parajsë*, andaj ishte përgjegjëse për *Mëkatën Lindor*. Dokumenti i titulluar *Malleus maleficarum* (Çekani i shtrigave), të cilin romansieri Den Braun e përmend në *Kodin e Da Vinçit* të tij, sado pak na e kthjellon pozitën e mjerë të gruas në shoqëritë e mesjetës

krishtere. Aty dokumentohet se vetëm gjatë tre shekujve Kisha i kishte djegur në stivë afër pesë milionë gra. Ndoshta për një qëndrim të këtillë kontribuoji edhe prifti Tertulian (160-230), i cili kishte pohuar: "A e dini se secila nga ju është një Evë, në këtë kohë bëhet gjykimi i gjinisë suaj nga Zoti, faji gjithashtu ekziston, ju jeni dera e djallit, ju jeni ajo që veproji lirshëm me pemën, dezertori i parë i ligjit të shenjtë..."

Sulmet më të ashpra të Inkuizicionit ishin të drejtuara drejt katarëve, ndërsa ndihmëtarë dhe dorë e djathtë e inkuizicionistëve (të cilët i gjurmonin heretikët dhe të gjithë ata që i kundërviheshin Kishës katolike) ishin një shtresë njerëzish të cilët u quajtën *dominikanë*, themelues i së cilës ishte teologu Dominigo de Guzmani (1170-1221), i njohur si Shën Domeniku. Dominikanizmi (term që në gjuhën latine është bërë një lojë fjalësh, si: *domini-canis* që do të thotë *qentë gjurmues të Zotit*) ishte lëvizje në shërbim të Kishës dhe inkuizicionit, andaj pjesëtarët e saj kurrë nuk e mohuan pozitën e tyre si *gjurmues* ose si *hetues* të heretikëve, në veçanti ndaj katarëve. Dominigo de Guzmani në vitin 1216 kishte ardhur në Tuluz (Francë) me qëllim që t'i luftojë katarët, ndërsa Papa Inoçenti III e lejoi dhe e sanksionoi themelimin e rendit të dominikanëve dhe zyrtarisht kjo lëvizje u quajt *Rendi i vëllezërve predikues* (Ordo Fratrum Praedicatorum). Ndikimi i dominikanëve ishte mjaft i suksesshëm, sa që ata arritën të depërtojnë në shumë katedra, fakultete e universitete evropiane. Qëllimi kryesor i lëvizjes dominikane ishte lufta kundër heretikëve; zhdukja fizike ose "riedukimi" dhe kthimi i serishëm i tyre në gjirin e Kishës Katolike. Siç kuptohet, dominikanët ishin agjentë të denjë të inkuizicionit dhe ishin nën ndikimin e mësimave të Shën Augustinit.

Njëri nga *dominikanët* më me ndikim ishte edhe teologu i krishterë Toma Akuini (1225-1274), i cili në radhët e tyre ishte inkuadruar në vitin 1243. Ai e kishte formuluar edhe vendimin e Kishës kundër heretikëve, në të cilën thuhej:

"Herezia është mëkat, për ç'arsye heretiku duhet jo vetëm të eskomunikohet nga Kisha, por edhe të mbytet. Po qe se heretiku këmbëngul në qëndrimet e tij, atëherë Kisha nuk duhet të kujdeset për të, por për njerëzit tjerë. Me këtë Kisha do ta largojë heretikun nga krahu i saj, ndërsa procesin e mëtejshëm Kisha ia lë gjyqit profan, ashtu që ai do ta largojë nga faqja e dheut".

Kontributi më efikas dhënë teologjisë dhe doktrinë së krishterë në përgjithësi erdhi pikërisht nga teologu katolik dhe *dominikani* Toma Akuini. Ai doli nga elita intelektuale e Universitetit të Parisit ku ishte profesor i rregullt, nga një vend arsimor ku qarkullonin mjaft ide dhe mendime të ndryshme filozofike e juridike, aty ku pati frymë edhe *averroizmi*... Në përgjithësi Akuini njihet si njëri ndër personalitetet më të shquara të lëvizjes së liberalizmit juridik në teologji dhe filozofi. Ai është autor i veprës së famshme *Summa Theologiae* të shkruar në vitet 1266-1273 në të cilën e paraqiti sintezën më të kapshme dhe deri tani të pakapërcyer të doktrinë së krishterë të quajtur *tomizëm*, e cila ishte mbështetur në filozofinë dhe teologjinë e Aristotelit (384-322 p.e.r.). Në të vërtetë *tomizmi* është tërësia e pikëpamjeve filozofike e teologjike të Toma Akunit ose një sintezë ndërmjet filozofisë aristoteliane dhe teologjisë së krishterë katolike. Njëri nga tiparet thelbësore të tomizmit (ashtu siç është paraqitur në veprat e Akunit *Summa Theologiae* dhe *Summa contra gentiles*), është racionalizmi i veçantë sipas të cilit arsyeja e njeriut është në gjendje ta kuptojë, shpjegojë ose ta perceptojë së afërmi

ekzistencën e Zotit etj.

Ndryshe nga Shën Augustini, i cili mbështetej në filozofinë e Platonit (427-347 para erës së re) e të neoplatonistëve dhe që ngulmonte në paracaktueshmërinë, Toma Akuini mbështetej në Aristotelin dhe ishte i mendimit se njeriu është zotërues i akteve të veta vetëm sipas arsyes dhe vullnetit; prandaj gjykimi i lirë (*liber arbitrum*) i njeriut quhet “aftësia e vullnetit dhe e arsyes”, gjë të cilën e shpjegon në *Summa theologiae*-n e tij.

REFORMATORËT EVROPIAN NËN LLUPËN KISHTARE

Urdhri papnor për dëbimin e jo të krishterëve nga Spanja datonte që nga shek. XIII (edhe pse Inkuizicioni spanjoll u themelua në vitin 1480), që do të thotë se përmes këtij akti juridik kishtar legalizohet dhuna kundër të gjithë jokrishterëve, madje edhe kundër dijetarëve, heretikëve etj. Kështu pra, që në Koncilin e Lateranit të mbajtur në vitin 1215, lëshohet një dokument sipas së cilit hebrenjtë, me qëllim që të njihen, detyrohen të mbajnë nga një shenjë me ngjyrë të verdhë, ndërsa në vitin 1267 papa Klementi IV përmes ediktit të quajtur *Turbato corde* urdhëron Gjyqin e Inkuizicionit në Spanjë që t'i dëbojë të gjithë hebrenjtë nga Spanja. Siç theksuam më lartë, inkuizicioni spanjoll u themelua në vitin 1480 në Asamblenë e Kuqe që u mbajt në Toledo, kurse i njëjti u suprimua (u hoq nga përdorimi) në vitin 1823.

Ekzistojnë mjaft të dhëna që flasin për ndalimin e mendimit të lirë dhe veprave të shkrimtarëve të ndryshëm, të cilët Inkuizicioni i konsideroi se janë në kundërshtim me frymën kishtare. Historia i shënoi rastet e shkeljes flagrante të të drejtave të mjaft autorëve skolastikë. Ndër ata të cilët u dënuan nga ky gjyq, ishin edhe: Berengari nga Tursi (v.

1050), Abelari nga Bati (v. 1120), Ivan Skot Eriugenu (v. 1225), Xhon Viklifi (1328-1384), si dhe shumë e shumë “heretikë” të tjerë, me të cilët Kisha me vrazhdësi i qëroi hesapet. Librat që përmbanin rrezik të veçantë (siç ishin ato të dijetarëve të *reformacionit*, Viklifit, Kalvinit, Sigerit, si dhe të Ibn Rrushdiut (1126-1198), Galieut etj.) digjeshin. Kështu ndodhi edhe me Talmudin e hebrenjve, i cili gjatë historisë disa herë u ndalua dhe u dogj, siç ndodhi edhe në vitin 1242, kur në sheshin e Parisit publikisht u dogjën disa kopje të Talmudit.

Me rëndësi është të theksojmë se në Evropën e shekullit XIII hebrenjtë u ballafaquan me persekutime të ashpra skizmatike, gjë që u bë me urdhrin zyrtar të Vatikanit. Në të vërtetë dyshimet ndaj hebrenjve dhe librave të tyre teologjike erdhën si pasojë e paraqitjes së disa sekteve të krishtera, siç ishin katarët, albigenzët, bogumilët etj. Të gjithë këta ranë në sytë e dominikanëve (agjentëve të Kishës), andaj në vitin 1236 - me urdhrin e papës, Gërgurit IX - Kisha filloi fushatën edhe kundër hebrenjve. Si pasojë e kësaj zhvillimeve (në vitet 1239-1242), në Paris janë djegur 24 qerre me disa mijëra libra hebreje. Kjo fushatë vazhdoi edhe në Itali, Spanjë, Angli, ku u dogjën mijëra libra që i përkisnin teologjisë hebreje. Po ashtu edhe në shekullin XVI pati fushatë të ashpër antihebreje. Me urdhrin e papës, në vitin 1553 në shumë qytete të Italisë - si në Romë, Venedik, etj. - u dogjën disa mijëra libra hebreje, madje edhe kopje të shumta të Talmudit. Kjo ndodhi më 21 dhjetor të vitit 1533 kur sheshi Shën Marku u mbulua nga hiri i librave të djegur hebreje.

Në mesjetë u shpallën një varg ndalesash duke mos lejuar përkthimin e Librit të Shenjtë në gjuhën e popullit. Ndalesat e atilla ishin më evidente në Francën e shekullit XII e këndeje. Në vitin 1299 Edikti i Tuluzit (Francë) ua ndaloi laikëve që

t'i posedojnë dhe t'i lexojnë tekstet e shenjta biblike të Besëlidhjes së Vjetër dhe të Re.... Elen Vahjt thotë se pushteti i Papës ka bërë përpjekje që ta fshehtë “*Fjalën e së vërtetës*” nga populli. Ndalesa të librit kishte edhe në shumë vise tjera të Evropës mesjetare, si në Angli, Spanjë, Itali etj. Thuhet se gjatë mesjetës inkuizicioni i dogji disa miliona libra dhe mbi treqind mijë dijetarë e njerëz të arsimuar...

Në periudhën e protureformacionit, atëherë kur Kisha e ashpërsoi qëndrimin e saj ndaj *librave të padëshiruara* dhe atëherë kur publikohet *Indeksi i librave të ndaluara* (*Index librorum prohibitorum*), privilegjin për t'i ruajt dhe për t'i lexuar librat e ndaluara e morën jezuitët. Ata u obliguan nga zyra e lartë e Kishës që t'i përcjellin botimet e ndryshme teologjike, madje edhe ato të lëmenjve të tjera, veçanërisht ato që publikoheshin nga luteranët, jo vetëm në Gjermani, por edhe në Itali. Deri para Revolucionit Francez zyrtarët francez e zbatonin ligjin kundër autorëve të teksteve blasfemuese duke i mbyllur në kështjellën-burg që gjendej në Bastiljën. Në Bastiljën u mbyllën shumë libra, ndër të cilat edhe ato të Volterit, Rusosë, Holbahut dhe shumë libra të autorëve dhe filozofëve të tjerë francezë.

Inkuizicioni me syçeltësi i vështrohte lëvizjet e botueseve dhe shitësit e librave në të gjitha qytetet e ndryshme evropiane, si në Itali, Spanjë, Francë, me qëllim që të ketë kontroll sa më efikas ndaj tyre. Pasi që Kisha gjithnjë e më tepër ballafaqohej me skizma të ndryshme krishtere, si dhe me librat e tyre “heretike”, në vitin 1571 papa Piu V themeloi *Congregatio Indicis librorum prohibitorum* (Kongregacioni i Veçantë për Indeksën e Librave Heretike). Ky kongregacion kishte për detyrë t'i përgatitë botimet e reja të *Indeksit*. Mirëpo, ajo që punën e inkuizitorëve e bënte më të rëndë dhe më të

komplikuar, ishte urdhri që në *Indeks* të shënohen të gjithë autorët dhe titujt e atyre veprave që në ndonjë mënyrë bien ndesh me mësimet zyrtare të Kishës. Në këtë regjistër u gjet edhe emri i Galileut, Xhordano Brunos, Dekartit, Stendalit, Spinozës, Balzakut, Zolës, etj.

Sidoqoftë, detyra kryesore e inkuizicionit famëkeq ishte që t'i ndjekë të gjithë ata që ishin shmangur prej dogmës dhe interesave kishtare katolike. Të gjithë ata që mendonin apo besonin në mënyrë disonante në raport me interesat e kishës katolike, siç ishin mjaft mendimtarë, teologë, humanistë, romansierë, shkencëtarë etj., u dënuan ashpër nga ky institucion kishtar. Martirët më të njohur në historinë e tmerrshme të inkuizicionit, të cilët njëkohësisht edhe u anatemuan nga Kisha, janë: Xhon Viklifi (1328-1384) - teolog, Jeronimi, Jan Husi (1369-1415), Peter Kanishi, Martin Guska, Miguell Serveto (1509-1553) - mjek dhe teolog, Xhordano Bruno (1548-1600) - filozof dhe astronom (Brent Kenedi thotë se obskurantët mesjetarë - siç ai e quan Kishën katolike dhe Gjyqin e Inkuizicionit - kishin për qëllim që të mos përmendet emri i Brunos, mirëpo sot, edhe pse Kisha katolike ka një pozitë të lartë në shoqërinë evropëroëndimore, prapëseprapë njollën e quajtur *Gjyqi Kishtar mesjetar i Inkuizicionit romano-katolik* nuk mund ta shlyejë, ndërsa emri i Brunos dhe shkencëtarëve të tjerë të vërtetë nuk u harrua), Galileo Galilei (1564-1642) - astronom (i cili disa herë u akuzua nga Kisha për shkak të zbulimeve të tij astronomike. Në të vërtetë Galileo në moshë të thyer u detyrua që të ulet në gjunjë para Papës dhe biskupëve të tjerë duke u lutur: “Unë, Galileo Galilej, në moshë 70 vjeçare kërkoj falje para lartësisë suaj me shkrimet e shenjta para syve, i marr në duar dhe i puthë ato gjersa pendohem dhe mohoj pohimin e marrë se Toka

lëvizë dhe këtë pohim e konsideroj herezi të urrejtur". Thuhet se në shenjë proteste me zë të ulët kishte shtuar: "Megjithatë lëvizë"), Zhan Kalvini (1509-1564), Luçilio Vanini, Martin Luteri (1483-1546, Martin Luteri përmes 95 tezave të tij teologjike - të cilat të shënuara në një letër i vendosi në dyert e Katedrales së Vitenbergut të Gjermanisë - shprehu revoltën e tij kundër qëndrimeve të Papës dhe të Kishës katolike), Sigeri i Brabandit (përfaqësuesi më i njohur francez i averroizmit i cili me vendim të Gjyqit të Inkuizicionit në vitin 1277 në Paris u gjykua me vdekje), Roxher Bekoni (1214-1294), etj.

Për ta kuptuar ashpërsinë e inkuizicionit që u ushtrua kundër mendimtarëve, shkencëtarëve dhe reformistëve evropianë, mund të përmendim edhe atë se në vitin 1557 në Kembrixh të Anglisë, në mënyrë solemne u dogjën edhe eshtrat e reformatorëve (tanimë të mbytur) Martin Bucer dhe Paul Fagius, si dhe librat e tyre "heretike".

Këto ishin ligje të Kishës. Sipas dogmës kishtare, stiva ishte një dënim adekuat për "heretikët dhe librat e tyre", sepse sipas Kishës "zjarri shëron" (*ingis sanat*). Këto ishin akte të tmerrshme që u ushtruan kundër *njerëzve të diturisë* dhe *fjalës së shkruar*.

BIBLIOTEKAT NË SHËNJESTËR

Gjyqit të Inkuizicionit nuk mundën ti shpëtojnë mijëra shkencëtarë, humanistë, mendimtarë dhe njerëz të *fjalës së shkruar*, mirëpo krahas kësaj është me rëndësi të përmendim edhe atë se një numër i madh i bibliotekave evropiane pësuan edhe nga konfliktet skizmatike, siç ishin ato ndërmjet katolikëve dhe protestantëve në Gjermani, Suedi, Francë, Çeki etj. Ndër ato më së shumti pësoi biblioteka e Pallatinit në Hajdelberg (Gjermani). Kjo bibliotekë u shkatërrua në vitin 1622, atëherë kur në këtë qytet hyri ushtria e *Ligës*

Katolike në krye me princin e Bavarisë Maksimilijanin I, cili vendosi ta plaçkitë bibliotekën, ndërsa librat t'ia dërgojë papës Gërguri XV. Ky hap me siguri ishte shpërblim ndaj Vatikanit katolik që ndihmoi kundër protestantëve gjermanë. Papa tani nuk e kishte prituri dhuratën e dytë, por menjëherë në Hajdellberg i kishte dërguar disa ekspertë për dorëshkrime të vjetra me qëllim që t'ia sjellin të gjitha librat në Vatikan. Gjermanët janë orvatur disa herë që nga Vatikani t'i kthejnë librat e plaçkitura në vendin e tyre në Hajdellberg, por kot. Thuhet se një pjesë e tyre është kthyer në vitin 1816 me urdhrin e papës Piu VII, ndërsa numri më i madh i tyre ende gjendet në bibliotekën e Vatikanit. Plaçkitje dhe dëmtime të bibliotekave pati edhe nga Franca, atëherë kur ushtritë franceze me urdhrin e Napoleonit dhe administratorëve të tjerë francez, nga bibliotekat e ndryshme, si ato private ashtu edhe nga ato kishtare, u plaçkitën qindra mijëra dorëshkrime dhe libra të rralla. Të gjitha ato u dërguan me qerre në Paris. Kjo ishte dita e 27 korrikut të vitit 1798, ditë kur asnjërit nga të pranishmit nuk i shkoi ndërmend se këtu bëhet fjalë për një plaçkitje të thesarit kulturor të një populli dhe një kulture tjetër. Të gjithë ata mendonin se ky është një akt normal, sepse popullin e pushtuar jo vetëm që duhet robëruar, por duhet edhe t'i vidhet gjithë ai thesar i pasur kulturor të cilën e ka ngritur. Francezët nuk panë asgjë të keqe në atë kur plaçkiteshin muzetë, galeritë, bibliotekat dhe libraritë e ndryshme anekënd vendeve të pushtuara nga ata, si në Evropë, ashtu edhe në Orient... Pasi Napoleoni e humbi luftën në Vaterlo në vitin 1815 dhe në mënyrë të poshtëruar u ekstradua në ishullin Shën Helena, atëherë shtetet evropiane filluan të kërkojnë nga Franca që t'u kthehet thesari i plaçkitur kulturor.

Për ata që e luftuan *fjalën e shkruar*, mënyra më e mirë e zhdukjes së librave ishte djegia e tyre në mënyrë publike. Natyrisht, djegiet e këtilla bëheshin në sheshe ku tuboheshin njerëzit e informuar më parë. Djegia e librave zakonisht bëhej në prani të një numri të madh të njerëzve, veçanërisht në vendet ku frekuenca e njerëzve ishte më e madhe, si në sheshe, ura, në afërsi të kishave etj. Librat e djegura shkaktonin tym, ashtu siç edhe "mendimet blasfemuese e heretike" të cilat shpreheshin në ato libra, që po ashtu duhej të shndërroheshin në tym, në asgjë...

SHKRONJAT E SHNDËRRUARA NË HI

Ata që nuk deshën të mbeten vetëm në dhunën kundër njerëzve dhe dijetarëve, por u drejtuan edhe kundër *fjalës së shkruar* ose librit - që paraqet thesarin kulturor të një populli - është edhe françeskani Francisko Ksimeses de Cisnerosi, i cili ishte inkuizitori kryesor në Spanjë. Ky nuk deshi të mbetet vetëm me represionet dhe dhunën që ua shkaktoi myslimanëve në Spanjë, por urdhëroi të zhduken edhe të gjitha librat e myslimanëve që do të gjenden në Granadë. Kështu pra në sheshin Bab ul-Ramle të Granadës u tubuan dhe u dogjën më shumë se tetëdhjetëmijë libra. Ne këtu do ta veçojmë vetëm njërin nga ato raste, gjegjësisht krimin ndaj librit dhe kulturës islame që u realizua në Granadë, atëherë kur në pushtet erdhën Isabella dhe Ferdinandi i Aragonës (1479-1516).

"Ishte viti i fundit i shekullit pesëmbëdhjetë, atëherë kur trupat e krishtera marshuan triumfalisht në Granadë dhe në emër të Ferdinandit dhe të Isabelës, e pushtuan qytetin. Në pasditen e ditës së parë të dhjetorit të vitit 1499, ushtarët e krishterë nën komandën e pesë kalorësve u futën në njëqind e

nëntëdhjetë e pesë biblioteka dhe pallate të qytetit, për të cilat dihej se fshehin vepra dhe përmbledhje të njohura. Ata i plaçkitën të gjitha ato vepra që ishin të shkruara me alfabet arab. Ndërkaq një ditë para kësaj ndodhie, disa dijetarë të krishterë, që ishin në shërbim të Kishës, i kishin preferuar Ksimeses de Cisnerosit që nga edikti i tij t'i përjashtojë treqind dorëshkrime. Mjekët e tyre përbetoheshin dhe e lutnin Ksimesesin që t'i kursejë ato treqind dorëshkrime të vlefshme, kryesisht vepra medicinale. Ksimesesi u pajtua me këtë, sepse edhe ai e dinte se mjekësia te myslimanët ishte shumë më e përparuar se gjithë ajo që e dinte bota krishtere. Ai u pajtua me kusht që t'i vendosin në bibliotekën e re që planifikonte ta themelojë në Alcalë. Ato kryesisht ishin dorëshkrime medicinale dhe astronomike të cilat i paraqitnin të arriturat më të rëndësishme shkencore, si dhe tekste e komente medicinale që nga kohët më të vjetra. Aty qëndronte pjesa më e madhe e materialit, i cili nga Gadishulli Pirinej (Andaluzia) dhe nga Sicilia mori rrugën në viset e tjera të Evropës, që atje t'ia tregojë shtigjet renesancës.

Disa mijëra kopje të Kur'anit me komente si dhe me mendime teologjike e filozofike për vlerat dhe fshehtësitë e tij - gjithë kjo e shkruar në kaligrafi - njerëzit e uniformuar i ndanë veçmas. Dorëshkrimet e rralla që ishin me rëndësi më të madhe për arkitekturën e përgjithshme të jetës intelektuale të Andaluzisë, pa kurrfarë rendi u tubuan në një gërmadhe dhe më pas i ngarkuan në shpinët e ushtarëve. Ushtarët tërë atë pasdite tubonin me qindra mijëra dorëshkrime. Vetëm gjatë asaj pasdite, deri në mbrëmje, i zbrazën të gjitha libraritë dhe bibliotekat tona. Atë natë, në sheshin e qytetit Bab ul-Ramle, u ngrit një murë i lartë librash. Pothuajse i tërë thesari kulturor islam andaluzian, madje edhe më gjerë, qëndronte pikërisht në

këtë shesh të vjetër të Bab ul-Ramlesë (në periferi të Granadës në Spanjë).

Ksimenes de Cisnerosi sontë e zgjodhi këtë qytet dhe pikërisht këtë vend me qëllim që aty ta manifestojë shkathhtësinë e tij antikulturore përmes ndezjes së stivës. Librat e qëndisura dhe të zbukuruar ishin dëshmi për aftësinë e myslimanëve të këtij gadishulli që në çdo aspekt ua kalonte standardeve të murgjve të krishterë. Përmbajtja e tyre ishte lëndë mahnitëse e dijetarëve të mbarë Evropës... Ushtarët të cilët morën pjesë në ngritjen e murit të lartë të librave u iknin shikimeve të qytetarëve granadas. Disa nga ata ishin të pikëlluar e disa të tjerë të tërbuar. Sytë u shkëlqenin, ndërsa në fytyrat e tyre vërehej vandalizmi dhe arroganca. Ndërkaq në fytyrën e disa të tjerëve, përderisa shkonin djathtas-majtas, vërehej një zbrazëti. Një i moshuar nga ata vazhdimisht e përsëriste të vetmen fjalë të cilën kishte guxim ta thotë para asaj ndodhie të tmerrshme: "Po ngulfatemi në detin e pandihmësisë". Disa ushtarë, ndoshta për atë se asnjëherë nuk mësuat të shkruajnë dhe të lexojnë, e kuptuan se në çfarë vepre të madhe kriminele marrin pjesë. I mundonte ajo që e bënin. Bijtë e fshatarëve i përkujtonin tregimet të cilat ua kishin mësuar pleqtë e tyre; rrëfimet për barbarizmin maur tani ballafaqohen me tregimet për kulturën dhe diturinë e tyre. Ushtarë të këtillë nuk pati shumë, por edhe ai grusht kishte një rëndësi... Duke iu falënderuar dinjitetit instinktiv të këtij grushti ushtarësh, disa qindra dorëshkrime të rëndësishme prapëseprapë, disi në fshehtësi, mbijetuan. Më pas u bartën përtej detit, në vende të sigurt - në bibliotekat private myslimane në Fes, dhe kështu shpëtuan nga dhëmbët e përgjakur barbarë.

Errësira filloi ta mbulojë sheshin. Ushtria tuboi një grup të madh të qytetarëve të

zemëruar, kryesisht meshkuj. Autoritetet myslimane me turbanë dhe imamët me ahmedije në kokë u përzier me kallfët dhe me çirakët, me tregtarët, fshatarët, bujqit, zejtarët dhe me shitësit e imët, por edhe me kodoshët, prostitutat dhe me ata që ishin të sëmurë mentalisht. Aty gjendeshin përfaqësues të ndryshëm të njerëzimit. Pas dritareve të një pallati, roja më e besuar e Kishës së Romës, me ndjenja kënaqësie shikonte se si para tyre vazhdimisht rritej grumbulli i librave. Ksimenes de Cisnerosi çdoherë besonte se pabesimtari nuk do të mund të dëbohet përderisa nuk zhduket kultura e tij. Kjo nënkuptonte zhdukjen sistematike të të gjitha librave të tyre, sepse tradita gojore është jetëshkurtër, përderisa inkuizicioni nuk ua shkurton gjuhën e tyre të ndytë, siç mendonin ata. Nëse ai personalisht nuk do të mundet, atëherë do të gjendet dikush tjetër që do të dijë të organizojë një stivë të domosdoshme, dikush që është i vetëdijshëm se garancia e ardhmërisë është në qëndrueshmëri dhe në disiplinë, e jo në dashuri dhe në arsim... Ksimenesi ishte mahnitur. Ai ishte i zgjedhur i Kishës Romake që të shërbejë si dorë e shtrirë e Zotit... Ai mburrej me këtë hap të tij. Buzëqeshjen që e kishte duruar në fëmijëri, nuk kishte pasur bazë...

Një ushtar ishte detyruar të bënte roje para dritareve të ipeshkvit. Ksimenesi e shikoi dhe ia lëkundti kokën; pastaj sinjali u bart më tej te njerëzit me vravashkë të ndezur në dorë. Dhe, zjarri u ndez. Për një çast mbretëroi qetësia. Të gjithë heshtën. Më pas u dëgjua klithma e gjatë nëpër atë natë të errët të dhjetorit të vitit 1499. U dëgjuan edhe disa zëre: "Nuk ka Zot tjetër përveç Allahut dhe Muhamedi është i Dërguari i Tij". Jo larg Cisnerosit, një grup këndonte, por ai nuk mund të dëgjonte asnjë fjalë. Ai edhe ashtu nuk do ta kuptonte, sepse gjuha e vargjeve ishte arabe. Zjarri ngrihej lart në qiell. Edhe vet

qielli dukej si ndonjë pafundësi e djegur, ndërsa shkëndijat me spektrin e tyre notonin në horizont nga kaligrafia e iluminuar të cilat gëlltiteshin nga flaka. Sikur edhe vetë yjet qanin me pikëllim të madh... E dogjën kulturën tonë. I dogjën dy milionë dorëshkrime. Për një ditë u zhdukën gjurmët tetëshkellore islame.

Populli në qetësi të plotë filloi të shpërndahej, derisa një bonjak nuk i zhveshi të gjitha rrobat nga trupi i tij dhe hipi në stivë. "*Çfarë domethënie ka jeta pa librat tonë*"? U dëgjua klithma nga mushkëritë e tij të përflakëruara: "*Do të na e paguajnë për këtë. Do të na e paguajnë për atë që sot na e bënë*". Pastaj e humbi vetëdijen. Zjarri e gëlltiti, sikurse edhe librat. Njerëzit qanin në qetësi dhe me plot zemërim. Ajo stivë dhe ai zjarr i madh nuk mundi të shuhet me lotë. Pastaj populli u shpërnda... Në shesh mbretëroi një qetësi. Aty-këtu zjarret ende vëreheshin. Ksimenesi - me fytyrën e tij të fshehur në buzëqeshje dhe

duke planifikuar potezat e ardhshme - ecte nëpër hi. Mendonte me zë: "Çfarëdo hakmarrje që ata të përgatisin në thellësinë e dhembjes së tyre, nuk do t'ju ndihmojë, ne kemi fituar. Vërtetë mbrëmë kemi fituar". Ksimenesi e dinte më mirë se çdo njeri në Gadishull, madje edhe më mirë se Isabella e egërsuar, se çfarë fuqie fshehin idetë në vete. Duke shkelur në hi, ai me shqelm e shkapërderdhi një grumbull të djegur librash. Tani mbi ugarin e një tragjedie duket hija e asaj tjetrës".

Gjithë kjo ishte rezultat i *Rekonkuistes*. Ky ishte akt vandal ndaj kulturës islame, edhe pse më vonë shkencëtarët evropërendimorë do të pohojnë se "*Evropa i ka një borxh të madh islamit dhe myslimanëve*". Pas këtyre ndodhive tragjike për fjalën e shkruar dhe urtësinë islame, ithtarët e diturisë dhe shkronjës së artë, ata që librin dhe diturinë e konsideruan si pjesë e jetës së tyre, siç më herët ishte edhe Ibn Hazm el-Endelusi, madje me

mallëngjim do ti citojnë vargjet:

*“Letrën mund ta digjni,
por jo edhe atë që është në
të;*

*sepse ajo qëndron në
zemrën time.*

*Kudo që të shkoj, atje vjen
edhe ajo;*

*ndalet aty ku ndalem edhe
unë,*

*edhe në varr do të vijë me
mua”.*

“Kjo poezi qëndronte në thellësitë e miliona zemrave (myslimane të Andaluzisë) që ishin ithtarë të denjë të fjalës së shkruar, për të cilët libri paraqiste shenjë e kulturës dhe e qytetërimit”. Kjo ishte koha kur libri dhe fjala e shkruar nuk kishte kurrfarë domethënie në vetëdijen evropiane. Ishte kjo periudhë kur torturoheshin edhe pronarët e bibliotekave, kohë kur *shkronjat* shndërroheshin në hi...

Nuk ishte kjo hera e parë e djegies së librit dhe të një kulture, siç ndodhi në Spanjë, ato u dogjën edhe më herët, veçanërisht me rastin e

invadimit mongol në shekullin XIII në kryeqendrën e shtetit islam, në Bagdad. Kjo ishte koha kur u rrënuar Bagdadi dhe u dogjën dhjetëra biblioteka me mijëra libra. Nga ky invadim pësoi edhe qyteti Rej (Persi) ku ishte një bibliotekë e madhe në të cilën pati aq shumë dorëshkrime të cilat mund të ngarkoheshin në më tepër se katërqind deve... Të gjitha këto biblioteka të cilat ekzistuan në Rej, Merve, Havarizëm (Persi), Bagdad etj., u dogjën nga hordhitë mongole në vitin 1219-1220.

Krime të tilla po ashtu mjaft u manifestuan edhe nga ana e bllokut ortodoks. Sa për ilustrim do ta përmend vetëm Krimenë që gjendet nën administrimin e Ukrainës, ku në kryeqytetin Bahçesaraj, pikërisht në oborrin e sulltanëve osmanlinj, ekzistoi një xhami dhe një bibliotekë e madhe. Këto ishin ngritur gjatë periudhës kur administronin osmanët.

Biblioteka e Bahçesarajit dispononte me një fond prej disa dhjetëra mijëra librash. Aty vinin të gjithë ata që ishin

të interesuar për librin, ata të cilët dëshironin të dinë për filozofinë islame, historinë e religjioneve, etikën, për komentet kuranore, shkencën e hadithit, letërsinë dhe gramatikën osmane etj. Biblioteka e Bahçesarajit ishte shkëndijë e vërtetë nga e cila u përhapën njohuri të ndryshme fetare, shkencore, filozofike etj. Bahçesaraji është qytet i njohur edhe me medresenë e madhe që atëherë e quanin *Zinxhirli Medrese*. Kjo medrese ishte vatër e vërtetë arsimit për myslimanët e Krimes. Mirëpo, në shekullin XVIII, gjatë konflikteve me ushtrinë osmane, rusët i kishin djegur pothuajse të gjitha objektet që u shërbyen myslimanëve, pra edhe bibliotekën e madhe të qytetit, xhaminë e bukur që gjendej pranë saj, si dhe *Zinxhirli Medresenë*. Ky ishte një akt barbar rus që përpiqej ta shkatërrojë çdo gjë që i përkiste kulturës dhe qytetërimit islam.

Siç duket, të gjitha krimet dhe aktet eliminuese ndaj librit (kur kemi fjalën për librin e Orientit që nga shekulli XI e kënde), janë rezultat që në ndonjë mënyrë u inspiruan nga Reconquista spanjolle, e më pas edhe nga inkuizicioni romak, sepse që nga mesi i shekullit XI, Reconquista spanjolle është e ngarkuar me një atmosferë lufte fetare që ua përgatiste rrugën ushtarakëve shpirtërorë të kryqëzatave... që përfunduan me pasoja të mëdha negative për Evropën dhe krishterimin. Nga të gjitha veglat me të cilat është shërbyer Kisha në luftë kundër reformacionit, me këtë edhe kundër *fjalës së lirë*, kanë qenë jezuitët, ndërsa para tyre dominikanët. Jezuitët ishin një grup i krishterë të cilët morën për obligim përhapjen sa më efikase të religjionit katolik. Kjo ishte një lëvizje katolike të cilën në vitin 1534 e themeloi ushtaraku dhe teologu Ignjacio Lojola (1491-1556). Këtë lëvizje të murgjve katolikë Lojola e formoi gjatë qëndrimit të tij në Universitetin e Parisit, që në

fillim e quajti: “*Shoqëria e Jezuit*”. Pasi që papa Pali III në vitin 1540 u njoh për së afërmi me jezuitët, ai tha: “*Po këta janë gishtërinjtë e Zotit!*”! Jezuitët ishin mjaft të suksesshëm në misionin e tyre. Ata arritën ta përforcojnë bindjen katolike në shumë vise të botës, si në Indi, Kinë, Japoni, Brazil, Argjentinë, Amerikë etj. Jezuitët u konfrontuan edhe me reformistët luteristë anembanë Evropës. Lëvizja e jezuitëve, me dekret të Papës Klementi XIV (1769-1774), u ndalua në vitin 1773. Ndalesa u bë për shkaqe politike, sepse ata ndikonin në lëvizjet politike të shumë shteteve evropiane. Madje ata me fanatizmin katolik që vazhdimisht e predikonin, shpeshherë u kundërviheshin edhe reformave ekonomike, politike, etj.

Siç dihet, kryqëzatat u inspiruan nga “*shpirti i Kishës*”, andaj edhe i tërë mëkati bie pikërisht mbi te. Viktor Ygo do të thotë se: “Jetës së Kishës nuk do t’i gjykohej sipas nivelit të përparimit njerëzor, por në bazë të faqeve të historisë së saj. Kisha e kamxhikoi Parnillin deri në vdekje për shkak të pohimit të tij se yjet nuk dalin nga trajektorët e tyre të caktuara. Kisha e hodhi në burg Komplandin 27 herë për shkak të bindjeve të tij shkencore se në gjithësi ekzistojnë edhe botë të tjera përveç Tokës. Kisha e torturoi Harvejin për shkak se kishte dëshmuar që gjaku qarkullon nëpër arterie dhe venë të njeriut. Kisha e kishte futur në burg shkencëtarin Galile Galilen për shkak se ai kishte pohuar se Toka rrotullohet rreth Diellit, gjë që ishte në kundërshtim me teoritë që ishin paraqitur në Besëlidhjen e Vjetër dhe të Re. Kisha po ashtu e kishte burgosur dhe torturuar Kristofor Kolombon, sepse ai kishte zbuluar vende të cilat nuk i përmend Tora dhe Ungjilli...”.

Pjesë nga libri i publikuar: “Biblioteka e Aleksandrisë” të autorit Behxhet Jashari, botuar në: SHB Furkan – ISM, vitin 2006, Shkup)

